

şehir

kültür sanat

0318 254 18 0081

32

KAYSERİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

www.kayseri.gov.tr

Seyyid Halil Devletli

Turan

Bostancı Baba

KAYSERİ'DE TORAKÇILAR

Sucuk Ekmek Erciyes'te Yenir!

Kardanadam Restaurant
Tekir Yaylası Küme Evler No: 38-AA
Erciyes Kayak Merkezi

ŞEHİR KÜLTÜR SANAT

2020 SAYI: 32

Ücretsizdir

Yerel Süreli Yayın

ISSN: 2548-0081

E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri

Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN DANIŞMANI

Yusuf YERLİ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Dursun ÇİÇEK

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU

Ahmet Selman AKYURT

Prof. Dr. Celalettin ÇELİK

Dursun ÇİÇEK

Fehmi GÜNDÜZ

Dr. Faruk KARAARSLAN

Erkan KÜP

Ayşe ÖNDER

Salih ÖZGÖNCÜ

Gürkan SENEM

Yusuf YERLİ

FOTOĞRAF KURULU

Dursun ÇİÇEK

Ali SARAÇOĞLU

Abdullah KOÇ

Faik ÇİFTÇİ

Fatih S. Mehmet ÇOLAK

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Ahmet Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN

Ali SARAÇOĞLU

REDAKSİYON

Rumeysa ERSÖZLÜ

KAPAK FOTOĞRAFI

Hamza AKTAŞ

KAPAK TASARIMI

Ali SARAÇOĞLU

İLETİŞİM

Milli Mücadele Müzesi

Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No.72

38050 Melikgazi / KAYSERİ

t: (0352) 220 70 50 - 90

sehir38@kayseri.bel.tr

www.kayseribusam.com

şehir
kültür sanat

YAPIM

bilge tasarım atölyesi

Barbaros Mahallesi Oymak Caddesi
Sümer Hukuk Plaza A-Blok No: 8 Kat: 10/55
Kocasinan - Kayseri
t: +90 352 221 16 16
bilgi@bilgegrafik.com

TASARIM

Ahmet Deniz DOĞAN
Şerife BOZDAĞ

İLLÜSTRASYON

Tuğba DÖKMECİ (sf. 22)

BASKI

M GRUP MATBAACILIK
Kayseri Organize Sanayi Bölgesi
8. Cadde No: 7 38070
Melikgazi-Kayseri

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesine aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Dergimiz TÜRDEB -Türkiye Dergiler Birliği üyesidir.

▲ F: Abdurrahman Çetin

başkandan...

Şehir'imizden Selamlar

Sonbaharla başlayan kültür ve sanat eksenli festivallerimiz, fuarlarımız, çalıştaylarımız yeni projelerle hız kesmeden devam ediyor. Kitap fuarının ardından yaptığımız Gastronomi Turizmi Çalıştayı, Akıllı Şehircilik Çalıştayı, Kayseri’de Turizm konulu toplantı, Turizm Eğitimi ile ilgili etkinlikler ve çalıştaylar, Soğanlı bölge-mizde Balon Turizmi ile ilgili yaptıklarımız, Kültepe ile ilgili projelerimiz, Kütüphaneler Şehri Kayseri çalışmaları bizi gelecek adına daha da umutlandırıyor ve bu konularda çalışma azmimizi daha da güçlü hale getiriyor. Çünkü şehir, kültür ve sanatla geleceğe taşınır. Şehri görünür kılan, şehre gelen konuklarımızın katılımları ve kendilerini o şehirde yabancı hissetmemeleri ile mümkündür. Kayseri bu anlamda bütün medeniyetlerin ve kültürlerin kesiştiği bir mekân olarak sürekliliğini en iyi sürdüren şehirlerimizin başında gelir.

Şüphesiz ki bir şehrin en büyük şansı aynı zamanda o şehrin üniversiteleri, o şehrin eşgüdümlü çalışmayı ilke edinen ilçe belediyeleri ve kültür insanlarıdır. Şehir insandır diyorsak, Kayseri bir kültür şehri diyorsak bunların eşgüdümü ve bütünlüğü sayesinde. Bu anlamda Kayseri bir bütünlük ve süreklilik ilkesi ve anlayışı ile insanı şehre, şehri insana katan çalışmalarını daha da önemle ve gayretle sürdürmeye devam edecek.

Belki de siz bu satırları okurken şehrimizin en önemli mekânlarından Şehir Kütüphanesi’nde öğrencilerimiz, bilim ve kültür insanlarımız kitap alıyor/okuyor olacaklar. 50 bin kitaplı ve 24 saat açık Şehir Kütüphanemiz ile ilgili son detayları gözden geçiriyoruz. Yeni yılla birlikte şehrimize mükemmel bir kütüphane daha kazandırmış olacağız.

BÜSAM Şehir ve Film Akademisi, KAYMEK, Bilim Merkezi, Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığımızın tüm birimleri, Erciyes A.Ş. ve Spor A.Ş. kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerine hız kesmeden yeni yılda da devam ediyor.

Şehir dergimiz de yeni dönemde iki ayda bir masanızda, kitaplığınızda, kütüphanelerinizde olmaya devam edecek. Bu sayı ile birlikte 32. kez kitaplığınızdaki yerimizi alıyoruz.

Bu sayıda da Kayseri’nin tarihi, sanatı ve kültürü ile ilgili birbirinden önemli yazılarımız var. 32. sayımıza yine şehrimizin önemli simalarından biri ile başlıyoruz. Kayseri’nin manevi mimarlarından Seyyid Halil Devletli’yi Mehmet Gönen hocamızın kaleminden okuyacaksınız. Kayserimizin gerek tarihî ve gerekse kültürel anlamda en önemli mekânlarından biri Turan’dır. Koramaz Vadisi’nin en güzel mekânlarından biri olan Turan’ı, Şaban Aksoy’un hatıraları eşliğinde okuyacaksınız. Birbirinden güzel fotoğraflar da ayrıca izlemeye değer.

Kültür bölümümüzde Bostancı Baba var. Serdar Kozan Bostancı Baba üzerinden Kayseri Gastronomi kültürünün temellerini ve izlerini somutlaştırmış. İlgili okuyacağınız bir yazı. Tarihçi hocamız Mehmet Çayırdağ Kayseri tarihinin detaylarını anlatmaya devam ediyor. Bu kez Sikkelerle Timur’un Anadolu Seferi’ni Kayseri bağlamında anlatıyor.

Şehir ve Düşünce bölümümüzde Burhan Kale şehir fikrini şiir ve şiur üzerinden anlatmış. Keyifle okuyacağınız bir yazı. Yaşayan Şehir bölümümüzde ise yine şehrimizle ilgili bir ilki yayınlıyoruz. Furkan Demir’in Kayseri’de Torakçılar yazısı şehrimizin otantik bir kesitini sunuyor bizlere.

Gezi bölümünde Erciyes’ten Hasan Dağı’na bir yolculuk var. Erciyes’in de kardeşi olarak kabul edilen Hasan Dağı’nın hikâyesi birbirinden güzel fotoğraflar eşliğinde Toprak

Erol’un kaleminden yazıldı. İçli bir dağ hikâyesi... Aynı zamanda Erciyes’in Orta Anadolu’daki tecellilerini anlama bakımından da önemli.

Söyleşi bölümümüzde şehrimizi ziyaret eden Rusya Yazarlar Birliği Başkan Yardımcısı Pavel Krenyov’un Rus şehirleri ekseninde şehir düşüncesi ile birlikte Kayseri ile ilgili düşüncelerini okuyacağız. Bu söyleşi ile ilgili olarak Erciyes Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümüne özellikle teşekkür ediyorum.

Şehrin Yüzleri, Şehir ve Hafıza, Edebiyat, Akademi Günlüğü, Kitabiyat, Kayseri Sofrası ve Kültür Haberleri dergimizin diğer bölümleri.

Siz dergimizi keyifle okurken ben de yeni yılınızın hayırlara vesile olmasını dileyerek bol kitaplı yıllar diliyorum.

Dr. Memduh Büyükkılıç
KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

İçindekiler...

PORTRE

Şeyh Seyyid Halil Bin
El-Hac Danişmend
Mehmet Gönen

➤ 6

MEKAN

Dimitre'den Turan'a Yolculuk
Şaban Aksoy

➤ 14

KÜLTÜR

Bostancı Baba
Serdar Kozan

➤ 22

TARİH

Sikkelerle Timur'un
Anadolu Seferi
Mehmet Çayırdağ

➤ 28

ŞEHİR VE DÜŞÜNCE

Şiir Şuur Şehir
Burhan Kale

➤ 34

YAŞAYAN ŞEHİR

Kayseri'de Torakçılar
Furkan Demir

➤ 40

GEZİ

Erciyes'in İzdüşümü
Hasan Dağı
Toprak Erol

➤ 48

SÖYLEŞİ

Rus Yazarın Gözünden
Kayseri ve Diğer
Güzel Şehirler
Prof. Dr. Sevinç Üçgül

➤ 56

ŞEHİRİN YÜZLERİ

Bünyanlı Aşık Harbi / Adnan Türköz
Bağlama Üstadı ve Bestekâr
Seyit Burhanettin Akbaş

➤ 62

ŞEHİR VE HAFIZA

İlginç Bir Kütüphane Hikâyesi
Mustafa Türkmen

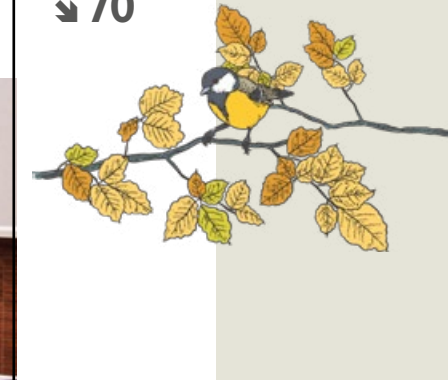
➤ 66

EDEBİYAT

Kim Kalır
Adnan Büyükbaş

➤ 70

AKADEMİ GÜNLÜĞÜ

Şehir Akademisi
Şehir Kültür Sanat

➤ 78

KİTAPİYAT

Kayseri Türküleri ve
Oyun Havaları Kitabı
Mustafa İbakorkmaz

➤ 84

SOFRA

Pastırmalı Kuru Fasulye
Şehir Kültür Sanat

➤ 86

KÜLTÜRDEN

Şehirden Kısa Kısa Haberler
Şehir Kültür Sanat

➤ 88

Seyh Seyyid Halil Bin El-Hac Danışmend 1290?-1350?

Mehmet Gönen

Seyyid Halil Devletli Karakaya’da yaşayan tasavvuf ehli bir zattır. İlim ve keramet sahibi, son derece mütevazı bir hayat süren ve çevresindekilere, İslamiyet’in icaplarını, iyilik ve insan sevgisini tavsiye eden Seyyid Halil Devletli’nin hayatı hakkında fazla malumat yoktur.¹

Anadolu’nun Türkleşmesi ve İslamlaşması esnasında; Anadolu Selçuklu Devleti’nin sonları, Eratna Beyliği’nin kuruluşu döneminde Saruşeyhoğlu ve bir grup akrabaları ile 1320-1330 tarihleri arasında² Danişmendli Seyyid Halil’in Eski-köy’e yerleştikleri görülür. Hayatı ve hizmetleri menkıbesinin gölgesinde kalmıştır.

Şecere

Kayseri’de yetişmiş tasavvuf büyüklerinden Seyyid Halil Devletli’nin; IV. Murad’ın Bağdat Seferi sırasında Kayseri’den geçerken Seyyid Halil Devletli ile görüştüğü, onun hayır duasını aldığı ve onun kerametine mazhar olduğu menkıbesinden hareketle 17. yüzyılda yaşadığı sanılır.

Seyyid Halil Devletli’nin torunu 2. ve 3. dönem Kayseri Milletvekili Dr. Halit Karakaya (1889-1944) tarafından, Prof. Dr. İsmail Hakkı Uzunçarşılı’ya çıkarttırılan şeceresi ailede-dir.³ Şeceresindeki oğlu Seyyid Ali’nin vefatından (h. 788, m. 1386) hareketle Seyyid Halil Devletli’nin 1290-1350 tarihleri arasında yaşamış olması gerekir.⁴

Künyesi

Arşiv belgelerinde, Şeyh *Seyyid Halil bin el-Hac Danişmend*, *Seyyid Halil Bey* ve *Şeyh Halil Karakaya*, tahrir defterlerinde *Seydi Halil* ve *Seyyid Şeyh Halil* diye geçmekteyse de halk arasında *Seyyid Halil Devletli* diye bilinmektedir.

Danışmendliliği ve Şeyhliği

Eratnalılar döneminde Sultan Alâeddin Eratna oğlu İzzeddin Cafer Bey’in bir yıllık saltanatı zamanında (1354-1355)⁵ Karakaya köyünde Seyyid Halil bin Şeyh Hacı Danişmend

¹ Abdullah Satoğlu, *Kayseri Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı, 2002.

² Şaban Hacıpaşaoğlu, “Karakaya ve Koyunabdal Beldelerinin Tarihçesi” Bünyan Kültürü, aylık kültür dergisi, yıl 1, sayı 5, 1993.

³ (<http://www.karakaya.fr/secere.pdf>).

⁴ Şaban Hacıpaşaoğlu, “Karakaya ve Koyunabdal Beldelerinin Tarihçesi”.

⁵ X. Türk Tarih Kongresi, c. 3, 1991, TTK.

▲ F.: Atabey Kılıç

için bir zaviye ve Oğlu Seyyid İsa için bir vakıf kurdurmuştur. Vakfiyede de “Karakaya köyünde medfun Hacı Danişmend oğlu Seyyid Halil’in Allah kabrini nurlandırın” ifadesi geçmektedir.

Künyesinden anlaşılacağı üzere 1084-1162 yılları arasında Kayseri’de hüküm süren Danişmendli sülalesinden olan Seyyid Halil Devletli’nin Eratnalılar devrinde 1354-1355’ten önce öldüğü de anlaşılmaktadır.

Ahmet Nazif Efendi *Mirat-ı Kayseri* isimli eserinde “Karakaya köyünde Allah’ın rahmetine kavuşup affına mazhar olan Âl-i Danişmendi meşayih-i kiramından (Büyük şeyhlerinden) Seyyid Halil Hazretleri’nin mükerrerrem oğluna ikram olarak kendinden

bahsedilen yüce zatın tekke ve zaviyesine adı geçen Cafer Bey tarafından bir hayli akar ve arazi vakf ve teberru edilmiştir.”⁶ denilmektedir. Yukarıda belirtildiği gibi Seyyid Halil Devletli için Danişmendlilerin “Büyük şeyhlerindendir” diye bahsetmektedir.

Veliliği

Seyyid Halil Devletli; Sohbetlerine katılanlara sık sık iyilik ve dürüstlüğü tavsiye ederdi. “Dünya’ya aldanmayınız. Siz dünyadan kaçarsanız o sizin peşinize koşar. Sizinle hâllenmeye çalışır ve kendisini düzeltir. Ama, yamılır da siz dünyanın peşine düşerseniz, o sizi kötü ve karanlık işlere sürükler. Kurtuluşunuz mümkün olmaz. İnsanoğlunun felaketi gündelik işlerdeki hırsındandır. Böyle bir hırsa kapılmayın. Nefsi emmare insanı kötülüğe çeker. Siz nefsi mutmainneye ulaşmaya bakın, ondan sonra Nefsi Kamile’nin kapısı size kendiliğinden gözüktür.” diye telkinlerde bulunurdu. “Allah dostları her anında kendisini ondan ayırmayanlardır.” diyen bu büyük insan, çevresinde büyük bir mürşid olarak tanındı ve asırlarca manevi hizmetinden çevresindekileri nasiplendirdi. Kendisini ziyarete gelenlere de hayır dualarını ve öğütlerini esirgemedi.⁷ Seyyid Halil Devletli yaşadığı dönemde ilmi ve kerametiyle tanınmış, sevilen bir insandı. Öldükten sonra Karakaya’daki türbesine defnedildi.⁸

Seyyid İsa Vakfiyesi’nde, “Velilerin faziletlisi, kâmillerin ekmeli, ehl-i tarikin efendisi, hakikat sırlarının açıklayıcısı” diye Seyyid Halil Devletli övülmektedir. Buradan ve menkıbesinden hareketle, Allah dostu bir veli olduğu anlaşılmaktadır.

Beyliği

Devletliler, saray mensupları tarafından şehzadelerle sul-

- 6 Ahmet Nazif, Mirat-ı Kayseri. Özel İdare ve Kayseri Belediyeler Birliği, 1987.
- 7 Muhsin İlyas Subaşı, *Kayseri*.
- 8 Muhsin İlyas Subaşı, *Kayseri’nin Manevi Mimarları*, Ankara, TDV Kayseri Şubesi, 1995.

tanlar hakkında kullanılan bir tabirdir.⁹ Devletli, devletlü; refah, saadet ve nimet sahibi, vezir ve müşir (mareşal) gibi büyük rütbe sahiplerine verilen bir unvandır.¹⁰ Diğer bir ifadeyle *Devletli*, gani (zengin, varlıklı), iktidar, saadet sahibi demektir.

Ahmet Nazif Efendi *Mirat-ı Kayseri* isimli eserinde “Melik Gazi ve Seyyid Halil Hazretleri de Danişmendli kabilesinden olduğu söylenir ise de emirlik yapan ve hükümet eden Mehmet Melik Gazidir.” demektir.¹¹

Kayseri’deki Türkmen dervişlerin çoğu veli özelliği taşımakla birlikte aynı zamanda akıncıdır. Said b. Sungur/Dev Ali, Seyyid Şerif, Seyyid İmadettin, Şeyh Ümmi, Şeyh Şaban, Omuzu Gürzlü, Şem’un-el Gazi, Mikdat Dede, Halil Dede (Tomarza) gibi şahıslar Müslümanlığı yaymak amacıyla, gayri Müslimlere karşı savaşıp savaşçılardır.¹²

Seyyid Halil Devletli ve Höbekli Ali Baba’nın bir özelliği de “Düşmana karşı savaşmak” olarak belirtilmiştir.¹³ Köyün kuruluş yerini, zaviyelerin o günkü üstlendiği görevleri de dikkate aldığımızda *Seyyid Halil Bey* ordu mensubu “Paşa”dır, “Bey”dir.

▲ Karakaya

Alperenliği

Anadolu’ya gelen muhtelif tarikatların İslâm savaşçıları ve misyonerleri diyebileceğimiz dervişler, birer *alperen*, *gazi*, *emir* ve *ahi* idiler. Gaziyânı Rum (Alpler) veya Alp-Erenler namı altında zikredilen kahraman, veli dervişler, gaza eden, savaşan Gazi-Dervişlerdir. Devletin kuruluş aşamasında

- 9 M. Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü, c. 1-3, MEB, 1993.
- 10 Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, Ak yayınları, 1993.
- 11 Ahmet Nazif, *Mirat-ı Kayseri*.
- 12 Ali Kozan, “Yazılı ve Sözlü Kaynaklara Göre Türkiye Selçukluları Devrinde Kayseri’de Şeyh ve Dervişler” Cumhuriyet Üni. SBE Dergisi, vol. 37, 2013.
- 13 *Ziyaret Fenomeni Üzerine Bir Din Bilimi Araştırması*, Kayseri, EÜ, 2001.

zaviyeler dervişlere bilerek ve isteyerek kurdurulan yerlerdir. Ömer Lütfi Barkan bu dervişlere “*Kolonizatör Türk Dervişleri*” yani yeni yerleşilen, iskân edilen yurtlardaki dervişler diyor. Dervişlerin amacı toprak fethetmekten ziyade gönülleri fethetmek, gönüllerde cihad aşkını ateşlemektir.¹⁴

Künyesinden anlaşılacağı üzere 1084-1162 yılları arasında Kayseri’de hüküm süren Danişmendli sülalesinden olan Seyyid Halil Devletli’nin Eratnalılar devrinde 1354-1355’ten önce öldüğü de anlaşılmaktadır.

Seyyidliği

Hz. Peygamberimiz’in torunu Hüseyin’in neslinden gelenlere “*Seyyid*”, Hasan’ın neslinden gelenlere “Şerif”, her ikisine birden “*Emir*” denir. Hz. Peygamber kabilesine mensubiyet kavramının saygın ve kutsal kabul edilmesi Seyyidlik (*Siyâdet*) kurumunu doğurdu. 1500 tarihli Tapu-Tahrir Defteri’ne göre Karakaya’da ikamet eden 34 kişinin (Erkek) 7’si Seyyid Halil Devletli Hazretlerinin akrabalarıdır.

1584 tarihli Tahrir Defteri’ne göre Karakaya’da oturan 12 kişiye Seyyidlik belgesi verilir.¹⁵ “Da’va-yn *Siyâdet* iderler. *Siyâdetleri nakîb-ül eşraftan hüccete havâle olundu.*” Seyyid olduklarını ifade ederler. Seyyidlikleri Nakîb-ül Eşraftan hüccete havale olundu. Seyyidlik beratlarıyla ilgili Nakibü’l-Eşraftan bilgi alınması ve buna göre muafiyet verilmesi hususu belirtilmiştir.

Seyyid Halil Devletli’nin isminde ve Seyyid İsa Vakfiyesi’nde Oğlu Seyyid İsa’dan bahsedilirken “*Ruhi saadeti ve Seyyidliği daim olsun*” İfadesindeki “*Seyyid*” kelimesi isim olmaktan ziyade unvandır. Seyyid, Peygamberimizin kabilesinden olanlar için kullanılan bir tanımlamadır. Seyyidlere de verildiği söylenen “*Tarikat Sancağı, Seyyidlik Sancağı*”nın orta kısmında bir daire içinde (*Ya Hazreti Şeyh Halil kuddise sırrahu’l celil*, yani büyük Şeyh Seyyid Halil sırrın mukaddes, mübarek olsun) yazmaktadır. Kuddise, “*Mübarek, mukaddes olsun*” manasına gelen ve ermişler hakkında kullanılan bir duadır.¹⁶

Ahmet Emin Güven’in “*Kayserili Şeyh İbrahim Efendi ve Mecmuai Eş’arı, Kayserili Üç Çağdaş Şairimiz*” adlı eserlerinde Seyyid Halil Devletli ile ilgili iki şiir vardır.

- 14 Selami Babacan, “Alp-erenler, gazi-dervişler ve Anadolu’nun Türkleşmesi” Erciyes Dergisi, sayı 26.
- 15 Refet Yinanç, Mesut Elibüyük, *1584 Kayseri İli Tahrir Defterleri*, c. 1-3, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2009.
- 16 Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*.

Ailesi

Araştırmalarımıza göre;

Seyyid Halil Devletli'nin evlatları: Seyyid Ali¹⁷, Seyyid İsa¹⁸, Emir Yusuf¹⁹, Koçlar Abdâl²⁰, Seyyid Mehdi²¹.

Zeynel Abidin, Seyyid Mehdi'nin oğlu, Seyyid Halil'in torunudur. Kayseri'deki Zeynel Abidin'le karıştırılmamalıdır.

▲ Kitabe

SEYYİD HALİL DEVLETLİ TÜRBESİ

Seyyid İsa Vakfiyesi'nde ismi geçen Seyyid İsa'nın türbede yatan Seyyid Halil'in oğlu olduğu açıkça belirtilmektedir. Buradan hareketle türbenin XIV. yüzyılın ilk yarısında yapılan Eratna Beylikler dönemi yapısı olduğu görülür. Diğer bir görüşe göre; Kayseri Dulkadiroğlu Beyliği'nin hâkimiyeti altına girince Seyyid Halil Türbesi'nin de yaptırılmış olması da muhtemeldir. Plan olarak Kayseri Şah Kulu Hatun türbesine benzer.²² Türbe Karakaya'nın 1 km kadar batısında Eskiköy'de, yoncalık mevkiinde inşa edilmiştir. Tapu kaydına göre 742.43 m² dir. Doğu-batı yönünde dikdörtgen bir plâna sahip olan yapı (7.20x10 m) iki bölümden oluşmaktadır. Batıda yer alan kubbeli bölümün doğusunda, daha küçük olan eyvanlı bölüm yer almaktadır.

Kuzey cephenin batı tarafına kaydırılan bir kapıdan türbenin kubbeli bölümüne girilmektedir. Seyyid Halil Devletli sandukasında şahide taşı (gören, şahit olan manasında, baş ve ayakucu mezar taşı) bulunmamaktadır. Sandukanın kuzeyinde muhtemelen Seyyid Halil Devletli'nin evlatları Seyyid İsa ve kardeşine ait olduğu düşünülen daha küçük 2 mezar

bulunmaktadır. Şahideleri yıprandığından okunamamıştır.

Türbenin batı kısmında bulunan kare mekânın üzeri yuvarlak bir kasnak üzerinde yükselen kubbeyle örtülüdür. Kubbenin armudi formda olması sebebiyle yapıldığı dönemin özelliklerini taşımadığı gözlenmektedir. Türbe, plan olarak daha çok **tekke-türbe** yapılarında kullanılan kubbe-eyvan birleşimli şemanın önemli örneklerinden birisidir.²³ Kubbenin tam tepesine bir alem yerleştirilmiştir. Kubbe ve kırma çatı kurşun levhalarla kaplanmıştır. Kubbenin yerden yüksekliği 7 m, çapı 4,90 m'dir.

Türbenin eyvanlı doğu kısmında Seyyid Halil Devletli'nin hanımı ve kızlarına ait olduğu düşünülen üç mezarda şahide taşları bulunmamaktadır. Türbenin doğu bölümün üzeri beşik tonozla, dışarıda ise kırma çatıyla örtülüdür. Türbenin giriş kapısının üzerindeki kitabe yıpranmış olduğundan okunamamıştır.

Seyyid Halil Devletli ve Höbekli Ali Baba'nın bir özelliği de “Düşmana karşı savaşmak” olarak belirtilmiştir. Köyün kuruluş yerini, zaviyelerin o günkü üstlendiği görevleri de dikkate aldığımızda Seyyid Halil Bey ordu mensubu “Paşa”dır, “Bey”dir.

Adak ve Ziyaret

Seyyid Halil Devletli'nin Türbesi Kayseri'de bilinen adak ve ziyaret yerlerindendir. Seyyid Halil Devletli'nin civar köylerdeki yatırımlarla akraba oldukları iddia edilmektedir.²⁴ Türbe aynı zamanda yağmur duasının yapıldığı yerdir.

Tamiri

Orijinal haliyle günümüze ulaşmayan türbe birçok defa onarılmıştır. 1835 depreminden sonra 7 Mart 1837'de, Seyyid Halil Zaviyesi Vakfına Vakıf Nezaretince el konulmasından sonra tamir görmüştür.²⁵ 2001 yılında temel yerinde kalmak üzere, iç taşlar numaralandı ve tekrar aslına uygun olarak restore edildi.

23 Abdullah Satoğlu, *Kayseri Ansiklopedisi*.

24 *Ziyaret Fenomeni Üzerine Bir Din Bilimi Araştırması*.

25 Osmanlı arşivi fon kodu HAT, dosya nu 552, gömlek 27194, tarih 1252 Z 29.

17 (<http://www.karakaya.fr/secere.pdf>).

18 Kemal Göde, Eratnalılar, TTK, 1994.

19 Mehmet İnbaşı, 1500 (hicri 906) Tarihli Kayseri Tapu-Tahrir Defteri, KBB, 2009.

20 Mehmet İnbaşı, 1500 (hicri 906) Tarihli Kayseri Tapu-Tahrir Defteri.

21 Refet Yinanç, Mesut Elibüyük, 1584 *Kayseri İli Tahrir Defterleri*.

22 *Taşınmaz kültür varlıkları envanteri* (2008), Kayseri Belediyesi, c. 1-2.

▲ Karakaya Sancaklar

Türbenin duvarlarında 19. yüzyılın ilk yarısında yapıldığı söylenen manzara resimleri günümüze ulaşmamıştır.²⁶

SEYYİD HALİL VAKFI, 1408

Vakıf, Bir malın veya bir gelirin, kişinin şahsi mülkiyetinden çıkarılarak belli şart ve gaye ile bir hayır hizmetine ebdiyen tahsisi demektir. Karakaya'da, Eratnalılar döneminden başlamak üzere üç hayır, iki timar, bir cami vakfı olmak üzere altı vakıf kurulmuştur. Hayır Vakıfları Saruşeyhoğlu, Seyyid İsa ve Seyyid Halil Zaviyesi Vakıfları serbest olarak adlandırılmaktadır.²⁷

Serbest vakıf, vakıf olan sadece mülkün geliri değil aynı zamanda rakabe (malın sahipliği) ve tasarrufu idi. Tahrir defterlerinde “İki baş tasarruf olunur.” İfadesi geçmektedir yani toprak gelirlerinin bir kısmının **divânî adı ile timara**, bir kısmının da **malikâne adı ile vakıf ve mülke** tahsis edildiği anlaşılmaktadır. Ama köyün malikâne hissesi daha çok zaviyeye ayrılmıştır.

26 Günsel Renda, Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı 1700-1850, Hacettepe Üniversitesi, 1977.

27 Mehmet İnbaşı, 1500 (hicri 906) Tarihli Kayseri Tapu-Tahrir Defteri.

1-SARUŞEYHOĞLU ZAVİYESİ VAKFI

Seyyid Halil Devletli ile Karakaya'ya ilk gelen Saruşeyhoğlu adına kurulan Eratnalılar vakfıdır. Mehdi bin Zeynel Abidin tasarrufunda iken Padişah hükmüyle Seyyid Zeynel Abidin tasarrufuna verilmiştir.²⁸

2-SEYYİD İSA ZAVİYESİ VAKFI

Vakfiyenin aslına rastlanılamamıştır. H. 788/ m. 1386 tarihli vakıflar nüshası²⁹, h. 688/m. 1289 Fevzi Okyay nüshası³⁰ ve Dr. Halit Karakaya'nın ailesi, Mehdizadeler'de³¹ olmak üzere üç nüshası vardır.

Vakfiyelerin tarihi 1354-1355³² olmalı. Seyyid İsa ve Seyyid Halil Zaviyesi vakıfları kurucusundan dolayı **Cafer Bey Vakfiyesi** diye de bilinir.

28 Leyla Alidağı, 78/3 *Numaralı Kayseri Şeriye Sicili* (1668). Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2009, Erciyes Üniversitesi SBE.

29 Vakıflar Genel Müdürlüğü Kuyud-u Kadime Anadolu Defterin 582 numara, 413 sahife, 323 sırasında kayıtlı hicri 788/miladi 1386 tarihli Arapça Vakfiyesi.

30 Kemal Göde, Eratnalılar.

31 Ahmet Nazif, Mirat-ı Kayseri.

32 Yasemin Demircan, Tahrir ve Evkaf Defterlerine Göre Kayseri Vakıfları, Vakıflar Bölge Müdürlüğü Yay., 1992.

▲ Karakaya Sancaklar

3-SEYYİD HALİL VAKFI, 1408

Seyyid Halil Zaviyesi Vakfı Eratna Sultanı Emir Cafer Bey tarafından 1408’de kuruldu. Emir Cafer Bey aynı yıl zaviyeyi ziyaret eder.³³ Seyyid Halil Zaviyesi Vakfından, tarihi kimliği belirsiz diye kayıt düşülmüşse de³⁴, “Seyyid Halil Devletli ve Karakaya” kitabımızda vakıfla ilgili arşivlerde olmadığını sandığımız belgelerin bir kısmı ilk defa yayınlanmıştır.

-1714 tarihli Şeyh Halil Zaviyesi Vakfı mütevellisi; “Merhum Eratna Meliki’nin oğlu Cafer Bey, Allah’ın mülkü olan adı geçen köy ve mezraları Allah rızası için vakıf ile mütevelliiye teslim yapıldı. Vakıftan yıllık hâsıl olan mahsullerin yarısını işaret edilen şeyhe, kendisinin geçimine, ölümünden sonra oğul ve oğullarına nesilden nesile ve asırdan asıra zikredilen usul üzere yok oluncaya kadar şart ve tayin edip, nesil kesildikten sonra oğulları ve kızlarına ve nesil kesildikten sonra şeriat hâkiminin görüşüne havale edip, diğer yarısını adı geçen zaviyeye, zaviyeye gelip giden misafirlere ve hayvanlarına harcanmak üzere sarf oluna”

Eski defterde köy Cafer Bey Zaviyesine tahsisli iken, padişahın izniyle Seyyid Halil’in oğlu Seyyid Mehdi tasarrufuna verilmiştir.³⁵ Seyyid İsa ve Seyyid Halil Vakfı mezraları büyük

oranda birbirinin aynıdır.

Seyyid Halil Zaviyesi Vakfının bilinen ilk mezraları 1484 tarihlidir. 1584 tarihli Kayseri İli Tahrir Defterlerine göre; Zirve ve Ağçaseviç Mezraları, Kayseri’de bir dükkân (Taşhan), Talas köyünde bir dükkân vakfın akarıdır.

Seyyid Halil Zaviyesi Vakfı Mezraları, 1500³⁶: Zirve, Ağca İn, Ağca Sevinç, Koyulca, Kuru Aşar Oğlu, Dokuş, Kızılca İn, Yağmur Beğ, Karaca Viran, Kara Oğlan.

SEYYİD HALİL ZAVİYESİ VAKFI MÜTEVELLİSİ

1618-1656 Seyyid Mehmet, Seyyid Mehdi

...

1890 Mehmet Emin Efendi

1901-1904 Mehmet Emin Ef. (Tevliyet ve Zaviyedar) vefat etti.

Mehmet Emin Efendi’nin oğlu Süleyman Faik Efendi vakfın tevliyet ve zaviyedarlığını yarı yarıya üzerine almak ister. Diğer yarısına da amcaoğlu Mazhar Efendi ortak olacaktır. Evkaf Müdürü müdahale ederek vakıf evladı olduklarının ispat edilmesini ister. İtiraza binaen 1903 tarihinde şahitlerin de getirildiğini gösteren ilam verilir.³⁷

1836-1837’de vakıf gelirlerinin yerinde kullanılmadığı, tür-

33 M. Akif Erdoğan, Karaman Vilayeti Zaviyeleri, EÜ Ede. Fak. Tarih İncelemeleri Dergisi, cilt, 9, 2003.

34 Yasemin Demircan, Tahrir ve Evkaf Defterlerine Göre Kayseri Vakıfları.

35 Mehmet İnbaşı, 1500 (hicri 906) Tarihli Kayseri Tapu-Tahrir Defteri.

36 İ Mehmet İnbaşı, 1500 (hicri 906) Tarihli Kayseri Tapu-Tahrir Defteri.

37 Rukiye Akşit, 279 No. Kayseri Şeriyeye Sicili (1901-1904). Kayseri: EÜ SBE. Yüksek Lisans Tezi, 1999.

benin de harap olmasına sebep oldukları için, Evkaf Nezareti vakfın idaresini mutasarrıflardan devralmak için padişahın izin istemiştir. Padişah kendisinden istenen talebe irade göstererek vakfa el konulmasına izin vermiştir.³⁸

SEYYİD HALİL DEVLETLİ MENKİBELERİ

Biri “Aşıрма ile pilav” kerametiyle ilgili olmak üzere birbirinden biraz farklı dört menkıbesi vardır.

Menkıbe

Sultan IV. Murat Bağdat’ın seferine giderken uğradığı Sarımsaklı suyu kenarında Yıkık Cami’de ordu mola verir, asker devşirirler. Padişah yöre halkına “Buralarda hiç Danişmend var mı?” diye sorar. “Efendim Karakaya’da Seyyid Halil isimli bir Allah dostu var, orada yaşar, ibadet eder.” derler. Padişah emir verir, gece türbenin ışığını gören orayı merak eden askerler tekkedeki yaşlı adamı almaya gider. Askerler köye yaklaşınca, şeyhin büyük bir veli olduğunu öğrenince saygısızlık olmasın diye kelepçelerini Değirmen Deresi’ndeki çalılığa bırakır, müsaade alıp tekkeye girerler. Şeyh postun üstünde, elinde tesbih zikrediyor. Askerler, hasbihalden sonra “Padişah sizi huzura, savaşa katılmaya davet ediyor, gitmezseniz sizin için iyi olmaz.” derler. Seyyid Halil Devletli yaşlı olduğunu, sefere gidecek gücünün olmadığını ve hasat zamanı olduğunu söyler.

Şeyh Seyyid Halil Devletli o kadar iyi davranır ki, askerler gelirken bıraktıkları kelepçeyi almaya çekinirler. Şeyh Seyyid Halil Devletli “Evladım siz bir şey unutmadınız mı? Kelepçenizi alın.” diye uyarır. Çalının altından koydukları sicimi almak için eğildiklerinde bakarlar ki bıraktıkları sicim, yılan dönüşmüş. Askerler korkup kaçarlar. “Efendim yılan” derler. Seyyid Halil “Yok evladım Bismillah destur deyin.” der. Askerler Bismillah deyince yılan kelepçeye dönüşür.

Sicimin yılan dönüştüğünü askerler padişaha anlatır, Şeyhin gelmek istemediğini, yaşlıyım dediğini padişaha söylerler. Padişah çok sinirlenir ve askerlere emir verir, ellerine bir sicim almalarını, gelmezse elini kolunu bağlayarak getirmelerini emreder.

Askerler Seyyid Halil Devletli’nin elini, ayağını bağlar, topal katırına bindirirler. Sarımsaklı’ya gelirler, padişah Seyyid Halil’i çadırına davet eder. Seyyid Halil kızarak “Ayaklarım bağlı nasıl geleyim?” der. Padişah askerlere ipi çözmelerini söyler, çözemezler. Padişah çözmeye çalışır, çözemez ve padişah, “Siz durun, biz onu biliriz, tamam kerametini anladık, gel inat etme.” der.

Padişah, ondan bir keramet ister ve ısrarcı olur. O da

nasıl bir keramet istiyorsa tercihi padişaha bırakır. Padişah, canının balık istediğini söyler. Seyyid Halil Devletli, “Canlı mı, pişmiş mi?” diye sorar. Padişah “Bırak pişmiş, canlı çıkart yeter.” der. Seyyid Halil Devletli elini Sarımsaklı suyuna sokar, bir tabakta pişmiş balığı ikram ederek kerametini gösterir. Bu duruma sevinen sultan, Seyyid Halil Devletli’den sefere katılmasını ister. “Devletli sultanımız siz yola devam edin, biz arpa harmanını kaldırdıktan sonra size katılırız.” diyerek söz verir. Fakat Seyyid Halil Devletli hazretleri yaşlı olduğundan ve hasat zamanı olduğundan sefere çıkamaz. Ancak o arpa tarlasında başakları avucunun içinde öfeledikten sonra Bağdat şehrine doğru arpa kılıçıklarını üfler. Bunu gören müritleri “Ya Şeyhim böyle ne yapıyorsunuz?” diye sorduklarında “Padişah efendimize söz verdim, harbe iştirak ediyorum. Siz de yapın.” der. Müritleri de şeyhleri gibi yaparlar. Bu kılıçklar düşmanın boğazını gıcıklandırır ve ölürlər.

Sultan Murat Bağdat seferi dönüşü aynı yerde konaklar ve sözünde durmadığını zannettiği Şeyhi huzuruna çağırır. Seyyid Halil topal katırı ile gelir. Padişah “Hani yardım edecektin, harbe niçin katılmadın?” diye azarlar. Şeyh de “Padişahım biz harpte idik, inanmazsanız askerlere sorunuz, kılıçtan geçirdikleri düşman askerlerinin boğazlarından arpa kılıcı çıkıp çıkmadığını söylesinler.” der. Bunun üzerine Padişah rastgele beş on asker çağırır ve onlara: “Öldürülen askerlerin boğazında arpa kılıcığına rastladınız mı?” diye sorar. Askerler “Tek bir kılıç sallamadan ağzına burnuna ekin kılıcı tıkanarak ölenlere rastladık.” derler. Seyyid Halil de “Siz savaşırken ben buradan okudum, sizden tarafa ekin kılıçıklarını üfledim, benim yardımım buydu.” der.

Askerlerden evet cevabını alan Sultan Murat, şeyhin elini öperek bol ihsanda bulunarak “Kerametın zahirmiş!” der.

IV. Murad Seyyid Halil’i kahve içmek için davet eder. “Dile benden ne dilerse sevgili dostum.” der. Seyyid Halil, “Kahve köpükleninceye kadar topal katırımla dolaştığım yerlerin öşrünü bana verirsiniz, tekkemde kazan kaynatacağım, gelen geçen yolcuların ve fakirlerin karınlarının doymasını istiyorum.” der. Padişah “Peki gezdiğini nereden bileyim?” der. Seyyid Halil de geçtiği her yere bir taş dikeceğini ve altına tuz ile kömür koyacağını söyler. Padişah kabul eder. Seyyid Halil topal katırıyla kahve köpüklenene kadar 17 köy gezer. Tuz Gölü içerisindeki dikili taşın Seyyid Halil Devletli tarafından dikildiğine inanılmaktadır. ■

38 Remzi Aydın, Osmanlı İmparatorluğunda Onarım Faaliyetleri: Kayseri Örneği. Doktora Tezi, Kayseri, Erciyes Üniversitesi, 2013.

Dimitre'den Turan'a Yolculuk

Şaban Aksoy

TARİHİ

Çeşitli uygarlıkların ve milletlerin yaşadığı dönemlerde Kayseri'de MÖ 36-MS 17 tarihlerindeki bulgularda Romalıların yaşadığı anlaşılmaktadır. Roma İmparatoru Caesar adına ithafen Kayseri'ye "Kaisareia" adının verildiği iddia edilir.¹

Rivayete göre; Kaisareia Kralı Kayzer'in oğlu Dimitri verem hastalığına yakalanır. Zamanın hekimleri iyileşmesi için üç vadi bileşeni olan Dimitre'de adı tarih boyu Sarayburnu olan yeri önerirler. Kral da oğlu

¹ Medeniyetlerin Beşiği Kayseri. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, Ağustos 2018, sf. 53, 56.

▲ Turan'da Mahalle Okulu ve Meydan

Dimitri için buraya kaya oyma küçük bir saray yaptırır ve oğul Dimitri burada iyileşir. O gün bugündür buraya Sarayburnu denir. Dimitri'den dolayı da köye Dimitre ismi verildiği söylenir ve burası Turan'da yıkık vaziyette onarılmayı beklemektedir.

Kayseri tarihindeki uygarlıkların ve kavimlerin yaşamları Koramaz Vadisi'ndeki köylere de derinden etkilemiştir. Dimitre de bu tarihi uygarlıklardan etkilenmiş ve çeşitli kavimlere ev sahipliği yapmış olup en son 1067-1071 yıllarından itibaren Selçuklu Türklerinin etkisi altına girmiştir. Bu etkilenme sonucu merhum Ali Rıza Önder'e göre Dimitre'ye (Turan) kendi soy lakabı olan Konya'dan Oğuz boyu Türkmenlerden Eğrioğulları gelmiştir. Bu göçe diğer bir örnek ise bizim Turan'da söylenen lakabımız olan Konyalıoğulları sülalesidir (Aksoy). Benim bazı bulgulardan, örf ve adetlerden çıkardığım bileşenlere göre Malatya tarafından da Dimitre'ye gelenler olmuştur.

Bilinen yazılı kaynaklardan ulaşabildiğimize göre 1500

yılında Dimitre 37 hanedir ve bu tarihte Dimitre'de gayrimüslim bulunmamaktadır.² 1520 kayıtlarında 48 hane bulunmakta, 1831 yılı nüfus sayımında 119 hanede 322 erkek nüfus yaşamaktadır.

Osmanlı'da da en küçük idari birim Cumhuriyet döneminde olduğu gibi köy idi. Ancak idari olarak bağlı olduğu köylere ait olan köy altı mezralar vardı. Bugün de bazı bölgelerimizde mezralar bulunmaktadır. Ortak sınırları olmadığı halde Dimitre'ye (Turan) ait Sarımsaklı (Kemil) mezarası vardı.

1872 yılı vergi kayıtlarına göre Dimitre'nin bugünkü Sarımsaklı (Kemil) köyü dâhil 3280 hektar arazisi bulunmaktadır. Sarımsaklı 1957 yılında Turan'dan ayrılarak köy olmuştur ve 880 hektar arazisi bulunmaktadır.

1868-1931 yılları arasında yaşamış olan ve Dimitre'de doğan Yunus Bekir tarafından Dimitre olan köyün adı padişah fermanı ile 1916 yılında "Turan" olarak değiştirilmiştir. 1916

2 Koramaz Vadisinde Turan, Hüseyin Cömert.

yılından bugüne ve yarınlara Dimitre-Turan olarak yoluna devam etmektedir ve edecektir.³

AFET VE TURAN

1968-1973 yılları arasında, kaya uçlarının erozyonla koparak vadi içerisinde bulunan evlerin üzerine düşmesi nedeniyle oluşabilecek faciaların önlenmesi ve vadide büyüyecek yeri olmayan köyün sürekli göç vermesinin önlenmesi amaçlanmıştır. Bunun için Ağırnas-Gesi arasındaki karayolu çevresinde bulunan Bekçilik, Maşatlık, Kuyubaşı, İçeriyazı, Gesi Yazısı denilen mevkilerdeki tarlalar imara açılarak İmar İskan Bakanlığınca köylüye altı yüz metrekare arsa, altmış metre kare ev projesi ve geri ödemeli kredi verilmiş, vatandaşlara

3 Daha fazla bilgi için "Orda Bir Köy Vardı Turan Şimdi Mahalle" kitabından yararlanılabilir.

daha sağlıklı, daha huzurlu bir yaşam sağlanmıştır.

Turan, yer değişimi sonucu gelişmiş, büyümüş, göç durmuştur. 1997 nüfus sayımında Turan 2823 kişilik nüfusu ile belediye olmaya hak kazanmış, 30 Aralık 1998 tarihinde belediye olmuştur. Turan; iki dönem halkına belediye olarak hizmet vermiş, 2010 yılında çıkan 5747 sayılı kanunla belediyeliğin kaldırılmasıyla Kayseri ili Melikgazi ilçesi Turan Mahallesi olmuştur.

Turan bugün kanalizasyonu yapılmış, yolları asfalt, saat başı belediye otobüsü çalışan ve doğal gaza kavuşmuş gelişmiş bir mahalle olarak, muhtarını seçerek vatandaşlarına en iyi hizmeti vermektedir.

KÜLTÜRÜ

Turan; çeşitli kavimlerin bıraktığı izlerle, bin yıllık medeniyet

kalıntılarıyla, bugünlere taşınan örf ve adetleriyle yaşanılanı, gezilip görülesi bir coğrafyadır.

Turan'da Düğün

Turan'da düğünler üç gün sürerdi. Üç gün süren düğünlerde birinci gün kız evinde düğün yapılır, ikinci gün hep birlikte damat tıraşı yapılır, üçüncü gün de oğlan evinde düğün yapılır. Düğünlerde damadın yanında bir sağdıç olurdu. Üçüncü günün akşamında gelin oğlan evine gelince sağdıçların evinde köyün gençlerine akşam yemeği verilirdi. Yatsı namazından önce verilen bu yemeğe güvey başı yemeği denirdi. Bu yemek sofrasında sadece kuşun sütü eksik olurdu. Yemekten sonra

▲ Bulgur Çekilen El Değirmeni

damat yemeğe katılanlarca camiye götürülürken evden camiye gidinceye kadar “Âteynâküm” denilen dua okunurdu. Namazdan sonra damat aynı dua ile evine götürülürdü. Damadı babası karşılar, gelenlerin huzurunda damatlık denilen hediye verilirdi (tarla, bağ, bahçe gibi). Damada verilen bu hediye mirasa girmezdi. Daha sonra damadın arkadaşları damadın sırtına vurarak gelinin odasına gönderirlerdi.

(a)

Âteynâküm Âteynâküm
Bahar yulet bahar yaküm
Velem yada a turahman
Vakünya muradı küm.

(b)

Âteynâküm Âteynâküm
Bahar yulet bahar yaküm
Velem yada a turahman
Vakünya muradı küm.

Bu duada (a) söyler (b) susar, (b) söyler (a) susar, iki bölüm halinde söylenirdi. Bu duanın dini kökeni hakkında herhangi bir bilgiye sahip değilim. Ancak geleneksel olarak hafızamda kaldığı şekliyle düğünlerde söylendiğini hatırlıyorum.

Düğün eğlencelerinde deve yapılır; önce eşeğe binen biri deveyi çeker, çocuklar devenin etrafında eğlenir, deve bahşiş alınacakların evine çöker, eğlenceli olurdu.

At yarışları olurdu. Yarışa katılanların atlarının başına havlu bağlanırdı. Yarışa ilk varan ata havlu bağlanır, sahibine koyun keçi gibi hediyeler verilirdi. Halk toplanır heyecanla eğlenirdi. Düğün de böylece sona ererdi.

Bulgur Değirmeni ve Türküsü

İyi cins buğdaydan seçilen bulgurluk büyük bakır kazanlarda kaynatılır. Hedik olur, kurutulur. Daha sonra kuruyan bu buğday, kabuğunu (kepeğini) çıkarmak için soku denilen içi oyuk taşlarda en az üç kişi tarafından biraz ıslatılarak tokmakla dövülür. Bir yere serilerek kurutulur. Kepeği rüzgârda savrularak alınır. Kalan buğday bulgur yapılmaya hazırdır.

Bulgur genelde resimde görüldüğü gibi iki yuvarlak taştan oluşan, üst taşın ortası delik olan (buğdayın konulacağı yer), alt taşı sabit olan değirmende öğütülür. Üstteki taşa elle tutularak çevrilecek bir çevirme kolu vardır, bu el değirmenidir.

Bulgur genellikle damlarda akşamları çekilirdi. Damlar düz toprak dam idi, kiremit yoktu. Akşamları serin olduğundan bulgur damlara serilen savan örtü üzerinde çekilirdi. Bulguru genellikle kadınlar çekerdi. Bu değirmenin etrafına 3-4 kadın oturur, üst taşın tutamağından tutup çevirirken bir taraftan da değirmenin ortasındaki delikten buğday koyarlardı. Bulgurluk buğday genelde çuvalda yanlarında bulunurdu. Bulgur çekilecek

damın lüks lamba ile aydınlanması sağlanırdı. Bulgur imece usulü çekilir, günü önceden belli olur, bulgur çekilirken türküler söylenirdi. Bulgur çekenlerin dışında yardımcı olarak kadınlar, genç kızlar olurdu. Genç kızlar bu çalışmaya çok önem verirdi. Çünkü çevrede genç erkekler gizlice bulgur çekenleri seyrederdi.

Bulgur çekerken türküler söylenir, Turan'a has “Sarılı Kızım Türküsü” söylenirken köyün genç kızları ile genç erkekleri birbirlerine yakıştırılarak evlenmeleri için zemin hazırlanırdı. Seyreden gençler tarafından değirmen günü iple çekilirdi. Çünkü sevdikleri kızı kendilerine söyletmek için yakınlarına

gizlice isim verirlerdi ve sonra da uzaktan dinlerlerdi. Bunu duyan aileler daha sonra araya girer, gençlerin evlenmesi için gereğini yaparlardı. Bu söylemden sonuç alınmadan köyde o kıza dünür giden olmazdı.

Örneğin oğlanın adı Ahmet, kızın adı Ayşe ise türkü nakaratında;

*Sarılı kızım kınalı kuzum
Seni Ahmet'e vereyim kızım
Mendili yârim mendili
Ayşe çeksin derdini.*

diye duyurulmuş olurdu. Eğer isim verilmezse sarı kız çeksin derdini diye türkü devam ederdi.

Mektep Pınarı

Vadideki Turan'da okulun yanındaki çeşmeye “Mektep Pınarı” denirdi. Mahalleli su ihtiyacını bu pınardan karşılardı.

Sabah sığırı çobana teslim eden kadınlar güğümlerini, testilerini alarak çeşmeye gider ve sularını doldururdu. Mektebin yanında basamaklar vardı. Oraya testilerini, güğümlerini koyarlar, dedikoduya başlarlardı. Bir gün dedikodu o kadar uzamış ki akşamüzeri olmuş, sığır geri gelmeye başlamış. Sığırın geri geldiğini gören kadınlar telaşla, iki çift lafım kaldı ama sığırın ucu beri geldi, diyerek koşup evlerine gitmişler. Turan'da laf uzayınca “bir çift lafım vardı ama sığırın ucu beri geldi” denir.

Eski köyü ziyaretlerimin birinde Mektep Pınarı'nı gezdim, bir yudum su içtim, çocukluk yıllarımı, maziyi hatırladım. Hüzünlendim ve şu mısraları yazdım (2001):

MEKTEP PINARI

*Üzgündü Mektep Pınarı
Akmak istemiyor gibiydi
Sesi çıkmıyor çağlamıyordu
Kalmamıştı sesini duyacak kimse.*

*Turan'da okulun yanındaydı
Her sabah ezanla kuşları
Güneşle çocukları duyar neşelenir
Mutlu çağlardı Mektep Pınarı.*

*Kuşluk vakti kadınlar kızlar
Su doldururlardı testilerini
Çeşme başında günlük sohbetleri
Paylaşırdı Mektep Pınarı.*

*Üzgündü Mektep Pınarı
Almış götürmüşlerdi çocukları
İnsanlar terk etmişlerdi köylerini
Boynu bükük sesi titrek.
Kuşlarla yalnız kalmıştı Mektep Pınarı.*

COĞRAFYA

Turan, coğrafi konumu ile Koramaz Vadisi'nde vadileri, mağaraları ve tarihî yapıları ile (cami, okul, değirmen, Sarayburnu ve çeşmeleri) özel bir konuma sahiptir.

Mançur

Mançur vadisi; özellikle mağaraları, yüksek oyma gözetleme yerleri, kayadan akan suları, Orta Asya Türk Coğrafyası olan Mançurya'dan gelen ismi ile Turan'a ayrı bir zenginlik katar.

Sarayburnu

Üç vadi bileşeni, vadi içinden yaklaşık 100 metre yükseklikte Dimitri'nin Saray Yavrusu Mağarası ile ayrıca keşfedilmeyi beklemektedir.

Aydos

Koramaz Dağı'nın batı ucunda ve Turan'ın güneyinde yer almaktadır. Aydos Obruğu (Çökelti) bağları ve mağaraları ile tanınmıştır. Ayrıca kesme taşları ve taş ocakları ile ünlenmiştir. Çünkü çıkarılan taşlar granittir. Rivayete göre Anıtkabir'e buradan granit mermer taşı götürülmüştür. Bu ise kütle sütun kalıntılarından anlaşılmaktadır.

BİZİM ORALAR

*Bizim oralarda sıcak fazla,
Her uzak bir deniz olur serabında,
Kuşları yok, bizim oraların burda,
Müjdecî kuş müjdeler renk katar ibibiği.*

*Neyleyim içimi ısıtmayan sığağı,
Bir farklı sıkılır içim yumruk yumruk,
Özlerim yay çizerek uçan kırlangıcını,
Bizim oraların suyu farklı sevdası farklı.*

*Bizim oralarda bulur Anadolu,
Yiğitlerin bitmeyen vatan sevdasını,
Yaz gelince yanar dağı taşı,
Boram boram kekik kokar bahçesi bağı.*

*Bizim oralarda aşk farklı, sevdâ farklı,
Bir güzele tutulur yanarsın kor gibi,
İçine işler dışı vuramazsın kavurur,
Bizim oraların güzeli farklı, gülü farklı.*

BOSTANCI BABA

Yahut Şu Görünen Bağçe M'ola Bağ M'ola

Serdar Kozan

Erciyes derler bir heybetli dağdır. Yaklaştıkça heybeti artar. Uzaklaştıkça heybeti artar. “Allah, yeryüzü sizi sarsmasın diye oraya sabit dağlar yerleştirdi.”¹ buyruğunun tecellisidir. İnsanoğlu baktıkça kendisini güvende hisseder. Erciyes derler bir hikmetli dağdır. Kuzey yamaçlarına bir damla düşer, sular bereketiyle ovaları, karışır Kızılırmak’a ve ulaşır Karadeniz’e... Güney yamaçlarına bir damla düşer, sular bereketiyle ovaları, karışır Zamantı Irmağı’na ve ulaşır Akdeniz’e... Akdeniz de, Karadeniz de tanır Erciyes’i... Erciyes derler bir heybetli ve hikmetli dağdır.

Erciyes’in dört yanında tüm bereketiyle Kayseri’nin ovaları uzanır. İşte rivayet odur ki Bahaeddin Çelebi namında birisi Erciyes’in batı tarafında yer alan Saklan Kalesi’nin önünde bostanıyla uğraşır,

kavun ve karpuz yetiştirmiş. Hünkâr Hacı Bektaş Veli ile Hızır Aleyhisselam çok sık görüşürlermiş. Hünkâr ile Hızır yine bir gün Saklan Kalesi önünde buluşmuşlar. Kalenin ötesinde bir bostanda çalışan Bahaeddin Çelebi’ye rast gelmişler. Bostancı, yeni kavun ve karpuz fidelerini toprağa dikmekle meşgulmuş.

Selamlaştıktan sonra Hünkâr Hacı Bektaş Veli, bostancıya “Kardeş!” diye seslenmiş.

Bostancı “Ne buyurursunuz?” diye cevap vermiş.

Hünkâr “Bostanından bir kavun kopar getir de yiyelim, yüreğimiz ferahlasın.” demiş.

Bostancı “Yeni diktim bostanları, yetişsin de inşallah beraber yiyelim.” diye mukabelede bulunmuş.

Hünkâr Hacı Bektaş Veli “Sen hele bir dolaş. Yetişmişleri getir de yiyelim.” diyerek isteğini tekrarlamış.

Bostancı da yine “İnşallah yetişsin de” diye cevap vermiş.

Bunun üzerine Hızır Aleyhisselam araya girerek, “Erenlerin sözünü çevirme, isteğini hoş et, bostanını gezin, yetişmişleri getir yiyelim.” demiş.

Bu hitaptan sonra Bostancı’nın kalbi uyanmış. Kendi kendine: “Bir kere dolaşayım” demiş. Bostana girdiğinde burnuna olmuş kavun kokusu gelmiş. Bir kökte üç tane kavunun büyüüp olgunlaşmış olduğunu görmüş. Bunların ikisini koparıp, birini Hızır Aleyhisselam, diğerini de Hacı Bektaş Veli’ye vermiş ve: —Ey erenler! Müsaade ederseniz o birisini de çoluk çocuğumuza götürelim, demiş. Hacı Bektaş Veli de bu durumu kabul etmiş.

Hünkâr ve Hızır Aleyhisselam kavunlarını alıp Kayseri’ye yürümüşler. Onlar gittikten sonra Bahaeddin Çelebi pişman-

lık duymuş. Ayaklarına kadar gelen bu uluların ayaklarına yüz sürmediği, ellerini öpmediği için kendi kendine kızmış. Üçüncü kavunu yanına alıp erenlerin izini bulmak umuduyla Kayseri’ye koşmuş. Ne kadar aradıysa onları bulamamış ve evine varmış. Evine girince bakmış ki erenler, önlerinde kavunlar, orada oturuyor. Selam verip yanlarına varmış ve elindeki üçüncü kavunu da önlerine koymuş. Ellerini öpüp yanlarında hazır beklemeye başlamış. Hacı Bektaş Veli Hazretleri,

“Haydi, kavunları kes de yiyelim.” demiş. Onlara vermiş olduğu iki kavun da duruyormuş. Bahaeddin Çelebi, hemen kavunları kesmiş. Bir kısmını yemişler, bir kısmını da ailesine göndermiş. Allah’a şükretmişler.

Ellerini yıkadıktan sonra Bahaeddin Çelebi misafirlerine, “Size kim derler? Bu fakire himmet buyurun.” demiş.

Hacı Bektaş Veli Hazretleri, “Bana Bektaş-ı Veli derler. Bu azaize ise Hızır Aleyhisselam derler.” demiş. Sonra Hünkâr, Bahaeddin Çelebi’yi yanına çağırması. Tacı kisvet eylemiş. Gözlerini sıgayıp, sırtına eliyle basmış ve “Nasibini aldın.” demiş. Sonra Hünkâr ve Hızır Aleyhis-

selam birden kaybolmuşlar. O zamandan sonra Bahaeddin Çelebi, Kayseri’de birçok kerametler gösterip Bostancı Baba olarak anılmış.²

Bostancı Baba’nın türbesi İncesu’ya bağlı Küllü Mahallesi’ndedir. Yine İncesu’da Bahçesaray Mahallesi’nde Bostancı Baba adını taşıyan bir cami bulunmaktadır. Sanal âlemde Küllü köyünü araştırdığı-

yapıldığı bir yer olmuştur. Evliya Çelebi, Kayseri’de 77 çeşit tahıl ve 77 türlü sebze yetiştirdiğini; hususiyle buğdayı ve arpasının meşhur olduğunu söylemektedir. Kale hendeğinde bile bostan ve sebze yetiştirildiğinden bahsetmektedir.³

1307 yani 1891-1892 tarihli Ankara Vilayeti Salnamesi’nde “Kayseri kasa-bası meşhur Erciyes Dağı’nın eteğinde kurulmuş olup etrafı dilruba bağ ve bahçelerle çevrili bulunmak hasebiyle havası

Cırgalan biberi, bayrak kırmızısı renkte, yaklaşık 7 cm boyunda ve dört burunludur. Özellikle Kayseri ve civarı illerin biber üretimini Cırgalan biberi oluşturmaktadır. Cırgalan biberi kurutulduktan sonra toz biber olarak tüketilmektedir. Özellikle Kayseri yöresinde baharat piyasasında hatırı sayılır değere sahiptir.

nızda cevizi, kuru fasulyesi ve patlıcanının meşhur olduğu bilgisine rastlayacak ve eminim siz de tebessüm edeceksiniz.

Kayseri tarih boyunca bir ticaret şehri olmasının yanında verimli toprakları ile bağ ve bahçe işlerinin yoğun olarak

gayet latif ve Erciyes’ten çıkan sular ise fevkalade berrak ve lezizdir. Ahali yaz günlerinde ekseriyetle güzel manzara ve havasıyla bilinen bağlara taşınarak yaz faslını orada geçirirler.” denmektedir.⁴

² Kevser Yeşiltaş, Işık Eri Hünkâr Hacı Bektaş, Güzeldünya Kitapları, İstanbul 2018

³ Mehmet Karaaslan, Evliya Çelebi Seyahatnamesi’nde Kayseri Şehri ve Kayserililer, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2015, s. 107
⁴ Uygur Kocabaşoğlu, Murat Uluğtekin, Salnamelerde Kayseri, Kayseri Ticaret Odası

▲ F.: Derya Yazar

▲ F.: İlayda Sema Özçelik

1320 yani 1902-1903 tarihli Ankara Vilayet Salnamesi’nde ise Hisarcık, “Hisarcık bağçeleri nadirü’l-emsal letafet ve ciyadeti haiz bir mevki-i latiftir.” denilerek övülmektedir. Aynı salnamade “Talas, Tavlusun, Germir, Zincidere, Endürlük, Efker, Gesi, Nize, Darsiyak, Mancisun, Muncusun gibi yedi sekiz kadar büyük köy vardır ki bunların her biri birer kasaba şeklinde

olup birçok bağ ve bahçelerle dilnişin sayfiye ve mevkii haizdir” ibareleriyle anlatılmaktadır.⁵ Yine salnamelere göre Kayseri’de buğday, arpa, çavdar, üzüm ve armut başta olmak üzere nohut, mercimek, mısır, cehri ve meyvelerden badem, erik, zerdali, içde, ayva, dut, fındık, ceviz, şeftali ve sebzelerin tamamının yetiştirildiği kaydedilmektedir.⁶

Ahmet Hilmi Kalaç’ın Kayseri’nin 1911’de ekonomik durumunu ele aldığı

kitabına⁷ göre en fazla üretilen hububat buğdaydır. Yerli tohum bulmakta zorlandığımız şu günlerde Develi’nin Gacer buğdayını esfle hatırlıyoruz. Maalesef neredeyse kaybolmak üzere olan yerli tohumlarımızdan sadece birisiydi. Arpa ve çavdar her dönemde buğdayı izlemiştir. Sebzeler deyince herkesin aklına

7 Ahmet Hilmi Kalaç, Kayseri’yi Bilmek İster misiniz? Yahut Kayseri’nin Ekonomik Durumu 1911, Mazaka Yayıncılık, Kayseri 2007

5 Kocabaşoğlu ve Uluğtekin, age, s. 162

6 Kocabaşoğlu ve Uluğtekin, age, s. 95

Yayınları, Kayseri 1998, s. 93

▲ F.: Derya Yazar

Kendisinin en belirgin özelliği çiçek görünümüne sahip olmasıdır ki lezzetinde Tuzla Gölü’nden gelen minerallerin etkili olduğu tevatür olarak halk içinde rağbet görmektedir. Yeri gelmişken her yıl yerli domates fideleri dağıtan Kocasinan Belediyesine teşekkür etmeyi de unutmayalım.

Kayseri’de Pınarbaşı’nın sarı patatesi de unutulmadan anılması gereken sebzelerden. Ancak daha verimli yabancı kökenli patates türlerinin il genelinde ekiminin yaygınlaşması sarı patates için

ilk gelen Yamula patlıcanı olacaktır. İsmi Kocasinan’a bağlı Yemliha kasabasının halk arsındaki söylenişinden almaktadır. Yamula patlıcanı kendine özgü çizgili yapısı, açığa çalan mor rengi, sert meyve eti gibi özellikleri ile ön plana çıkmakta, özellikle Kayseri’de insanlar tarafından kurutmalık, taze tüketim ve salamura olarak farklı şekillerde tüketilmektedir. Kayseri’de en az Yamula patlıcanı kadar meşhur olan diğer sebze ise Cırgalan

biberidir. Ahmet Hilmi Kalaç, 1911’den bahsederken “*Vaktiyle Kayseri’ye hariçten, bilhassa Elbistan’dan kırmızıbiber gelirken, bugün Elbistan biberinin piyasada hiç ehemmiyeti kalmamıştır. Çünkü yerli biberleri hariçten gelenden kuvvetli oluyor.*”⁸ derken kuvvetle muhtemel Cırgalan biberini kastetmekteydi. Cırgalan biberi, bayrak kırmızısı renkte, yaklaşık 7 cm boyunda ve dört burunludur. Özellikle Kayseri ve civarı illerin biber üretimini Cırgalan biberi oluşturmaktadır. Cırgalan biberi

8 Kalaç, age, s. 56

kurutulduktan sonra toz biber olarak tüketilmektedir. Özellikle Kayseri yöresinde baharat piyasasında hatırı sayılır değere sahiptir. Üretim miktarı az olduğundan dolayı baharatçılar tarafından Cırgalan biberinin yerine başka bölgelerden biber getirilerek toz biber olarak satıldığı beyan edilmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı’nın 2020’de sonuçlanacak Yamula patlıcanı ve Cırgalan biberini ıslah etme ve yerli tohumu koruma projesinin başarıya ulaşmasını temenni ediyoruz. Domateste ise yerli olarak adlandırılan cins rağbet görmektedir ki son dönemde yerli tohumda Karahıdır domatesi öne çıkmış durumdadır. İsmi Bünyan’a bağlı Karahıdır Mahallesi’nden almaktadır.

de bir an önce çalışma yapılmasını ikaz ediyor.

Sebzeler arasında Gömeç fasulyesini de anmadan geçmek olmaz. Hem yeşil hem de kuru olarak tüketilebileceğiniz eşsiz bir lezzet. Çekirdek için ekilen Mancusun’un ayçiçeği ve Tomarza’nın kabağını da not edelim

Şehirleşmenin kurbanları arasında ise sebzeler arasında birinci sırayı Pervane Yazısı’nın lahanası alıyor olsa gerek. Nüfusun artmasıyla birlikte Pervane Yazısı da betonlaşmadan nasibini aldı ve lahana tarlaları kaybolmaya başladı. Ancak hâlâ o yüksek katlı apartmanların arasında bazı tarlaların mevcut olduğunu ve yolunuz düşerse hâlâ tarladan lahana alabilecek kadar şanslı olduğunuzu da belirtelim.

Üzüm denilince ilk akla gelen yer İncesu desek Erkilet küsecek, Talas desek Gesi kızacak. Germir’i de unutmamalı. İncesu’yu hiç değilse ürün rekoltesinde birinci olduğunu belirterek önceyelim. Kayseri’de en fazla çeşidi yetiştirilen meyve tartışmasız üzümdür. Al dımışkı, beyaz dirmet, beyaz karalık, beyaz germi, beyaz hevenklik, buludi, burcu, deli mehmet, dirmet, dökmece, eldaş, erik üzümü, gabeldaş, gökcek, gök karalık, gül ırazgı, gül üzümü, ırazgı, irek, kaleli, kara burcu, karalık, keçi memesi, kişniş, muhalis dirmidi, parmak üzümü,

sütüzümü, şamüzümü, şireder, tandırlı, tilki kuyruğu, tütünü-bulgarı, zorukdar... Merhum Aydın Karakimseli’ye göre Kayseri’nin en güzel üzümü Talas’ta yetişirdi. Hatta bağ bozumunun -Ürgüp dâhil- tüm çevrede bir papazın Ali Dağı’na çıkıp büyük bir ateş yakmasıyla başladığını yine Aydın Amca’dan dinlemiştim. Heveklik olarak kış ortasına kadar yaş olarak korunabilen cinsleri olan üzüm Kayseri’de sadece yaş ve kuru olarak tüketilmez. Kedi bacağı ve pekmez üzümünden mamuldür. Pekmezde

de Erkilet’in hakkını verelim. Pekmezlik Erkilet toprağı ve Erkilet yaprağı açık ara öndedir.

Aydın Amca, yine Develi’nin karadutunu çok överdi. Parmak gibi uzun ve hafif ekşimsi olan karadutun en iyisi olduğunu ve en güzel Develi’de yetiştiğini söylediğini hatırlıyorum. Yılanlı Dağ’ın karadutuyla, Eğribucak’ın da beyaz dutuyla meşhur olduğunu da biz ekleyelim.

Son yıllarda Yahyalı meyvecilikte Kayseri’nin gözdesi durumuna geldi. Elmacılıkta zaten yıllardır süregelen liderliğine şimdilerde kirazı da ekledi. Ancak kirazda Hisarcık da hâlâ öne-

mini koruyor. Evliya Çelebi, Hisarcık kirazının sadece Anadolu’da değil İran ve Arabistan’da da meşhur olduğunu kaydetmektedir.

Kayısıda ise Yeşilhisar ismi daha önde. Ancak başta Beğendik zerdalisi olmak üzere tüm bağlarda kayısının yetiştirildiğini söylemeliyiz. Taşçıoğlu armudu ve Taşçıoğlu eriği ise artık unutulmak üzereler. Tıpkı Avradoğlu Bahçesi’ni hatırlayanların artık iyice azaldığı gibi.

Bağlardaki dağdağan,

iğde, ayva ile bademler de giderek seyrekleşiyor. Dağlarda ise kuşburnu, alıç ve ahlat bulmak giderek zorlaşıyor. İhlamur, kestane, fındık, Antep fıstığı ve hatta incir ağaçları ise bağlarda arzı endam etmeye başladılar.

Yahyalı ile Kapuzbaşı arasındaki bölgeye dikilen zeytin fidanlarının akıbeti de merak konusu. Bilindiği gibi zeytin sadece Akdeniz ikliminde yetişen bir ağaç. İnşallah tutar o fidanlar da iklim değişikliği Akdeniz olur; Sezen Aksu’nun dediği gibi gülümseriz biz de.

Ahmet Hilmi Kalaç, “Kayseri’den Erciyes’e kadar

▲ F.: Eda Dökmeci

▲ F.: Mustafa Palta

bütün vadiler ceviz ağacı için en güzel mevkilerdir. Zencidere’den Hacılar’a, Kızılören’e kadar olan bahçelerde zaten ceviz ağacı çoktur.” demekte ve ceviz ağaçlarının sayısının artırılmasını istemekteydi. Cevizde Gesi öne çıksa da Erkilet de onun ensesindedir. Akkışla-Kululu’nun yerli cevizi de lezzet açısından onlardan aşağıda değildir.

Türkiye’de en yaygın Kayseri’de üretilen ve tüketilen, Kayseri’nin yerli içeceği kabul edebileceğimiz gilaburuda Gesi yine arzı endam eder. Bu yazıyı okuyanlar herhalde Gesi Bağları’nın da türküsü kadar mühim olduğunu fark edeceklerdir. Gilaburuda Salkuma ve Bünyan’ı

da yabana atmamak gerekir.

Yeşilhisar, Kayseri’de karpuzun en fazla ekildiği ilçemiz. Geleneksel sofraların ayrılmaz parçası. Son dönemde Büyük Tuzhisar’da da karpuz yaygın olarak ekilmeye başladı. Tabii karpuz denilince hepimiz Anbar kavununu andık. Maalesef ekim alanı iyice daralmış durumda olan Anbar kavunu yok olma tehdidi ile karşı karşıya.

Yerli tohumun yaygınlaştığı, ilaçlı ürünlerin, GDO’lu meyvelerin, hormonlu sebzelerin ortadan kalktığı bir gelecek temenisıyla... Ağzınızın tadı bozulması efendim. ■

Sikkelerle Timur'un Anadolu Seferi

Mehmet Çayırdag

GİRİŞ

Tarihte, adı ile anılan Semerkant merkezli imparatorluğu kurmuş bulunan büyük cihangir Timur (Demir); çeşitli sefer ve fetihlerinden sonra 1393 yılında Anadolu ve Irak sınırına dayanmış, önce Bağdat üzerine yürüyerek bu önemli şehri ele geçirip merkezi Bağdat olan Celayirli Devleti'ne son vermiştir. Buradan kuzeye yönelip güneydoğudan Anadolu'ya giren Timur; Erzincan hâkimi Mutahharten, Karamanoğlu Alaaddin, Dulkadirli Suli, doğudaki Karakoyunlu ve Akkoyunlu beyleri ve Orta Anadolu'da Sivas-Kayseri merkezli devletin hükümdarı olan Kadı Burhaneddin Ahmed'e elçiler göndererek kendi hâkimiyetini tanımalarını ve vereceği emirlere uymalarını istemiştir. Bu arada bir elçilik heyetini de Kahire'ye, Memlûklular'a, Sultan Berkuk'a göndermiştir. Bu davete Erzincan emiri Mutahharten, Dulkadiroğlu ve Karamanoğlu beyleri olumlu cevap vermişler, Mutahharten 1394 yılında Timur'a biat edip onun Avnik seferine kuvvetleriyle katılmış ve adına Erzincan'da paralar bastırmıştır.

Timur Musul'dan hareketle Mardin'e gelip burasını Artuklu, Meliküzzahir İsa'dan almış, devamlı Diyarbakır'ı da ele geçirip burada Karakoyunlu Kara Yusuf'u takip ederek Van Gölü kenarındaki Aladağ'a gelmiştir. Aladağ,

İlhanlıların da yazlıkları idi. Buradan Avnik üzerine bir sefer yapıp burasını da ele geçirmiştir.

Bu sırada Anadolu'nun ortasında Sivas merkezli Eretna Devleti'nin başında bulunan Kadı Burhaneddin, Timur'la ittifakı reddederek yaklaşan tehlike karşısında tedbirler almaya başlamıştır. Derhal çevredeki büyük devletler olan Osmanlıların hükümdarı Yıldırım Bayezid'e ve Memluk Sultanı Berkuk'a elçiler göndererek aradaki anlaşmazlıkları bırakıp Timur'a karşı ittifak teklifinde bulunmuştur. Timur'un tehditkâr vaziyetle kendisine gönderdiği elçilik heyetini ortadan kaldıran Berkuk bu teklife olumlu cevap verdiği gibi Yıldırım Bayezid de aynı şekilde beraber olduğunu bildirmiştir. Bu ittifaka Kırım'daki Altınordu Hükümdarı Toktamış Han da katılmıştır. Timur'un kendisine gönderdiği ilk elçisini öldürten, ikinci elçisini de esir alıp Berkuk'a gönderen Kadı Burhaneddin böylece ona çok sert bir cevap vermiş oluyordu.

Anadolu'yu tanıyan ve kendisine Anadolu'dan gelip iltica etmiş olan beylerden Kadı Burhaneddin hakkında bilgi isteyen Timur'un, onun çevresinde bulunan büyüklü küçüklü birçok devlet ve emirlerle mücadele içinde olduğunu ve hepsine de galebe çaldığını öğrenince

Osmanlılar üzerine yürümeyi onun ölümüne kadar ertelediği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda şair olup Türkçe bir divanı bulunan Kadı Burhaneddin, Yıldırım gibi Timur'a şiirleriyle hakaretlerde bulunuyordu.

Kadı Burhaneddin'e karşı Mutahharten'i ve Karamanoğlu Alaaddin Bey'i harekete geçiren Timur ani bir kararla, Erzurum'dan geri çekilip Anadolu'yu terk etmiş ve kendisine karşı Osmanlı ve Memlûklularla ittifak kurmuş bulunan Kırım'daki Altınordu Hükümdarı Toktamış Han üzerine yürümüştür. Bu arada Kadı Burhaneddin cezalandırmak üzere Karamanoğulları üzerine yürümüş Berkuk da Dulkadiroğulları üzerine kuvvet göndermiştir. Karamanoğullarından Niğde ve Aksaray'ı alan Kadı Burhaneddin, arkasından Erzincan Emiri üzerine harekete geçmiştir.

1395'te Toktamış Han'ı mağlup eden Timur, Yıldırım Bayezid'e bir mektup yazarak ona müttefiklerinden ayrılmasını ve kendisiyle dostluk kurmayı teklif etmiştir.

1397 yılına kadar Anadolu beylikleri arasında mücadeleler devam etmiştir. 1395'te Mutahharten'e Pulur Savaşı'nda yenilen Kadı Burhaneddin, aynı zamanda Karamanoğlu Alaaddin Bey'in de tecavüzlerine maruz kalmıştır. Kayseri'ye kadar yağmalarda bulunan Alaaddin Bey, Kadı Burhaneddin'in Kayseri Valisi ve yeğeni

Şeyh Mueyyedi Kadı'ya karşı isyan ettirmiştir. Neticede Kayseri üzerine yürüyüp Vali'yi ortadan kaldıran Kadı Burhaneddin Karamanoğlu ülkesine girmiş, geniş yağma ve tahripde bulunmuş; kendisiyle savaştan çekinen Alaaddin Bey de Konya'ya kaçmıştır. Bundan sonra Mutahharten üzerine yürüme hazırlıklarına başlayan Kadı Burhaneddin onun ağır şartlarla anlaşma teklifini ve Timur'u bırakıp kendisine müttefik olmasını kabul etmiş, bunun üzerine arada sulh sağlamıştır.

Karamanoğlu Alaaddin Bey Kadı Burhaneddin'i bırakıp bu defa Osmanlılar üzerine Bursa'ya kadar bir sefer icra etmiş ve kendisini karşılayan Osmanlı Beylerbeyi Timurtaş Paşa'yı esir almıştı. Bunun üzerine büyük bir hınçla Karaman ülkesine giren Yıldırım Bayezid, Timurtaş Paşa'yı kurtarmış, Konya'ya girmiş, Alaaddin Bey'i de ele geçirip öldürmüştür (1397). Böylece Karaman Beyliği'ne son vermiş, Alaaddin Bey'in çocukları Mehmet ve Ali Beyleri de Bursa'ya götürüp hapsedmiştir.

1398 yılında Timur lehine Anadolu ve Mısır'da iki ölüm vukua gelmiştir. Bunlardan birincisi Kadı Burhaneddin'in ölümüdür. Müttefiklerinden Akkoyunlu Kara Yülük Osman tarafından bir anlaşmazlık sonucu esir alınarak kendisine teslim olmayan Sivas şehri önünde idam edilmiştir. Timur kendisinin de eli olması

muhtemel bu hadiseye çok sevinmiştir. Kadı Burhaneddin'in ülkesi Timur tehlikesine karşı ahalinin ittifakı ile Osmanlılara, Yıldırım Bayezid'e geçmiştir. Bundan bir yıl sonra 1399 yılında Memluklu Sultanı Berkuk ölmüş, yerine çocuk yaştaki oğlu Ferec geçmiştir.

Timur, 1399-1400 kışını Karabağ'da geçirmiştir. Mutahharten burada Timur'un huzuruna gelerek tekrar bağlılığını bildirmiştir. Timur buradan Yıldırım Bayezid'e yazdığı bir mektupta da kendisinin Türklüğün ve İslamiyet'in gerçek lideri olduğunu savunuyor ve Yıldırım Bayezid'i küçümseyerek

▲ Çelebi Mehmed'in Timur Adına Bastırdığı Sikkelerin İki Yüzü

tavsiyelerde bulunuyordu. Yıldırım Bayezid de eğer üzerine gelmezse kendisinin onun ülkesine yürüyeceği tehdidinde bulunuyordu.

1400 yılında Osmanlılar üzerine asıl seferine başlayan Timur'a Erzurum'da kuvvetleri ile Mutahharten ve Akkoyunlu Kara Yülük Osman katılmışlardır. Buradan Erzincan'a ve oradan da Sivas'a gelen Timur, Osmanlılara geçen Sivas'ta vali olarak bulunan Yıldırım'ın büyük oğlu Süleyman Çelebi'nin çekilmiş olduğunu görmüştür. Yıldırım Bayezid bu duruma hemen vaziyet edip diğer oğlu Mehmed Çelebi'yle Anadolu Beylerbeyi Timurtaş Paşa'yı büyük bir kuvvetle Sivas'a göndermiş ise de Timur'un tertip ettiği ve önemli kumandanlarının başında bulunduğu ordusu karşısında Kayseri'de yapılan muhaberede büyük bir mağlubiyete uğramıştır. Aynı zamanda çevreyi de yağmalayan Timurlu askerler tekrar Sivas muhasarasına katılmışlardır. Etrafa kurdurduğu savaş araç gereçleriyle şehri muhasara altına alan Timur'a karşı savunmada bulunan az sayıda Osmanlı askeri 18 gün dayandıktan sonra halkın ısrarı üzerine Timur'a şehri teslim etmişler, Timur da şehri yağmalatıp bir kısım halkı esir ederek 4000 Osmanlı askerini öldürtmüştür. Bu şekilde katliam uygulayan Timur, şehri de tahrip ettirip surlarını yıktırmıştır.

Bu arada dikkat çekici bir olay olmuş, Timur taraftarı Suli Bey'in ölümü üzerine, Yıldırım Bayezid'in Dulkadirli tahtına çıkarmış olduğu Nasiredin Mehmed Bey'in Dulkadirli Türkmenleri Elbistan'dan gelip ansızın Sivas'ta bulunan

Timur'un ordusunu başmışlar ve birçok ganimet alarak geri dönmüşlerdir. Ancak az sonra Timur bunlar üzerine bir kuvvet göndererek onları mağlup ve istila ederek mallarını geri almıştır. Sivas'tan, Osmanlılara geçmiş olan Malatya üzerine yürüyen Timur burayı alarak yanında bulunan ve Akkoyunlu Devleti'nin kurucusu olan Kara Yülük Osman'a vermiştir. Buradan kendisine babası gibi düşmanca davranan Memluklu Ferec'e ait Antep üzerine yürümüş ve burasını da yerle bir etmiştir. Bundan sonra Suriye'ye giren Timur, büyük tedbirler alınmasına rağmen müstahkem Halep şehrini ve sırasıyla Hama ve Humus şehirlerini ele geçirip Şam önlerine gelmiştir. Buraya bizzat gelen Memluk sultanı Ferec'in başında bulunduğu Memluk ordusunu da mağlup eden Timur Şam'ı alıp büyük ganimetlerle dönüşe geçmiştir. Buradan Birecik ve Mardin taraflarına geçerek Bağdat'ı yeniden istila edip diğer bölgeler gibi ağır şekilde tahrip, yağma ve katliam yapmıştır. Buradan Tebriz'e gelip bir müddet kalmış oradan da dinlenmek üzere Karabağ'a çekilmiştir (1401-2).

Timur önünden kaçan Bağdat Hâkimi Celayirli Ahmet ve Karakoyunlu Kara Yusuf Memluklulardan kabul göremeyince Osmanlılara, Yıldırım Bayezid'e iltica etmişler ve ondan iltifat görmüşlerdir. Onların verdikleri malumat üzerine Timur'a karşı bir sefere karar veren Yıldırım Bayezid önce Sivas'a gelip Timurlulardan burasını geri almış, buradan Erzincan'a

▲ İsfendiyar Bey'in Timur Adına Bastırdığı Sikkelerin İki Yüzü

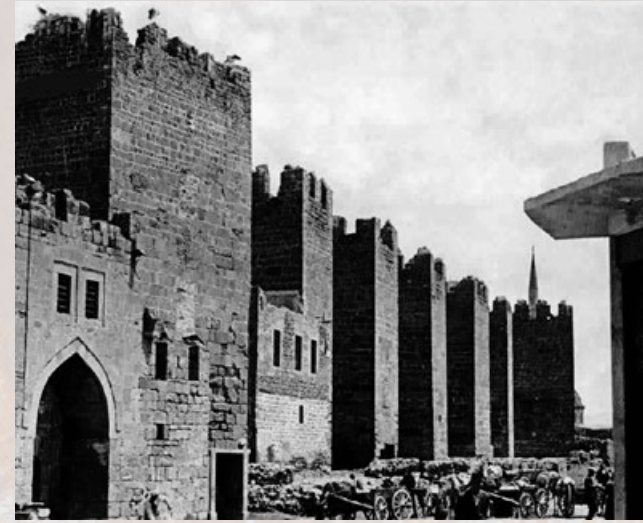
yürüyerek Timur'un adamı Erzincan Hâkimi Mutahharten'i mağlup etmiş ise de kendisine iltica eden yukarıda adı geçenlerin ricası ile, kendisine itaat şartıyla Erzincan'ı ona geri vermiştir.

Bayezid'in bu hareketine karşı Timur oğlu Şahruh'u bir ordu ile Erzincan üzerine göndermiştir. Bu durumda kendisini hazırlıksız gören Bayezid geri çekilmiş ve Timur'la anlaşma sağlamak için Mutahharten'i aracı tayin etmiştir. Timur da bunun üzerine oğlunu geri çağırmıştır.

Karabağ'da 1402 yılında hazırlıklarını tamamlayan Timur, Yıldırım Bayezid'e son bir mektup yazarak kendisine iltica eden düşmanlarının teslim edilmesini, Erzincan Hâkimine dokunmamasını ve birçoğu kendisine iltica etmiş, Yıldırım'ın

ortadan kaldırdığı Batı Anadolu'daki Aydın, Saruhan, Menteşe, Germiyan, Teke, Hamit ve Candaroğulları Beyliklerinin sahiplerine iade edilmesini istemişti. Tabii Yıldırım bunların hiçbirine olumlu cevap vermemiştir.

Nihayet, cihangirlik iddiasında olan Timur 1402 haziranında ordusu ile Karabağ'dan harekete geçerek Erzurum, Erzincan Kemah yolu ile Kayseri'ye kadar gelmiş, buradan Ankara'ya doğru yürüyüp Ankara Kalesi'ni muhasaraya başlamıştı. Bunu haber alan ve Sivas civarında bulunan Yıldırım Bayezid de derhal Ankara üzerine harekete geçmiştir. Timur bunun üzerine kuşatmayı kaldırmış ve Çubuk Ovası'nda muhabere düzeni almıştır. Osmanlı ordusu 70.000 kişi, Timur'un ordusu

ise 160.000 kişiydi ve ordusunda her türlü savaş araç ve gereçleriyle filler bulunuyordu. Bilindiği üzere 28 Temmuz 1402'de yapılan meydan muhaberesinde Osmanlılar mağlup olmuş ve Yıldırım Bayezid esir düşmüştür.

Timur bir yıl kadar Anadolu'da kalıp İzmir ve civarını da Hristiyanlardan fethetmiş ve Yıldırım'ın ortadan kaldırdığı Anadolu beyliklerini yeniden ihya etmiştir.¹

TİMUR'UN YENİDEN İHYA ETTİĞİ ANADOLU BEYLİKLERİ

1-Karamanoğulları

Yukarıda bahsi geçtiği üzere, Yıldırım Bayezid Karamanoğlu Alaaddin Bey'i ortadan kaldırmış, Konya merkezli beyliği de

Osmanlı Devleti'ne katmıştır. Ankara Savaşı'ndan sonra Timur Bursa'ya gelince, Yıldırım'ın buraya hapsedtiği Mehmed ve Ali Beyleri buradan alıp Karaman Beyliği'ni yeniden ihya etmiş ve beyliğin eski arazisine Kayseri, Kırşehir, Beypazarı, Sivrihisar'ı da ilave etmiştir. Karamanlılara Bey olan Mehmed Bey Timur adına Kayseri, Konya Larende ve Eğridir'de sikkeler kestirmiştir.²

2 - Germiyanogulları

Rumeli'deki savaşlardan Anadolu'ya dönen Yıldırım Bayezid Saruhan, Aydın ve Menteşe Beyliklerinin ortadan kaldırıp kendine bağladıktan sonra Germiyanogulları'nın merkezi Kütahya'ya gelip, kayınbiraderi olan bu devletin beyi Yakup Çelebi'yi veziriyle birlikte Rumeli'de İpsala Kalesi'ne hapsedmiş, ülkeyi de Osmanlı memleketine ilhak eylemiştir (1391). Yakup Bey bir yolunu bulup buradan kaçarak deniz yolu ile, Şam'a gelmiş bulunan Timur'un yanına gitmiş ve onun maiyetinde olarak Ankara Muhaberesi'ne katılmıştır. Diğer beyliklere yaptığı gibi Timur ona memleketini geri vermiştir. Yakup Bey Germiyan'da önce sadece Timur'un adının yazılı olduğu, sonra da müşterek sikkeler basmıştır.³

3 - Menteşeoğulları

Bu beyliğin hükümdarından Ahmed Gazi 1391 yılında vefat edince yerine aileden birinin geçmesine müsaade etmeyen Yıldırım Bayezid Menteşe ilinin idaresini ümerasından Hoca Firuz Bey'e vermiş, Menteşeoğlu Mehmed Bey de Mısır'a kaçmıştı. 1402 (H. 805) Ankara Muharebesi'nden sonra, Menteşe Beyliği de aileden Mehmed Bey ve oğlu İlyas Bey'e verilerek tabiiyet alameti olmak üzere taç, kemer ve yarlıg verilmiştir. Mehmed Bey Ege'de bulunan Timur'a Menderes Nehri sahilinde yetiştirilmiş hediyelerini takdim etmiş, Timur'un memurlarıyla birlikte Menteşe'den tahsil ettikleri para, hayvan ve sair levazımatı Tire'de Timur'a ulaştırmışlardır.⁴

4- Saruhanoğulları

Rumeli'de işleri yoluna koyan Yıldırım Bayezid tahta çıktığı sırada kendisine Karaman, Germiyan, Aydın, Menteşe beyleri ile beraber muhalefette bulunan Saruhan beyi Hızır Şah üzerine de yürüyüp diğer beyliklerle birlikte Saruhan Beyliği'ni de işgal ederek Karesi sancağı ile beraber, büyük oğlu Ertuğrul Bey'e verilmiştir (1390). Hızır Şah memleketi terk ederek önce Sinop'a, Candaroğlu İsfendiyar Bey'in yanına, sonra da Timur Han'ın yanına gitmiştir. Ankara Muharebesi'nden

1 Nizamüddin Şami, Zafername, Terc. Necati Lugal, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1987; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, TTK, Ankara 1974 c. 1; Yaşar Yücel, Timur'un Anadolu Seferleri ve Sonuçları, TTK, Ankara 1989.

2 Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Anadolu Beylikleri, TTK, Ankara 1969, s. 17.

3 a.g.e., s.47,48.

4 a.g.e., s. 77.

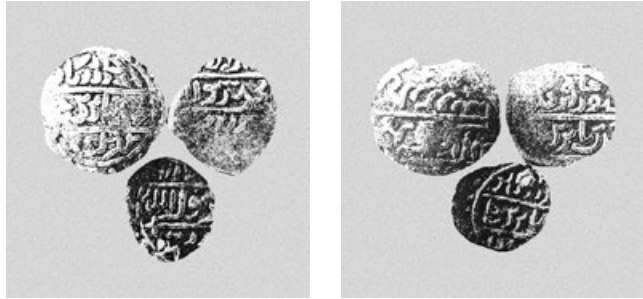
sonra memleketleri kendilerine verilen diğer beylerle birlikte Hızır Şah Bey de on iki yıl aradan sonra Saruhan Beyliği'ne sahip olmuştur.⁵

5-Aydınoğulları

Yıldırım Bayezid 1390 yılında Aydınoğlu İsa Bey'in memleketini alıp idarelerine son vermiştir. Ankara Muharebesi'nden sonra beylik, diğer beyliklerle birlikte yeniden ihya edilip İsa Bey'in oğulları Umur ve Musa Beyler devletlerine kavuşmuşlardır.⁶

6- Candaroğlulları

Kadı Burhaneddin'le işbirliği yapan Candaroğlu Beyliği'nin Kastamonu kısmının başındaki Süleyman Paşa'yı yakalatıp beyliğin bu bölümüne son veren (1391) Yıldırım Bayezid, beyliğin Sinop kısmının hükümdarı İsfendiyar Bey'le bir

▲ Çelebi Mehmed'in Timur'la Müşterek Sikkelerinin İki Yüzü

sınırdan anlaşarak onun idaresine müsaade etmiştir. Ankara Muharebesi'nden sonra İzmir'in zaptına giden Timur'un yanına gelen İsfendiyar Bey, ona bir kısım hediyeler takdim ederek iltifatını görmüş ve onun yüksek hâkimiyetini tanımak şartı ile Sinop'tan başka Kastamonu, Çankırı, Kalecik ve Tosya, yani eski Candar Beyliği'nin tamamı kendisine verilmiştir.⁷ İsfendiyar Bey Timur adına paralar kestirmiştir.

7- Dulkadiroğulları

Timur'un Anadolu'ya yöneldiği sırada bu beyliğin başına geçmiş bulunan Nasireddin Mehmed Bey, önceleri Timur'a karşı gelip, Sivas'ı tahrip eden Timur'un ordusuna baskın verip yağmaladı ise de, Timur'un Elbistan'ı işgal edip Malatya ve Besni'yi tahrip etmesi üzerine ister istemez Timur'a itaate mecbur olmuştur.⁸

5 a.g.e., s. 88.
6 a.g.e., s. 111-114.
7 a.g.e., s. 128, 129.
8 a.g.e., s. 171.

▲ Karamanoğlu Mehmed Bey'in Timur'la Müşterek Sikkesinin İki Yüzü

SİKKELER

Timur 1402'de Anadolu'yu işgal ettikten sonra burada kaldığı bir yıl içerisinde Osmanlılardan Mehmed Çelebi ve yeniden kurduğu bir kısım Anadolu beylikleri sadece onun adına sikkeler kestirmişler, Timur ülkesine dönünce onun adı ile müşterek paralar, 1405 yılında vefat edince de kendi adlarına sikkeler kestirmişlerdir.

SADECE TİMUR ADINA BASILAN SİKKELER

1- Timur Adına Erzincan'da Basılan Sikkeler:

Erzincan'a hâkim olan Emir Mutahharten daha önce tabi olduğu Kadı Burhaneddin adına sikkeler bastırırken Timur'un Anadolu'ya yönelmesi üzerine onun hâkimiyetini tanıyarak bu defa onun adına sikke kestirmiştir ki Kadı Burhaneddin tarihi olan Bezm-ü Rezm'de buna işaret edilmiştir.⁹ Tarihlerinin yanlış yazıldığı belli olan bu sikkeler iki tip olarak basılmışlardır. Birinci tip Eretna, Kadı Burhaneddin sikkeleri tarzında gümüş, yaklaşık 1.60 gr ağırlığında olup yüzünde kelime-i tevhid ve etrafında dört halifenin isimleri; arkasında Sultan Mahmud yarlığı Emir Timur Gürgan durube Erzincan 728 (?) yazılıdır.

Timur'un Semerkant'ta bastırdığı kendi sikkeleri (Tanka) tarzında olan ikinci grup sikkeler gümüşten yaklaşık 6.10 gr ağırlığında olup,

Yüzünde: Kelime-i tevhid ve dört halifenin isimleri

Arkasında: Sultan Mahmud Han Yarlığı Emir Timur Gürgan Halled'Allahü mülkehu duribe Erzincan yazılıdır.¹⁰ Bu sikkelerin Çemişkezek'te basılmış olanı da görülmüştür.¹¹

Burada ismi yazılı olan Mahmud Han Timur'un başlangıçta bağlı olduğu Çağatay hakanıdır

9 Esterâbâdi, Bezm-ü Rezm, Terc. Mürsel Öztürk, Ankara 1990, s. 418.
10 İbrahim Artuk-Cevriye Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu, İstanbul 1974, c. I, s. 870, No. 2520; Haluk Perk- Hüsnü Öztürk, Eretna Kadı Burhaneddin ve Erzincan (Mutahharten) Emirliği Sikkeleri, İstanbul 2008, 122-134, 486-492.
11 Anadolu'da Paranın Tarihi, Merkez Bankası, Ankara 2011, s. 151.

2- Ankara Savaşı'ndan Sonra Timur'un Hâkimiyetini Tanıyan, Yıldırım Bayezid'in Şehzadelerinden Çelebi Mehmed'in Timur Adına Bastırdığı Paralar:

Yıldırım Bayezid'in oğullarından Mehmed Çelebi Timur hayatta iken onunla irtibata geçip kardeşleri ile mücadeleye girişmiş, Amasya, Bursa ve Ankara çevrelerini hâkimiyeti altına almış¹² ve buralarda sadece Timur'un adını yazdırdığı sikkeleri kestirmiştir. Çelebi Mehmed'in sikkeleri tarzında, gümüşten, ortalama 1.75 gr ve 19 mm ölçülerinde olan bu sikkelerin yüzünde Kelime-i Tevhid ve etrafında dört halifenin isimleri; arkasında Emir-i Âzam Timur Gürgan Halled'Allahü mülkehu duribe Bursa, yazılıdır. Bu sikkelerin Amasya ve Ankara'da basılanları da bulunmaktadır.¹³

3- İsfendiyar (Candar) Oğullarından İsfendiyar'ın Timur Adına Bastırdığı Sikkeler

Candaroğullarından İsfendiyar da Erzincan Emiri Mutahharten gibi Timur adına iki tip sikke bastırmıştır. Bunlardan birinci tip gümüş, ortalama 0,90 gr ve 15,5 mm olan sikkelerin **Yüzünde:** Kelime-i Tevhid

Arkasında: Es-Sultanül-âzam Mahmud Han Emir Timur (Gürgân) yazılıdır. Bunlardan Ladik baskılı olanı vardır

İkinci tip sikkeler de gümüş ve yaklaşık 1,20 gr ve 15 mm olup **Yüzünde:** Kelime-Tevhid, etrafında dört Halifenin isimleri, duribe Kastamonieye sene sekiz yüz altı (ve bazılarında yedi)

Arkasında: Sultan-ı Âzam Timur Han Halled'Allahü mülkehu yazılıdır.¹⁴

12 Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, c. 1, s. 330-332.
13 Mehmet Çayırdağ, Timur, Yıldırım Bayezid'in Oğulları ve Bazı Beylikler Adına Basılan Akçelerden Oluşan Kayseri Müzesi'nde Bir Define, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, s. 45, Aralık 1986, s. 57-60; Celil Ender, Çelebi Mehmed'in Timur Han Adına Kestirdiği Sikkeler, Türk Nümizmatik Derneği Yayınları, Bülten No. 2, İstanbul 1977, s. 17-18.
14 Artuk, c. II, s. 820, No. 2520; Çayırdağ, s. 60, 61; Celil Ender, Candaroğulları Beyliği Paraları Kataloğu, İstanbul 2003, s. 187-195; Anadolu'da

4- Germiyan Oğlu Yakub Bey'in Timur Adına Kestirdiği Sikkeler

Ortalama 0.85 gr ve 13 mm olan bu gümüş sikkelerin **Yüzünde:** Timur Han 608 (806)
Arkasında: Duribe Beled-i Germiyan yazılıdır.¹⁵

TİMUR'UN ADI İLE BASILAN MÜŞTEREK SİKKELER

1- Mehmed Çelebi'nin Timur'la Müşterek Sikkeleri

1,20 gr ve 15 mm ölçülerinde olan bu gümüş sikkelerin **Yüzünde:** La İlahe İllallah Muhammedün Resulullah Duribe Brusa (Bursa) 806
Arkasında: Temür Gürgân Mehmed bin Bayezid hullide mülkühu yazılıdır.¹⁶

2- Yakub Bey'in Timur'la Müşterek Sikkeleri

Yaklaşık 1,73 gr ve 14/15 mm ölçülerinde gümüşten darbedilmiş bu sikkelerin **Yüzünde:** Es-Sultan Timur Han 808
Arkasında: Yakub Bin Süleyman Duribe Germiyan yazılıdır.¹⁷

3- Karamanoğlu I. Mehmed Bey'in Timur'la Müşterek Sikkeleri

Gümüşten 1,68 gr ve 21 mm ölçülerinde basılan bu paraların **Yüzünde:** Es-Sultanül-âzam Timur Han yarlığından
Arkasında: Mehmed Bin Alâddin Duribe Konya yazılıdır. Bu paraların Larende, Eğridir ve Kayseriye'de basılanları bulunmaktadır.¹⁸

Yıldırım Bayezid'in ortadan kaldırdığı ancak Timur'un istikallerini iade ettiği yukarıda bahsi geçen diğer Anadolu beylikleri olan Aydınoğulları ve diğerlerinin de Timur adına sikke kestirmiş olmaları muhtemeldir. Ancak bunlardan örnekler henüz ele geçmemiştir. ■

Paranın Tarihi, s. 141.

15 Artuk, c. II, s. 439,440, No. 1339; Celil Ender-Üstün Erekgültekin Teoman, Germiyanogulları Beyliği Paraları Kataloğu, İstanbul 2005, s. 64-67.
16 Cüneyt Ölçer, Yıldırım Bayezid'in oğullarına ait akçe ve mangırlar, İstanbul 1968, s. 49-50; Çayırdağ, s. 62-63.
17 Germiyanogulları Paraları Kataloğu, s. 68, 70; Anadolu'da Paranın Tarihi, s. 141.
18 Ahmed Tevhit, Meskikat-ı Kadime-i İslamiye Kataloğu Kısım-ı Râbi, İstanbul 1321, s. 363, No. 768; Artuk, c. I, s. 443, No. 1349, 1350, 1351; Mehmet Çayırdağ, Kayseri'de Kitabelerinden XV ve XVI. Yüzyıllarda Yapıldığı Anlaşılan İlk Osmanlı Yapıları, Vakıflar Dergisi, c. XIII, s. 352 Resim 1; Çayırdağ, Yıldırım Bayezid'in Oğulları, s. 64, 65.

Şiir Şuur Şehir

Burhan Kale

Kayseri tarihinin MÖ IV. binden başlayıp, akabinde Asur, Hitit, Frig ve Roma devri sonuna kadarki uygarlıklardan derin izler taşıması, bu uygarlıklara ait dönemlerdeki insana dair hikâyeleri önemsememe rağmen, zihnimi çok meşgul eden bir konu değildir... Mesela Roma dönemine ait mezarlar ilgimi çekmez... Kültepe Kaniş kazıları da... Bu onları değersiz ve gereksiz kılmaz... Ancak o mezarlarda yatan insanların hikâyelerini merak ederim. Acaba o dönemde yaşayan insanların nasıl bir hayatı vardı? Hangi şiirleri okuyorlardı? Yağmurda kim şiir okumaz ki?

Kayseri’de sadece maddi değil ruh dünyamız açısından da manevi izler bırakan Selçuklu Devleti, Eratna Beyliği, Dulkadiroğulları, Kadı Burhanettin, Karamanoğulları ve Osmanlı Devleti dönemlerini ve hayatlarını merak etmemin, özellikle çok derin izler bırakan Selçukluları önemsememin yadigarı-maması gereken bir durum olduğunu düşünüyorum...

▲ F: Ramazan Çırakoğlu

Esentepe, doğduğum mahalle olmasa da büyüdüğüm mahalledir. O zamanlar gecekondularla dolu bir yerdi... Siyahın beyazın belirgin olduğu, insanların keskin çizgilerle hem birbirleriyle bütünleştiği hem de ayrıştığı zamanlardı çocukluk yıllarım... Şehir de bundan payını alıyor olmalıydı... Benim için her şey oyundu,

Esentepe ise kocaman bir oyun parkıydı... Toz toprakla haşır neşir olunan, çocukların mahalleyi evlerinin ayrı bir odası gibi kullandığı günlerdi... Anneler ve ablalar evin içinden çok bahçesinde zaman geçirirlerdi... Komşular akşam karanlığı düşene kadar bir arada otururlardı... Dağ eteklerine yakın bu mahalleyi hâlen mevcut

olan bir kanal ikiye bölüyordu... Okulum kanalın diğer tarafındaydı... Mahallenin içinden geçen bu upuzun yılan, boylu boyunca yine oyun alanımızdı... Kanalın Mahrumlar tarafına yakın kısmına hâkim küçük bir tepenin tam ortasında kocaman bir karadut vardı... Ağacın gövdesini el ele tutuşarak birkaç çocuk

güç bela sarardık... Koca gövdesinden uzun kollarına güçlkle tırmanır, en yakın arkadaşımız gibi dalına sarılır, ellerimizin ve üzerimizin batmasından korkmadan karadutun doyulmaz tadıyla baş başa kalırdık... Kanalin diğer tarafı dağın yamacına bakardı, büyüklerin ikazlarına aldırılmaz dağın yamaçlarına çıkar, daha da uslanmaz zirvelere doğru yorulana kadar durmazdık... Şehre hâkim bir tepeden aşağılara bakarak kimimiz bir gün doktor ya da öğretmen kimimiz subay ya da pilot olacağımızdan bahsederdik... Bazen de şoför olmak isteyen çıkardı aramızdan... Bana sorduklarında hiç düşünmeden şair olacağımı söyledim... Herkes gülerdi bana... Âşık Veysel gibi mi derlerdi ben de hayır babam gibi derdim... Çünkü babam hep uzun ince bir yolda giderdi gündüz gece... Yıldızlara bakar, mehtapta hislenirdi... Kafiyele gelirdi bana konuşmaları...

Hunad Camii'nin yanında ayakkabılarımı boyatırken Kayseri'de yaşamayı ne kadar sevdiğimi bir kez daha anladım... Hâlbuki bu şehirde her zaman mutlu anlarım olmamıştı... Mutsuzluklarımı da mutluluklarımı da paylaştığım mekânlar bir aradaydı burada... Yine de mutlulukla eş tutarım Kayseri'de yaşamayı...

Okul yolu üzerinde ilk şiirlerimi yazdığım tozu toprağı eksik olmayan sokak duruyor yerli yerinde; fakat aynı değil artık, o toz toprak gitmiş, yerini parke ve asfalt almış... Gözüme dünyanın en büyük binası olarak görünen Esentepe İlkokulu diğer binalar arasında kaybolmuş... Çocukluğumu geçirdiğim Esentepe Mahallesi'nin silueti bambaşkaydı artık... Ne beyaz dut kalmış ne karadut... Bir cami etrafında şekillenen ve bakkalıyla, birkaç küçük esnafıyla, herkesin birbirini tanıdığı, sevgi ve saygı çerçevesinin bir aile ortamını her tarafına sindirdiği o mahalle, masallar kabilinden yok olup gitmiş... Bahçeleri çevrili ve bahçe içlerinde kayısı ve/veya dut ağaçları ile üzüm asmaları eksik olmayan mahallede herkes birbirine sahip çıkar, iki göz odası

bulunan o evlerde aynı anda neredeyse on beş kişi yemek yer, çay içer, muhabbet ederlerdi... Büyüklerin ağzından çıkan söz emir kabul edilirdi... En büyük denilen bir dert, bir olay bir hacı emminin sözüyle tatlıya bağlanırdı... İnsanlar yoksuldu gerçekten, fakat gönüller bir o kadar zengindi... Saygı ve sevgi hissedilirdi, susuz kalan köpeklere, aç kedilere, kanadı kırık kuşlara sahip çıkılırdı...

Bu şehirde boyacıların muhabbetleri zaman zaman insanı sıkırsa da samimi ve yer yer de ilginçtir... Bu arada her nedense kent sözü itici ve soğuk gelir bana, şehir deyince bir sıcaklık hissedirim oysa... Boyacıların ülkenin içinde bulunduğu durumdan, komşuluğun bittiğinden tutun da insanlığın öldüğünden dem vurmalarına, yine de yaşıyorsak ağzı dualı, Hak katında makbul insanımızın yüzü suyu hürmetine yaşadığımızı kadar konu zenginliği ile çeşitlilik arz eden muhabbetleri zamanın üzerindeki tozları üfleme niteliğindedir...

Halkımız âlim olmasa da ariftir... Cahil olan zenginler olduğu gibi âlim olan yoksullar da mevcuttur... Hayattayken

kıymet verilmeyen nice insan öldükten sonra değerlendirilmektedir...

Kayseri; serçelerin hızla uçuğu, parkları dolduran kedilerin uyuşuk hâlleriyle sokaklara taşıtığı, yoksulların gözetildiği, hayır sahiplerinin çokça olduğu, güvercinlerin kanatlarında geçmiş ile bugünün birleştiği, Erciyes'in belki de hakkı olmasına rağmen gururu bir tarafa iterek bir ders verircesine ağır başlı bir duruşa sahip olduğu, faniliğimizi iliklerimize kadar hissettiren yanık sesli hafızların okuduğu akşam ezanlarının mor bulutlara sarılan güneşin son ışıkları ile birlikte şahane bir gökyüzünü resmettiği, her türlü gayret ve çalışmalarına rağmen trafik curcunası içinde insanının şehri yok etmek istercesine cadde ve sokaklarını, alışveriş merkezlerini doldurduğu, buna karşılık her seferinde ona yenildiği bir şehirdir...

Eski zamanlar yeni zamanlar birbirleri içine girmiş hep beraber bugünü yaşarlar... Mimar Sinan'ın eseri Kurşunlu Camii'nin yanındaki parkta sırtında boya sandığı ile çocuklar gezerlerdi gençlik zamanlarımda... Elleri kirli, yüzleri boya olmuş hâlleri ile ayakkabı boyamıyorlar da oyun oynuyorlar gibi gelirlerdi bana... Çocuklar hiç usanmadan gelir gider “Abi, boyuyum mu?” der, boyatmazsan az sonra çekirdek satan çocuklar gelir “Abi şemşamer isten mi?” der; rahatça oturamazdın parkta... Derken ezan okunur, bir anda cami avlusu dolar taşardı; bu kadar insan nereden çıktı, ne zaman geldi anlayamazdın...

Mimar Sinan'ın eseri olan caminin içi çok güzeldir... İçerisi dışarıdan daha aydınlık gelirdi bana, bugün de öyle gelir gerçi... Kubbesi, pencereleri ve mimarisi ile ruhunu arındırmış, kalbi güzel insanların geleceğe sundukları bir armağandı bu cami... Fakat bizim de onu geleceğe taşımak gibi bir sorumluluğumuz vardı... Hâlâ da var bu sorumluluk omuzlarımızda...

Kayseri'deki tarihî eserlere bu gözle bakarım... Gerek İslamiyet'ten öncesi-

nin gerekse İslami dönemlerin eserleri olsun sorumluluğumuz bu eserlere değer vermek, değer katmak ve geleceğe intikal ettirmek değil midir? Bununla beraber İslami dönem eserlerini daha kabullenirim... Şehre yeni kazandırılan mekânlara Selçukluları çağrıştıran isimler verilmesini daha hoş görürüm... Kayseri'ye damgasını vuranların Selçuklular olduğunu düşünürüm... Hunad Hatun adına yapılan cami ve müstemilatı bunu tek başına ispata yeter... İnsanı da şehri de ayakta tutan aşktır... Hunad Camisi'nde insani aşkın ilahî aşkla buluşması resmolur...

Allah'ın adı anılan, eski olsun yeni olsun bütün camilerimizin manevi bir yanı, huzur veren bir ortamı vardır... Fakat Kayseri'de bana bu hazzı Hunad Camii ziyadesiyle verir... Dıştan biraz soğuk gelir nedense, cahiller arasında kalan bir âlim misalidir... Tevekkel hâli, içine girdiğinde değişir birden... O tarihe mal olmuş kahraman ve samimi insanların zikirleri, ibadetleri adeta taşlara sinmiş-çesine ruhuma nüfuz eder... Kayseri ile beraber dünya da bütün fani işleri ile mekânın dışında kalır... İçeride ışığın az olması, daha da az olduğu yerlerinin bulunması, gözün kısa sürede alıştığı loş vasatın Kur'an okuyan müminlerin sesleri ile süslenmesi, iç derinliğine yolculuğa çıkan imanlı yüreklere yer yer gözyaşlarının eşlik etmesi gözle görülse de üçler, beşler, yediler, belki kırklar şehri olması gözlerden kaçan bir yanıdır Kayseri'nin...

Hunad; Kayseri'de müminlerin samimi ibadet ve dualarını, duaya açılan avuçlar gibi minareleri ile Allah'a arz eder ve kubbesi ile Allah'ın rahmetini şehrin üzerine getirip döker, bırakır, taksim eder... İnsanın bu manevi havayı hissedebilmek için özel bir gayret harcamasına gerek olmaması da Hunad'ı Kayseri'deki diğer yerlerden ayırır...

Şairin Hunad'dan bahsederken;

...

*Ecdadın önüne diz çökmüş gibi,
Senden uzaklığa yaş dökmüş gibi,*

*Gönlüme erince gerçek sahibi;
Kayseri Hunad'a geldim kapına*

demesi tarihî mekânların özellikle camilerin hem vicdanımızla hem de ecdadımızla aramızdaki köprülerin başında geldiğini ifade etmektedir...

Şehir insanı, bakar kördür... Fakat bu körlük geçicidir Allah'tan... Çabuk döner insani yanına... Kendine merhameti kaybolursa da yer yer, Allah'ın yarattıklarına merhametlidir... Burnunun

ucunu göremediği zamanlar da olur şehir insanının... Başkalarının dertlerini görmezden gelmek, gözünü kapatmak ve kendi sorunlarına yoğunlaşmak hayat tarzı hâline gelse de şehirlerde, Kayseri farklı bir şehirdir, camileriyle, türbeleriyle, yaşayıp gitmiş hayır sahibi insanların manevi kanatlarının Erciyes'ten daha yücelere çıkan yanıyla insanı içine alır Kayseri ve sonunda kendisinden bir unsur hâline getirip bırakır...

Belki de bu nedenle, yaşayanlara

vefası pek olmasa da, kalbinin bir yanı bu mayaya değen kim olursa olsun ne kadar yer gezip tozsa da huzuru Kayseri’de bulur...

Yazı, kışı, baharı, güzü belirli bir şehirdir Kayseri... Güzün ağaç yaprakları önce sarı, sonra kırmızıya döner... Fakat nasıl bir kırmızı... Kasım’ın ilk haftasıydı galiba, böyle ateş kırmızısı bir yaprağı kopardım dalından, zaten birkaç gün içinde yerle buluşacak bir yaprakı muhtemelen... Yakında bir tek yaprak kalmayacaktı ağaçlarda... Sonrasında fırtınayla, karla, yağmurla buluşacaktı... Her mevsimin hem gerekliliği var hem de güzellikleri...

İnsan düşünmeyi bırakamaz... Düşünmenin sağlıklı ve faydalı olabilmesi için okuması gerekir... Her kelime bir yaprak, yapraklar düşse de mevsimi gelince yüzümüze gülecek yine değil mi? Bir kelimedir yaprak ağaçtan... Bir kelime bazen çok şeyler anlatmaz mı insana? Aşk bir kelime değil mi? Üzerine ciltlerle kitap yazılmamış mıdır tarih boyunca? Anne bir kelime değil mi? Bir nefeste bin defa hasreti çekilen... Kayseri bir kelime, Erciyes öyle değil mi? Mükemmel şehirleri yoldan, köprüden, binalardan, alışveriş merkezlerinden ibaret görmek gerçekleri yansıtır mı? İnsanı da doğuştan yani yaratılıştan getirmediği şeylere sahip olma çabasının altında kendini unutan bir varlık hâline getirmek insanla beraber şehirleri de bitirir... Şehir ile insan beden ile ruh gibi olmalıdır... İnsanın edebî ve kültürel yanının beslenmesi, entelektüel potansiyelinin arttırılması şehrin çehresine yansır...“Tok” insandan sanatçı olmaz, sanatçı “aç” insandan çıkar derler... Bu açlık bedenlen ahlığın ötesinde bir anlam taşısa gerek... Merhametin kaybolduğu, daha da tehlikeli fena amaçlar için suiistimal edildiği vasat olmamalıdır şehir... Herkesin doğru yaptığına inandığı, eleştiriye tahammülün olmadığı, dillerdeki ile kalplerdekilerin örtüşmediği, bedenlen insan iken ruhen kemale ermenin yanına yaklaşamadığı

bir şehir ortamında üretilen edebî ve kültürel ürünlerin “alıcısı” olmaması normal değil midir?

Dünyamızın kutuplarda basık kendine has bir şekli olduğu, zannedersem 23 derece 27 dakika eksen eğikliğine sahip bulunduğu, bu eğiklik olmasa mevsim değişmelerinin olmayacağı ve gece gündüz sürelerinin birbirine eşit olacağı, güneşin doğuş ve batış saatlerinin hep aynı olacağı gibi bilimsel konuları okul yıllarında gördüğüm derslerden hatırlarım...

Bence, ruh ve duygu dünyamızdaki eksen eğikliğini kültür ve sanat eserleri sağlıyor, bu sayede tekdüze hayatımızda geceler gündüzler arasında farklılıklar oluşuyor, mevsimler gibi anlar yaşıyoruz...

Şiir bir ifade şeklidir. İnsanız ya duygularımızı, hasretlerimizi, hayallerimizi ifade ederiz. Bunlar da yaşamak gibi değişkenlik gösterir günden güne... Şiir dile bambaşka bir kimlik kazandırır... Tabii şehre de... Burada özne vazifesi şaire düşer. Şair, seçtiği kelimelerle şiirsel dönüşümü başlatır... Kelimelere esneklik, estetik ve derinlik kazandırır, fikir çilesi ve gönül ateşinde pişirdiği kelimelere... Özelliği ve özneliği bundandır şairin...

Her şeyin başı aşktır... Aşk olmazsa Kerem olmaz. Çöle düşmez Mecnun,

çölleşmiş yürekler aşkı göremez... Yahya Kemal boşuna dememiştir, Mehlika Sultan’a âşık yedi genç, Kara sevdalı birer âşıktı, Mehlika Sultan’a âşık yedi genç, Gece şehrin kapısından çıktı diye...

Şair çok önemsemez önemsenmeyi... Başkalarının peşinde koştuğu şeylerden o kaçır köşe bucak... Bazen değer verilmeyen, sunduğun bu mu deyip küçümseyerek bakılan şiirsel dönüşüm değerinin içine öyle dalar ki ışığı gören en küçük nokta kadar bir delik bırakmaz derininde, erbainini tastamam yapar,

bitirir... Sonrasında ise ışığandan gözü kamaşanları ayıplamaz... Şehir bu erbaine merkez olmayı başarırsa gerçek anlamda şehir olur... Ve gerçek anlamda şair de böyle şehirden çıkar...

Şair “Deryaya akan ırmağın katre olur sellerine” der Seyranice... İçinde pişmeyenin, yani olmayanın, ham yanı ağır basanın şiiri ağır aksak olur; çünkü şiir okuru besler, okur da şiiri öyle seçer... Şairin okuru yetiştirmesi şiirde kemale ermesi ile mümkündür... Şiir kendi dönüşümünü ara vermeden devam ettirir... Makarr-ı Ulema olması için şehrin, Nizamü’l Mülk’e ihtiyaç vardır... Bulut olan gökte güneş zuhur etmez... Fakat yine de aydınlatır...

Yaşadığımız şehirlerde sadece kentsel

dönüşüme tanıklık etmemeliyiz, zihni ve kalbi dönüşümü de gerçekleştirmeliyiz... O hâlde niçin bir şiir burcu inşa etmeyelim Kayseri’de?

Bu kimin umurunda olur? Kayseri’yi sevdiğini söyleyen herkesin umurunda olması gerekir... İstanbul azizdir, yedi tepesinden ona bakan Yahya Kemal’in gözüyle bir asırdır hepimiz bakmıyor muyuz İstanbul’a?

Bir asır sonrasında Kayseri’yi pas-tırma ve sucuk dışında şairleri, yazarları, geleceği inşa eden eserleri ile de bilmeli ve tanımalıdır insanlık...

Şiir bizimle birlikte dünyaya gelir, sonra biz gideriz, şiir kalır... Aynı şehir gibi... Bizden sonraya kalan şiir ve şehir bir noktada buluşmalıdır. Neden? Bizim diğer milletlerden farkımızı göstermesi ve medeniyetimizin inşasında temelin sağlam atılabilmesi için...

Şiir içimizin ışığıdır aynı zamanda... Önce şehrin şiire açılığının farkına varması gerekir... Genel itibarıyla ülkemizde kültür sanat faaliyetlerinin, moda tabirle, popüler kültürden uzaklaştıkça topluma yaklaşacağının, daha doğrusu onun bir parçası olacağının farkına varması gerekir...

Kayseri İç Anadolu’nun incisidir, derler... Kayseri’de kültür ve sanat hayatı canlı, ancak bu ışık fener misalidir... Önümüzü görürüz, doğru adımlar atabiliriz, düşmeyebiliriz... Ancak sanatçı toplumu da aydınlatmalıdır... Böyle bir aydınlanmanın kıvılcımları yükselmelidir şehirden... Yeterli olmasa da bu canlılık ümit vericidir... Şairin insani yanından kaynaklanan kimi kusurlar zamanın süzgecinden geçer gider unutulur, kalbur üstünde bir sessiz gemi bırakırsak şehir sanatla buluşur...

Şairin içindedir şiir... Şehirse üzerindedir her şeyin... Oysa şiiri hiçbir şey kuşatamaz... Bazen bir ihtiyarın çaresizliği, bazen serçenin kırık kanadı, bazen saksıda bir çiçek, bazen de bir küçük çocuk şiire konu olur... Hayat şairi besler çünkü şair de hayatın içindedir, kalabalık içerisindeki insanın yalnızlığını ilk şair

duyar, aşkını da... İnsanın neşesinden çok hüznü besler şairi... Çünkü Anadolu’nun derdi, acısı bitmez... Aşkını kilime dokuyan insanımızın sözün gücünü göz ardı etmesi düşünülebilir mi?

Şiir atmosferin en üst tabasındadır, şehirse en alt... Hayat yolculuğundaki durakların levhalarında şiir vardır insan için... Kimi gün uzun ince bir yolda, kimi gün bir han duvarındadır... O gurbette değildir, gurbet onun içindedir... Şair unutulsa bile şiir yaşamaktadır... Şehrin ise aklı gözündedir, bu nedenle şairi unutursa şiiri de yok sayar...

Şiir; yürekli, sabırlı insana özgüdür... Bugün için değil yarın için yazarız... İyi şiir zamanla yeni kalır, fakat şair zamanla yaşlanır... Şair de şiir de yaşadığı dönemde daha değerli aslında, fakat bunun farkında olunması için şehrin kendine gelmesi gerekir...

Şairin tabiri caizse mabedi süküttur... Şehir insanının manevi yanı güçlendirilerek tarih şuuru kazandırılırsa şehir şaire yer olur...

Çocuklar severler şiir okumayı, onları şiirlerle dolu bahçelerde yetiştirmeliyiz aslında... Bu yönde, moda tabirle, dönüşüm projeleri hazırlanmalıdır...

Şiir dört duvar arasına ya da deftere,

kitaba sığmaz... İnsanın bedene sığmayan yanı şiirde görünür... O bir duyuştur, hissedıştır... Bedenden ziyade kalple ilgilidir, maneviyata yakınlığı maddeye yakınlığından çok daha fazladır... Bu anlamda şiir şehre de sığmayacaktır... Şehri kanatlandıracak şey şiirdir...

Şiir insanı kuşatır, bilinmeyenlere doğru alır götürür... Sözü gündelik hayatın bir parçası olarak kullanıp tüketenlerin şiiri de sadece söz olarak görmeleri, gerçek anlamda şiir okuyucusunun azlığının değer bilmezlerle de kuşatıldığı bir dünya gerçeğiyle bir yerlerde buluşması şairin

ruhundan, kalbinden damıtıp en hassas imbiklerde süzdükten sonra şekillendirip okuyucunun karşısına çıkardığı şiirlerinin kendisinden uzun ömürlü olmasını sağlayacaktır... Çünkü değer zamanın tortusudur...

Bir adam, bir kadın ve bir çocuk için yazmaya devam etmeliyiz... Şiiri diğer kitle iletişim araçlarının gösteremediği yanları sunmak için yazmalıyız... Yaşadığımız şehirde büyük bir salonun insanımızla dolduğu ve o salonda bizi tanımasalar bile bir saat şiir okuduğumuz hâlde kimsenin sıkılmadığı bir gelecek uzak değildir... Şiirin el üstünde tutulduğu bir gelecek... Çünkü şiir yaşadıkça şehir ölmez... ■

Kayseri'de

TORAKÇILAR

Furkan Demir

O dunun odun kömürüne dönüşmesi işi ile uğraşan kişilere torlukçu ya da torakçı deniyor. Meşe ormanlarında kurumuş ya da yaşlanmış dalların kesilerek orman dışında kurulan ocaklarda yakılmasıyla yapılan meşe kömürü, tonlarca odunun büyük bir huni hâlinde dizilmesi ve üzeri saman ve toprakla kapatılıp meşe odunlarının içten içe yanarak kömüre dönüşmesiyle yapılır. Memleketim olan Özvatan'a yıllardır gelen torakçıların ziyaretine giderek onların yaşam öykülerini fotoğraf sanatı ile bir nebze anlatmaya çalıştım.

Uzun emek isteyen, günlerce meşe ormanlarında odunları toplayarak başlayan torağın öyküsü yaklaşık 15 gün süren ocağın kurulmasıyla devam eder. Büyük bir huniyi andıran görüntüsü, üzerine saman ve toprak kapatılmasıyla bir tepe hâlini alır, ocağın üst kısmından yakılan ateş ile ocak alev almadan içten içe yanmaya başlar. Bundan sonra daha yoğun bir çalışma süreci başlar. Sürekli başında beklenilmesi gerekir. Eğer ocaklara fazla hava girerse büyük

emekler ile hazırlanan ocaklar alev alır ve meşeler yanarak kül olur Dolayısıyla geceleri de başında nöbetleşe beklenilerek, bazı yerleri çöken ocağın üzeri gelberi denilen üçgen küreğe benzeyen bir şeyle ya da küreklerle, tırmıklarla toprak doldurulur.

Özvatan'daki torakçılar yaklaşık 15 aile ve her ailenin kendine ait ocakları var. Elektrik ve suyun olmadığı ormanlık alanda tek eğlenceleri, tek bir kanalın çektiği radyoyu dinlemek. Cep telefonlarını kullanabilmek için yaklaşık 1-2 kilometre uzaklıktaki karşı tepeye çıkmaları gerekiyor. Uzun geceler tatlı sohbetler ile şenlenip eskilerden anılar hatıralar anlatılır, zorluklar ve sıkıntılar kısa süreliğine de olsa unutulup yerini içten tebessümlere ve kahkahalara bırakır. Mümkün olduğunca uzun zamanlar geçirmeye çalıştığım torakçılar ile zaman zaman güldük, bazen de beni derinden etkileyen anlar yaşadım. Ufak bir çocuğun bir parça bisküvi ile mutlu olabileceğini gösterdi bana. Hatta sadece bir şey vererek değil;

akşam yemeğine çadırlarına davet edilip onlarla aynı sofraya oturup ekmeklerini paylaşarak mutlu olduklarını gördüm.

Benim için sadece fotoğraf çekmeye gittiğim torakçılar ile aramızda kuvvetli bir bağ ve dostluk oluştuğunu aradan birkaç ay geçtikten sonra artık bazı günler fotoğraf çekmek için değil onlarla sohbet etmek için yanlarına gitmeye başladığımda fark ettim. Aslında Yunus Emre'nin sözleri tam olarak hislerimi anlatıyor:

*“Dünyayı gezdim takmadım başıma taç
Ne zengini tok gördüm ne de fakiri aç”*

Gönülleri o kadar zengin insanların geçim sıkıntısını, isin dumanın içinde umutlara tutunan bir kız çocuğunun en büyük hayalinin bisiklet almak olduğunu, geceleri rüyalarında o bisikleti gördüğünü, 15 yaşlarında bir delikanlının sırtındaki hayata tutunma yükünü, annelerin bir taraftan yemek yapıp bir taraftan çadır hayatında düzen kurmaya çalışarak gösterdikleri fedakârlıklarını, bir taraftan ders çalışıp bir taraftan çuvalara kömür dolduran genç bir kızın hayallerini gördüm gözlerinde. Bizler için sadece basit bir meşe kömürünün kimileri için kucak dolusu umut olduğunu, oyun çağındaki çocukların yaptıkları işleri oyun zannettiklerini gördüm. Bir babanın hastalanan çocuğunu ne şartlarda doktora götürdüğünü gördüm. Ve hislerimi bir parça fotoğraf sanatı ile anlatmak istedim. Ben onların fotoğrafını çekerken bazen çok neşeli oldular bazen hüznü gözlerle baktılar objektife; ama değişmeyen tek bir şey vardı, her anları çalışarak geçiyordu.

Eskiden hayvancılıkla uğraşan birçok aile yıllardır torakçılıkla uğraşıyorlardı. Uzaktan çok kolay gibi görünen bu iş mayıs aylarından kasım ayına kadar devam eder. Gecesi gündüzü yoktur torakçılığın, erkeği kadını yoktur, genci yaşlısı yoktur. Herkes elinden gelenin fazlasını yapar. Bazıları tandır ocaklarında ekmek yaparken bazıları yemek hazırlar. Bir gözleri meşe ormanla-

rındadır, yollarını bekledikleri umut dolu traktörlerin gelmelerini beklerler oradan. Uzaklardan duyulan traktörün sesi ve Mehmet Dayı'nın yanık sesiyle söylediği türkü sanki umudun sesidir. Kurulan sofralara oturulur, bir kap aş ile hızlıca karınlar doyurulur ve o hiç bitmeyen enerjileri ile tekrar başlarlar çalışmaya. Ocaklar yanıp bitince kömür çıkartma işlerine harman diyorlar. En keyifli zamandır harman zamanları. Hele bir de kömürler istenildiği gibi olmuşsa çok şükür denilerek bir demlik çay içilir o gün ve her yüzde tatlı bir tebessüm ile sohbetler edilir. Bir taraftan biten işin mutluluğu bir taraftan yeni kurulacak ocağın telaşı başlar.

Yaklaşık 100 kilogram meşe odunundan 20 kilogram meşe kömürü elde ediliyor. Türkiye’de yılda yaklaşık 250 bin ton mangal kömürü tüketiliyor. Hafta sonları ailelerimizle gittiğimiz pikniklerde yanan her bir kömürün de bir hikâyesi olduğunu gördüm. Sizler de bilin ki her bir kömürde günlerce süren emekler var, küçük çocukların fedakârlıkları ve umutları var. ■

HASAN DAĞI

Erciyes'in İzlişümü

Toprak Erol

Anadolu'da Hasan Dağı'na Küçük Erciyes de denir. Fotoğrafçılar başta olmak üzere çoğu insan Erciyes Dağı ile Hasan Dağı'nı birbirinden ayırt edemez. Bu bile onların birbirleri ile olan bağlarının en önemli göstergesidir. Birbirine yakınlıkları sadece coğrafi anlamda değil, mana olarak da aynıdır. Zaten bir dağdan söz ettiğinizde, bir dağ ile sohbet ettiğinizde veya bir dağa tırmandığınızda bütün dağları orada hazır bulursunuz. Bunu hem Erciyes'e, hem Hasan Dağı'na hem de diğer dağlara tırmandığımda her zaman hissettim. Özellikle Hasan Dağı'na tırmanırken de Erciyes her daim yadımdaydı.

Zirveyi görmek mümkün değildi, sadece yönünü kestirebiliyorduk. Farklı rotalardan da olsa daha önce 3 kez Hasan Dağı’na çıktığım hâlde “Evet geldik.” diyemiyordum. Sadece “Az kaldı, başaracağız.” çıkıyordu dudaklarımdan.

İstanbul Doğa Sporları Dağcılık Kulübü olarak, Orta Anadolu’nun Erciyes’le birlikte sönmüş volkanik dağlarından biri olan, 3268 metre rakımlı Hasan Dağı’na 32 sporcu ile bir tırmanış gerçekleştirdik. Kış ayları olmasa da, düşük hava sıcaklığı, şiddetli fırtına ve az görüş alanı nedeniyle kış etkinliği tadında geçen etkinlikte 29 sporcu büyük azim ve dayanıklılıkla Hasan Dağı zirvesiyle buluşmayı başardı.

İstanbul’dan cuma gecesi başlayan yolculuk, Aksaray’ın Helvadere kasabasında sabah saatlerinde sonlandı. Karbeyaz Otel diye bilinen, çoğu zaman atıl, sadece yoğun kış mevsimlerinde tur kayağı yapanlara ev sahipliği yapan tesisin hemen yanında çadırlarımızı kurduk. Hasan Dağı tüm heybetiyle bizi izliyordu. Kim bilir kimler geldi eteklerine diye düşündüm. Kaç kişi, zirvesine

alsın diye izin istedi. Ve o, koca kütlesiyle kimleri misafir etti.

Bu duygular içindeyken, haftalardır takip ettiğimiz hava raporlarındaki sonuçların aksine, bir şeylerin farklı olduğunu hissetmeye başladık. Önce hafif esen rüzgâr şiddetlendi, yağmur geçişleri buna eşlik etti. Hasan Dağı kendini gizlemeye başladı. Tepesindeki yoğun duman, oralarda havanın hiç de aşağıdaki gibi olmadığını işaretliydi.

Yaptığımız dağcılık sporunda karşı karşıya gelebileceğimiz riskler konusunda bilinçli, dahası hazırlıklı olduğumuz için ve doğanın gücünün bilincinde olduğumuz için de bulunduğumuz durumu sükûnetle karşılamak dışında yapacak bir şey yoktu. Doğayla mücadele etmek ve onu yenmeye çalışmak yerine sabırla beklemek, dağı hissetmek, bize yolla-

dığı mesajları anlamak en doğrusuydu. Birkaç kez baktığımda ona, “Geri gidin, bugün keyfim yok, kimseyi istemiyorum zirvemde.” dediğini hissettim. İçimden, “Ama lütfen, taa nerelerden geldik, efsaneni öğrenmeye, çiçeklerini görmeye, taşlarına dokunmaya, rüzgârını dinlemeye, tependen ağabeyin Erciyes’i, kardeşlerin Aladağları, Bolkarları selamlamaya geldik. İzin ver gelelim, kabul et, söz sessiz olacağız, hiçbir taşıyı yerinden oynatmayacağız, zirvene çıkacağız, bayrağımızı açacağız, sevdiklerimize mesaj yollayacağız, sana teşekkür edeceğiz ve sessizce gideceğiz.” dedim. Ama Hasan Dağı inatçıydı, dediğim dedikti, estikçe esti, gürlledi. Arada bulutlar arasından göz kırptı, rengârenk gökkuşağı yolladı. “Bekleyin” dedi. Bekledik.

Planladığımız gibi saat 3’te uyanıp

hazırlanmak üzere çadırlarımıza girdik. Rüzgâr esti, arada sırada bıçak gibi kesildi, tekrar esti... Sabah çadırdan çıktığımda ilk yaptığım gökyüzüne bakmak oldu. Yıldızları görebiliyordum, ne çoktular ve rüzgâr sanki bir yaz akşamının hafif esintisi gibiydi. Hasan Dağı’na döndüm, “Teşekkür ederiz.” dedim.

Hazırlıkların ardından saat 4’te, 32 kişi, kasklarımızda lambalar, ellerimizde batonlar, gecenin sessizliğinde sadece ayak sesleri ve rüzgâr uğultusu yürümeye başladık. Gittikçe eğimin artması, rakımın yükselmesi beraberinde rüzgârı ve düşük ısıyı hissetmemize, yavaş hareket etmek zorunda kalmamıza neden oldu. Olsun, izin almıştık, gidebildiğimiz yere kadar giderdik. Güneş doğmaya başlamıştı ve her zaman rotanın solunda görmeye alışkın olduğum Erciyes’in silüeti bu defa yoktu. İlerledikçe yoldaş olarak sis eklendi. Birbirimizden kopmamaya çalışarak, rotayı bilsek de arada navigasyon kontrolleri de yaparak 3000 metreye ulaştık. 3000 metre, dağcılık sporunda yüksek irtifanın alt sınırı olarak kabul edilebilir. Bir kutlama yapalım dedik, ilk kez 3000 metrelerle ulaşmayı başarmış

arkadaşlarımız için. “Efkâr dağıtalım” dedi birisi ve komut verdi: “Efkâr dağıtılacak, dağıt!” Ve ardından dev bir koro “Ooooooof of!”

Bu cevabın içinde, efkârdan çok emek vardı, istek vardı, güç vardı, sabır vardı. Efkârımızdan da kurtulmuş olmanın rahatlığıyla yola devam ettik, zirveyi görmek mümkün değildi, sadece yönünü kestirebiliyorduk. Farklı rotalardan da olsa daha önce 3 kez Hasan Dağı’na çıktığım hâlde “Evet geldik.” diyemiyordum. Sadece “Az kaldı, başaracağız.” çıkıyordu dudaklarımdan. Rüzgâr öylesine şiddetlenmişti ki, bir gün önce jandarmanın kampa gelip “Yarın 70-80 km şiddette fırtına ihbarı var.” dediğini hatırladım. Abartılı bul-

muştum. Hayır, doğruymuş raporlar.

Sonra bir şey oldu. O dumanın, yüzümüze vuran ıslaklığın ve siyah beyaz geçen 5 saatin ardından karşımda bir renk belirdi. Kırmızı, kan kırmızı. Çırpınıyordu, rüzgâra bırakmış kendini. Bayrağımız! “Evet, zirvedeyiz!” Son adımlar, etrafımızı göremiyoruz, ayakta zor duruyoruz ama neredeyiz

biliyoruz. Hasan Dağı’nın 3268 metrelik zirvesindeyiz.

Anadolu’nun ortasında tüm heybe-tiyle duran dev kütleinin tepesindeyiz. Efsanelere konu olan ermiş Hasan Dede’nin gömülü olduğu yerdeyiz. Dayandık, sabrettik, geri dönmeyi göze aldık ama başardık. Rüzgâra, yağmura, sise rağmen Hasan bizi aldı yanına,

“Gelin madem.” dedi. “Uzun yoldan gelmişsiniz, görün göreceğinizi, milyonlarca yıldır buradayım, bir yere de gideceğim yok, kimleri misafir etmişim, size mi yok diyeceğim, hoş gelmişsiniz.” dedi.

Hasan’ın zirvesiyle özdeşleşmiş, bir nevi Hasan zirvesinde olduğunuzun kanıtı, kamyon şeklindeki meşhur zirve kutusunun içinden zirve defterini aldım.

Bizim kamyonu bir de arkadaş gelmiş. Meşhur bir araba firmasının amblemini taşıyan gıcı gıcı yeni bir kamyon. Ama bizim emektar kamyonun yerini tutamaz. Hızlıca fotoğraflarımızı çektik, defterimizi yazdık, ancak her zamanki zirve keyfimizi yapamadık. O kadar şiddetlendi ki rüzgâr, Hasan tekrar seslendi: “Misafirliğin kısa olanı makbuldür. Hadi bakalım, yaşlıyım

ben, yorgunum. Siz evlerinize, benim yapacak çok işim var daha.” Söz dinledik. Mutluluk, huzur, şükür duyguları arasında vedalaştık zirvesiyle. Bir gün yine geliriz dedik, her şeyin kabulümüz. Rüzgârın da, karın da, güneşin de. Sen iyi ki varsın, iyi ki bizi kabul ettin. Estin, gürledin, bizden saklandın ama bizi kolladın, korudun da.

Kampımıza indik, çadırlarımızı topladık, aracımıza binip uzaklaşırken dönüp arkamı son bir kez baktım Hasan Dağı’na, tepesinde yine rengârenk dumanlar. Ak sakallı bir dede. Güllümsüyor muydu? Bana mı öyle geldi? Ya da bana mı güllümsüyordu yoksa karşıdaki Erciyes’e mi? Belki de ikimize birden. Bilinmez... ■

Rus Yazarın Gözünden Kayseri ve Diğer Güzel Şehirler

Röportaj: Prof. Dr. Sevinç Üçgül

Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü Ana Bilim Dalı Başkanı

Röportajın Rusçadan Türkçeye Çevirisi: Halil Yılmaz

Ünlü Rus yazar Pavel Krenyov şu anda Rusya Yazarlar Birliği Başkan Yardımcısı olarak görevine devam etmekte olup Hukuk Bilimi Doktora Adayı ve aynı zamanda 13 kitabın yazarıdır. Geçmişte Tümgeneral olarak da hizmet veren ünlü yazar, “Rus Mitleri”, “Altın Bahadır” ve Nikolay Leskov, Aleksandr Nevski ve Rusya Yazarlar Birliği adına düzenlenen çeşitli festivallerde tüm Rusya çapında ve Uluslararası edebiyat ödüllerine layık görülmüştür. Biz de kendisine birkaç soru sorduk.

- Geçmişte Rusya Federasyonu Devlet Başkanı’nın Arhangelsk bölgesindeki tam yetkili temsilcisi olarak çalıştınız, yerel televizyon kanallarında televizyon programları sundunuz. Sizce Arhangelsk ilginç ve sıra dışı tarihe sahip bir şehir olarak özgünlüğünü neye borçlu?
- Evet, Arhangelsk’teki yüksek devlet mercilerinde ve sanatsal işlerde görev alırım bana bu şehri tümüyle anlama, onun özgünlüğünü ve ona benzer diğer bölgesel merkezlerle birlikte önemini hissetme imkânı verdi. Arhangelsk, ülkenin denizdeki öncüsüdür. Büyük bir liman kentidir. Zamanında I. Petro bu şehri “Avrupa’ya açılan deniz kapısı”, “Rus gemi inşasının kalbi” olarak tanımlamıştı. Arhangelsk böylesine gurur duyulacak bir unvanı uzun bir süre de taşımadı doğrusu, on sekizinci yüzyılın başından itibaren, artık St. Petersburg şehrinin inşasının da başlamasıyla birlikte öncelik Petro’nun bu yeni gözbebeğine geçti. Her şey kolaylıkla Petersburg’a kalıvermişti: Şehir Avrupa’ya daha yakındı,

denize daha yakındı, gemileri de Pomorye gemilerinin Beyaz Deniz’in sert, fırtınalı açıklıklarında yakalandığı gibi fırtınalara yakalanmıyordu.

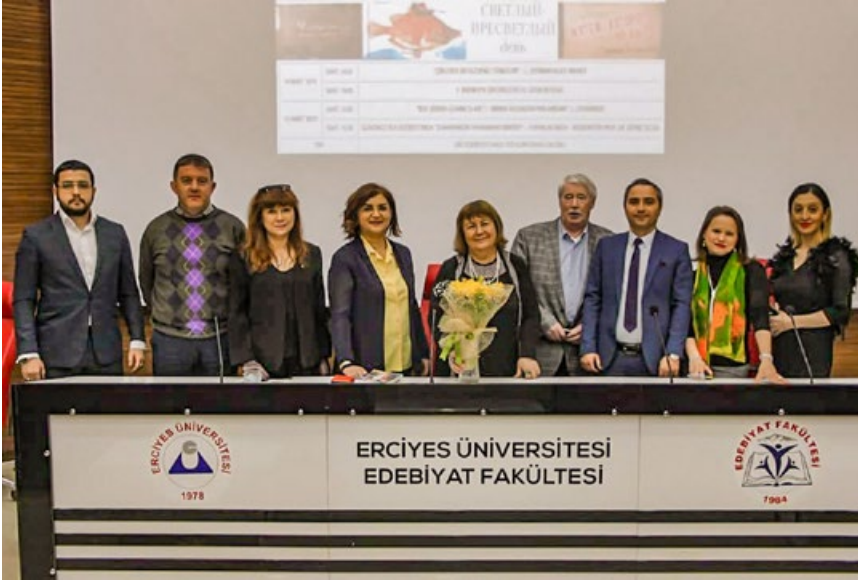
Yalnız ne olursa olsun en büyük gemi üssü olarak günümüzde Arhangelsk’in önemi küçümsenemez.

Şehri diğerlerinden farklı kılan bir başka özelliği de Rus ormanlarının işlenme merkezi olmasıdır. Kereste, selüloz ve

kâğıt ürünlerinin imalatı, kâğıt ve karton üretimi, mobilya yapımı gibi alanlarda binlerce insan çalışmaktadır.

Şehrin özgünlüğü burada elmasın çıkarılıp işlenmesi, petrol, gaz, çinko, kurşun, boksit çıkarılmasıyla da alakalıdır.

Tabii balık sanayisini anmadan da olmaz elbette. Şehir, balık ürünleri yönünden bir hayli zengindir.

Yalnız genel anlamıyla Arhangelsk ve tüm Pomorye bölgesini eşsiz kılan şey oranın güzel insanlarıdır. Her zamanki gibi sade, çalışkan, özü sözü bir ve dürüstlerdir. Tek kelimeyle özetlenecekse “Pomor”lardır işte.

■ 21 sene Leningrad’da, bugünkü adıyla St. Petersburg’ta yaşadınız, orada Suvorov Askeri Okulu’nu ve Leningrad Üniversitesi Gazetecilik Fakültesi’ni bitirdiniz. Hâliyle pencerenizden Neva Nehri’ne, Petropavlovsk Kalesi’ne, sahile güzel bir manzara açılıyor. Sizin için kişisel olarak St. Petersburg ne anlam ifade ediyor?

● St. Petersburg’tan başka güzelliği açısından bu denli kusursuz bir şehir bilmiyorum desem yalan söylemiş olmam. Onu tam da eşi benzeri görülmemiş bir şaheser olarak kurmuşlardı zaten. Eserlerini ortaya koyabilmek adına canla başla çalışan I. Petro, şehri en iyi Avrupalı mimarilere göre

yonttu. Avrupa’dan gelen misafirlerin yeni şehrin karşısında büyülenmesini ve ona hayran kalmasını istedi. Bu yüzden Amsterdam kanallarından kopyalanan hatlara, kıyıla-

St. Petersburg’tan başka güzelliği açısından bu denli kusursuz bir şehir bilmiyorum desem yalan söylemiş olmam. Onu tam da eşi benzeri görülmemiş bir şaheser olarak kurmuşlardı zaten. Eserlerini ortaya koyabilmek adına canla başla çalışan I. Petro, şehri en iyi Avrupalı mimarilere göre yonttu.

rın zarıflığına, caddelerin ve bütün mahallelerin etraflıca düşünülmüş olmasına ve düzgünlüğüne biz de hayranız. Yeni başkentin inşasında kullanılan Batı başkentlerindeki mimari stillerden alınan çok çeşitlilik görenleri kendisine hayran bırakıyor. Barok stili-nin girift formları, Klasizm’in dinçliği ve orantısı, Rönesans’ın dengesi, Gotik mima-

rinin gökyüzüne uzanan sivri uçlu formları, Rokoko stili-nin kendine has üslubu, zarıflığı ve büyüklüğü, Ampir mimari-nin dekoru, konstrüktivizmin öne çıkan sadeliği... Burada her şey bir ahenk içerisinde.

Uzun zaman önce buraya gelir gelmez âşık olmuştum Peterburg’a. Henüz daha çocuk sayılacak bir yaştaiken üzerime askeri apoletleri orada taktım ve Leningrad Suvorov Askeri Okulu’nun bir öğrencisi olarak, çok da sık olmayan izin günlerinde ağzım açık bir vaziyette Leningrad caddelerinde, meydanlarında, ara sokaklarında, Neva Nehri’nin kıyılarında, Moyka ve Fontanka Nehirleri boyunca gezerdim. Bu büyük şehri ve onun ebedi güzelliğini içime çeke çeke bitiremezdim.

Beni, Pomoryeli bir köy çocuğunu bağrına bastı bu şehir ve inandığım tüm kutsallar üzerine yemin ederim ki içinde gezip tozduğum ve banklarda oturup kitap okuduğum Letni Sad’ın sıcak kucagını, içerisinde okulumuzun bulunduğu ve delikanlılık çağımda üç yıllığına benim evim haline gelen Dvortsov Sarayı’nın devasa ihtişamı ve konforunu

Gençlik ve yaşlılığın karşıtlığı Kayseri’de tümüyle hissediliyor. Üç bin yıllık bir şehirde bulunuyorsunuz. Öte yandan birden gençlik ortamının içerisine giriyorsunuz. Bariz bir yaş farklılığının bıraktığı bir izlenim var.

hafızamdan asla silmeyeceğim, asla unutmayacağım. Beyaz Petersburg geceleri, öyle gecelerde sarayların hafiften bulanıklaşan dış hatları, Pavlovsk ve Peterhof parkları, uykuya dalmış Neva Nehri’nin üzerindeki köprülerin açılışı ebediyen hafızamda kalacak. Katılmanın nasip olduğu Saray Meydanı’ndaki askeri geçit törenleri, okul, spor... Bunların hepsi benim artık uzak ama unutulmayacak olan gençliğimdir.

O zamanki Leningrad benim üniversite öğrencisi olduğum yıllardır da aynı zamanda... Leningrad basınındaki işimdir... Askeri hizmet verdiğim yıllardır...

SSCB Yazarlar Birliği’ne de burada almışlardı beni.

Petersburg hayatımın şimdilerde renkli, romantik bir havada anımsadığım bir kısmını hediye etti bana. Bu benim için çok değerli bir hatıra. Leningrad’da/St. Petersburg’ta geçirilen yıllar hasebiyle bu şehre haklı olarak “ikinci memleketim” diyebileceğim kanısında olduğumu da itiraf etmeliyim. Öyle de diyorum zaten.

■ 1987 yılından beri Moskova’da yaşıyorsunuz, son 8 yılınızı başkentin merkezinde, Eski Arbat’ta, o zamanların Moskova’sının en güzel kızı Natalya Goncharova ile evlenen Aleksandr Sergeyeviç Puşkin’in balayını geçirdiği ev müzesinin yanında geçirdiniz. Moskova tarihinin hangi bölümleri ve Moskova’da bulunan hangi müzeler sizin için özel bir anlam ifade ediyor?

● Moskova söyleyeceklerime gücenmesin ama kader onu incitti. Şöyle bir düşünün, şehir yüzyıllardır büyük bir devletin başkenti olma görevini layıkıyla yerine getirmiş. Sonra bir de bakıyorsunuz on sekizinci yüzyılın başında metropol olma vasfını birden ondan almışlar ve henüz çok genç, değerini hiçbir şeyle

kanıtlanmamış, Neva Nehri’ndeki bir şehre vermişler. İki yüzyıl boyunca da onu dünya sanatının en müstesna, en zarif eserleriyle donatmışlar, içerisine tüm esaslı yüksek öğrenim kurumlarını -Moskova’dan farklı olarak- yerleştirmişler, ana üretim güçlerini oraya taşımışlar, şehri bilim ve kültür merkezleriyle, tiyatrolarla, müzelerle doldurmuşlar.

Moskova ise o dönemde her anlamda eskiden hangi seviyede ise o seviyede kalmış. Şehir gitgide hareketsiz, köhne bir hale gelmiş, sıradan bir Rus şehri olmuş. İçindeki başkent parlaklığı yıllar boyunca sönmüş ve solmuş. Moskova 1918 yılından itibaren tekrar başkent olsa da dünya kültür-

rünün merkezi olma değerini ve unvanını St. Petersburg’tan almayı bir türlü başaramadı.

Gerçi son cümlem haddinden fazla öznel olan düşünceyi yansıtır galiba, bu bir hayli tartışmalı bir mesele. Yalnız bununla birlikte şöyle bir gerçek de var: Kuzey Palmira’nın sahip

olduğu, dünya standartlarının-
daki tiyatro ve müzeler çok
daha fazla. Hatta gelin, şu
anki başkentin (Moskova'nın)
sahip olduklarına şöyle bir
göz atalım, ona rağmen durum
böyle: Ünlü Tretyakov Devlet
Galerisi, ki bu galeri dünyanın
en iyi sanatsal yapıtları-
nın korunduğu dünyadaki en
büyük yerdir herhalde. Ondan
sonra Kolomenskoye, Çariçino
(Tsaritsino), Kuskovo, Krem-
lin Cephaneliği, Kremlin'in
kendisi, Kremlin'deki Elmas
Fonu gibi açık hava müzeleri
de sayılabilir. Gördüğünüz
gibi tüm kâinatın bildiği ünlü
kültürel değerlerden oluşan bu
liste pek de fena değil. Mosko-
va'nın da misafirlerine göste-
rebileceği, gurur duyabileceği
şeyleri var.

Öte yandan başkentin nam
saldığı tarihî olaylar şanlı
Petersburg'tan daha fazladır.
Bu olaylar en başta ülkemizin
tarihinde bir hayli fazla görüp
geçirdiği savaşlarla alakalı.
Düşman özellikle Moskova'ya
saldırırdı çünkü şehir Rus-
ya'nın hem askerî, hem sanayi,
hem de dinî merkeziydi. Rus-
ya'nın her zaman galip geldiği
savaşların, o yaman savaşların
sayısı kaçtı? Timur'un orduları,
Lehlerin efsanevi armadaları,
Napolyon'un ordusu, Hitler'in
tepeden tırnağa silahlanmış
orduları, hepsi Rus başkenti-
nin duvarları dibinde düştüler.

Gerçekten de Moskova'nın tam
orta yerinde yaşıyorum, Eski
Arbat'ta, şanlı Rus tarihinin
ruhunu koruyan diğer eski

caddelerde geziyorum ve aynı
yerlerde bir zamanlar Alek-
sandr Sergeyeviç Puşkin, onun
pek zarif karısı Natalya Gonça-
rova, Sergey Yesenin, Marietta
Şaginyan, Mihail Nesterov, Yuri
Kazakov gibi çok saygı duydu-
ğum insanların tıpkı ben gibi
gezinmiş, Moskova'yı hayran
hayran seyretmiş olmasından
ötürü yüreğimi bir sevinç kap-
lıyor. Onların hepsi hem benim
evimde, hem bana komşu olan
evlerde yaşamışlardı.

Bazen bana orada, uzakta
bir yerde sanki yeni evli
Puşkin çifti belirivermiş gibi
gelir. Sanki şimdi bana doğru
gelecekler de ben de onlara
tüm samimiyetimle "Canla-
rım, uğramaz mısınız bana?
Birlikte çay içmez miyiz?"
diyecekmişim gibi...

Sonrasında arkamıza yasla-
nıp otururduk bizim evde...
Tasasız, candan bir muhabbet
akıp giderdi...

Aleksandr Sergeyeviç yeni,
öylesine tumturaklı, iğneli, bir
parça da edepsiz şiirini okurdu.
Natalya Nikolayevna da kıvrı-
cık başını koltuğa yaslayıp
neşeli neşeli gülerdi. Tıpkı
çağıldayan bir derecik gibi.

Böylesine bir dostluk bizi
memnun ederdi.

■ **İlk kez Türkiye'ye gelerek Kay-
seri'de beş gün geçirdiniz. Bu
eski şehrin ve geçtiğimiz yıl kırk
yaşına basan üniversitemizin
sizde bıraktığı izlenimi bizlerle
paylaşıyor mısınız?**

● Önce Kayseri'nin üniversitesi,
Erciyes Üniversitesi hakkın-
daki düşüncelerimi paylaşa-

yım. Üniversite çok genç, yal-
nızca kırk yaşında. Gençlik ve
yaşlılığın karşıtlığı Kayseri'de
tümüyle hissediliyor. Üç bin
yıllık bir şehirde bulunuyorsu-
nuz. Öte yandan birden gençlik
ortamının içerisine giriyorsu-
nuz. Bariz bir yaş farklılığının
bıraktığı bir izlenim var. İşin
gençlikle alakalı kısmı; arka
planda üniversite binalarının
mimari hatlarının tazeliğiyle
sınıflar ve koridorların üni-
versiteye has gürültüsünden,
aceleyle oraya buraya koşu-
turan öğrencilerden, genç
üniversitenin havasının yüklü
olduğu bir gençlik soluğundan
ortaya çıkıyor.

Yıllar yılı bu havayı hisset-
memiş, onun insanı canlan-
dıran hoş kokusunu içime
çekmemiştim. Buradan uzak
bir şehirde, Sankt-Peterburg'ta
olsa da ben de üniversiteyi
bitirmiştim oysaki.

Erciyes Üniversitesi'nde Rus
Dili öğrenimine büyük bir
ilgiyle yaklaşılması kesin-
likle harika. Sayılar bunun en
belirgin kanıtı: 1994 yılında
Rus Dili ve Edebiyatı bölümü
açıldığında yalnızca 26
öğrencisi varmış. Şimdiyse
250 civarında. Gün gibi ortada,
değil mi? Sayıların artışı
gayet doğal çünkü Rusya ve
Türkiye arasındaki ekonomik
ve toplumsal bağlar geliyor,
bu da demek oluyor ki onla-
rın gelişimi için daha fazla
uzman gerekiyor.

Kayseri'den 60 km uzaklıkta
bulunan, volkanik kayaçların
peri bacalarını oluşturduğu
Kapadokya da elbette çok
büyük bir etki bıraktı bende.

Peri bacalarına MÖ 1. yüzyılda
münzeviler yerleşmişler. Daha
sonra bu yerleri Hristiyan
keşişler kendilerine uygun bul-
muşlar. Hz. İsa'nın yol arkadaş-
larının birçoğu son barınağını
burada bulmuş.

Genel anlamda Türkiye
şaşılası dinginliği, içerisinde
yaşayan insanların bilgeliği,
iyi niyetiyle büyük bir izlenim
bıraktı. Burada bulunmak
nasip olduğu için çok memnu-
num. Gelecekte tekrar burada
olmayı umut ediyorum.

■ **Başka hangi şehirler sizi etkiledi/
sizde bir etki bıraktı? Helsinki,
Atina ya da Podgoritsa, Çetine,
Havana gibi?**

● İnsanlar âlemi hem şehirci-
liğin yapıtlarını hem de
absürt, iç karartan, solgun
renkli mimariyi inşa etmiş-
tir. Muhteşem Viyana'nın
manzaralarına, Almanya'nın
görkemli gotiğine, Prag'ın eski
saray külliyelerine hepimiz
hayranız. Hemen yanı başı-
mızda da Polonya, Romanya
ve Bulgaristan'ın donuk
renkli manzaraları duruyor.
Bunun yanı sıra insan, aynı
genetik tarihe sahip ülkelerin
bile, mesela birbirine komşu
olan İskandinav ülkeleri gibi,
tamamıyla farklı gözükme-
sine şaşıyor. Örneğin İsveç
ve Norveç'i bir kıyaslayın. Bu
ülkeler birlikte yaşayıp birlikte
geliştiler. Yalnız geceleğin
Stockholm'de şöyle bir gezinin
sadece... Bunun bir şehir değil;
parlak, devasa bir şaheser
olduğunu görürsünüz. Mama-
fih bu yalnızca benim kişisel
görüşümdür. Tamamıyla haklı
olmaya da bilirim.

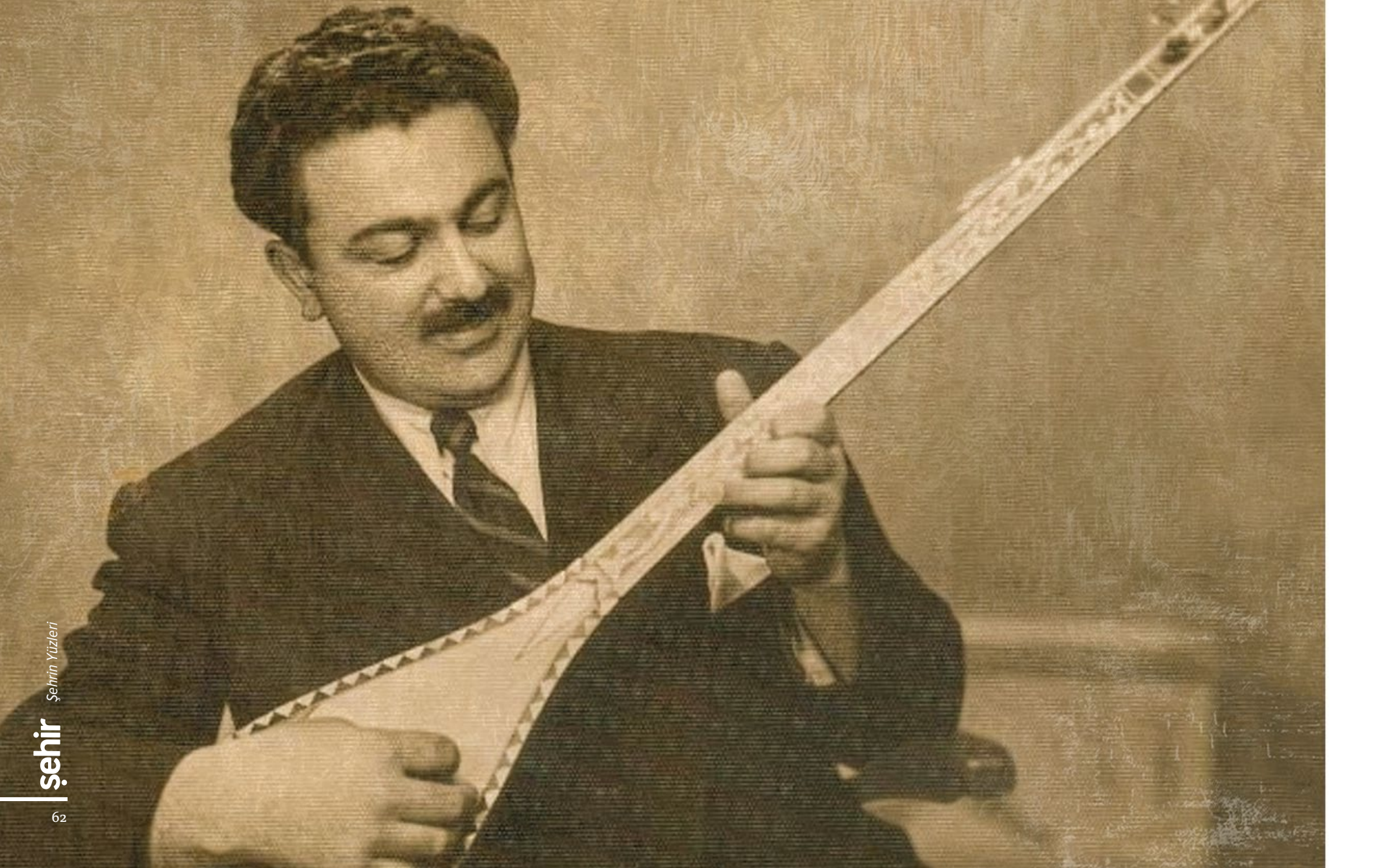
Eğer ki saydığınız şehirler
bakımından konuşacak olur-
sam beni Karadağ (Podgoritsa
ve Çetine şehirleri) gibi bir
ülkenin etkilediğini söyle-
meliyim. Bu küçük, şaşırtıcı
derecede güzel ülke içerisinde
büyük Ortodoks mabetlerini
barındırıyor. Yugoslavya'nın
Ekim Devrimi'nden sonra
Rusya'dan birçok göçmeni
kabul ettiği herkesçe bilinir.
Onların büyük bir kısmını
rezillik çekmekten hakiki
Hristiyan antikaları çekip
çıkarmış, kurtarmış. Hayata
gözlerini yumacakları vakit
o antikaları genelde Karadağ
manastırları ve Ortodoks
kiliselerine emanet etmişler.
Bu manastırların birçoğunda
bulundum. Bazısı dağların
derinliklerinde, ulaşılması güç
yerlerde kurulmuştu. Zorlu
ve tehlikeli bir yolu aştıktan
sonra varıyorsunuz oraya ve
yaşlı papaz Rus olduğunuzu
öğrendiğinde kuytu bir yerden
kutsal emanetleri çıkarıyor,
gizli sandık ve kutuları açıyor
ve önünüze soluğunuzu kesen
bir şey çıkıyor. Gayriihtiyari
diz çöküyorsunuz ve istavroz
çıkartıyorsunuz.

Bu kutularda Rus Tarihi, bizim
kutsal geçmişimiz yatıyor.

■ **En sevdiğiniz şehir neresidir?
Neden özellikle o şehri sevi-
yorsunuz?**

● En sevdiğim şehir Beyaz
Deniz'in kıyısında bulunan
köyüm Lopşenga'dır. Doğ-
duğum ve atalarımın yattığı
yerdir. Aynı zamanda benim
de onların yanına gömülmek
istediğim yerdir. ■

Bağlama Üstadı ve Bestekâr ADNAN TÜRKÖZ Bünyanlı Âşık Harbi

Seyit Burhanettin Akbaş

Adnan Türköz, 1925 yılında Bünyan'da doğmuştur. Babası Zabıt Kâtibi Mehmet Efendi, annesi ise Akkadın Hala'dır. Bağlamaya olan merakı on beş yaşlarında başlamıştır. Özellikle düğünlerde ve Bünyan bağ ve bahçelerinde bağlama çalanlara eşlik etmeye başlamıştır.

Adnan Türköz, bu dönemi Erciyes dergisinde şöyle dile getirmiştir:

“On altı yaşında iken mahallemiz kızlarından şimdiki eşim Fatma'ya âşık oldum. Bu arada babama baskı yaparak -Ya bana saz ya da kız alın, dedim.

Baktılar ki saz, kızdaki daha ucuz. Bana yedi liraya bir saz aldılar. Ben de sevgilimin aşkı ile çala çala sazı ilerlettim. On yedi yaşına gelince tutturdum:

-Saz, yanına kız istiyor. İlle de Fatma'yı bana alacaksınız, dedim.

Babamın mali durumu hiç de iyi olmadığı halde ısrarım karşısında beni 26 Şubat 1942'de Fatma ile evlendirdi.”

Adnan Türköz'ün Âşık Harbi mahlasıyla söylediği birçok türkünün konusu kıymetli eşi Fatma Hanım'la ilgilidir ve ona duyduğu sevgiyi dile getirmektedir. “Fatma'm” isimli türküsünde şairin on yedi yaşındaki bu olayları hikâye ettiği görülmektedir:

“Aman Fatma'm kalk gidelim
İdareyi yak gidelim
Emmin dayın ayırmadan
Etrafına bak gidelim”

“Dama attım deynekleri” türküsünde de yine “Komşu kızı sevenin yüreğinde yağ olur mu” diyerek hayatının bu bölümünü dile getirir.

1944 yılında askere giden şairimiz, askerde notayı öğrenerek Adana, Eskişehir ve Erzincan ordu bandolarında kornet çalmıştır. Askerlik dönüşü, Bünyan Cezaevi Memurluğu, daha sonra da Kayseri Sümerbank Fabrikasında laboluk yapmıştır.

Şairin hayatında bu dönem, sazını ilerlettiği ve Halk Evleri Saz Topluluğu ile konserlere çıkmaya başladığı dönemdir. (1948)

Şairin en büyük arzusu, TRT kadrolarında radyo sanatçısı olarak görev almaktır. İstanbul'a gider ve Anadolu Bölge Sanatkârlığı imtihanına girer. Bu sınavı kazanır ve uzun yıllar İstanbul Radyosunda çalışır. İstanbul Belediye Konservatuvarı saz topluluğuna girer, daha sonra da bu toplulukta hocalık yapacaktır.

1974 yılında emekli olan saz üstadı Adnan Türköz, 1982 yılında vefat etmiştir.

5. Dama Attım Deynekleri
6. Kadifeli Yastık
7. Kayalar Kayalar
8. Karşıda Harar Durur (Sıktırma Halayı)
9. Oduncular Dağdan Odun İndirir
10. Bünyan Omuz Halayı
11. Sevdığım Üstüne Dört Libas Geymiş
12. Bünyan Sinsin Halayı
13. Bünyan Üçayak Halayı

Âşık Harbi'den bir koşuk:

Ne var bunda darılacak
Aşkımlı yalan fal değildir
Benim gönlüm kırılacak
Bir incecik dal değildir

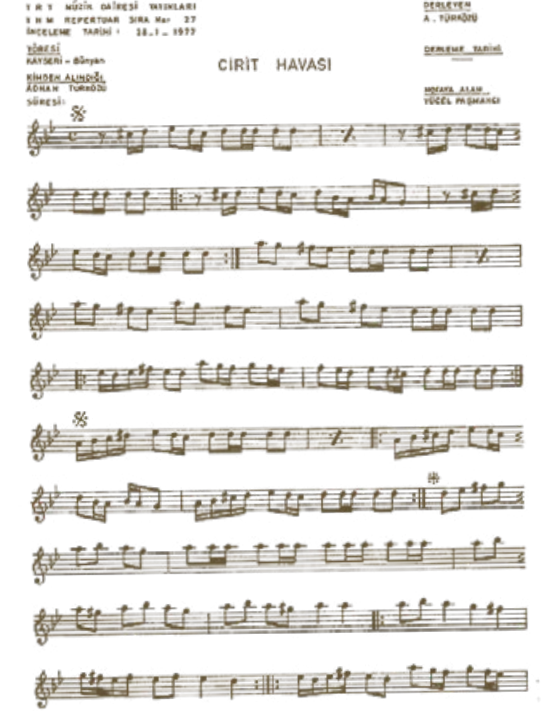
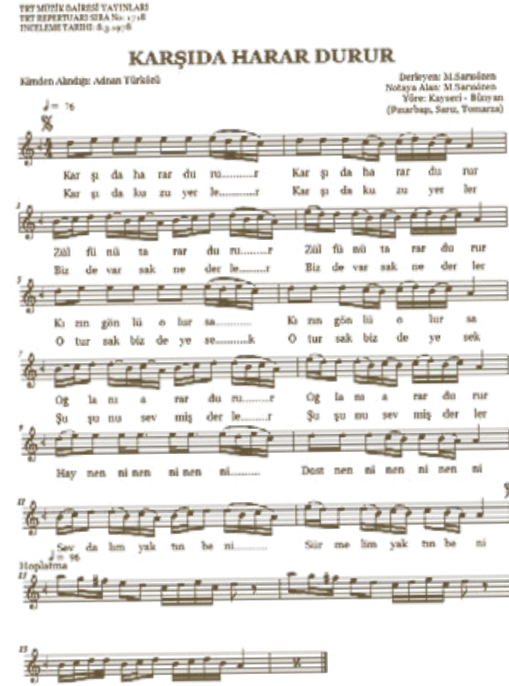
Avuçlasan tutamazsın
Asla hile katamazsın
Kilo kilo satamazsın
Satılacak mal değildir

Birçok Bünyan türküsünü ve halay havasını TRT ve konservatuar repertuarlarına kazandıran kişi olmuştur. Âşık Harbi mahlasıyla söylediği türküler yurt çapında meşhur olmuştur ve plakları yapılmıştır.

Âşık Harbi'nin, derlenmesinde kaynak

kişi olarak büyük emekler harcadığı türküler arasında şunlar vardır:

1. Bahçası Daşlı Şerifim
2. Bünyan Halayı
3. Bünyan Cirit Havası
4. Dağdan Yuvarlandı Gayalarımız

Sırma saçın destelensin
Bana şarkı bestelensin
Gelemezse postalansın
Çekilecek hal değildir

Su değildir içemezsin
Köprü sanır geçemezsin
Metre metre biçemezsin
Bedestende şal değildir

Pay edilmez ele kalan
İflah olmaz aşkı bulan
Misafire ikram olan
Pazardaki mal değildir

Yenilecek aş değildir
Giyilecek kumaş değildir
Âşık Harbi'yi taş sanma
O kadar da lal değildir

Şairin "Bünyan'a Sesleniş" isimli şiiri:

BÜNYAN'A SESLENİŞ

Akbayır'da navrız, çiğdem yetişir
Şahsenem'de şakrak bülbül ötüşür
Fakılar'da koyun, kuzu katışır
Mor donlu çiçekler kokar Bünyan'da

Şeşe, Köşüre zümrüt yeşil bağındır
Arkanda Koramaz ulu dağındır
Yiğitler yetiren şen otağındır
Sular coşkun coşkun akar Bünyan'da

Kuzeyini bürür Elos Yaylası
Güneyini süsler kaysı meyvası
Derde devâ derler esen havası
Güzeller nişan takar Bünyan'da

Mercimek'te türlü çiçekler biter
Çifte fabrikalar durmadan öter
Sanma ki Türköz'üm bu bize yeter
Âşıklar gönlünü yakar Bünyan'da

Âşık Harbi (Adnan TÜRKÖZ)

Not: Adnan Türköz'ün bu iki siyah beyaz fotoğrafının orijinallerini şairin eşi Fatma Hanım, sağ olsunlar, bana hediye ettiler.

Kaynaklar:

- 1. Kazım Yedekçioğlu, "Bünyanlı Harbi", Erciyes, Sayı: 3-4, Kayseri, 1978.
- 2. S. Burhanettin Akbaş, "Bünyan'da Yetişen Halk Şairleri: Âşık Harbi", Erciyes, sayı:167, Kayseri, 1991.
- 3. Mansur Kaymak, Erciyes Yöresi Halk Türküleri ve Ezgileri Bibliyografyası, Kayseri, 1991.
- 4. S. Burhanettin Akbaş, "Bünyanlı Âşık Harbi", Bünyan Kültürü, Sayı: 4, Şubat, 1993.

İlginç Bir Kütüphane Hikâyesi

Mustafa Türkmen

2014 yerel seçimleri ile Ağırnas kasabası, Melikgazi ilçemize bir mahalle olarak bağlandı. Seçimler bitti, Ağırnas'ta nisan ayında her yıl düzenlenen Mimar Sinan'ı anma programı için belediyemiz tabir yerinde ise Ağırnas'a çıkarma yaparak yol, kaldırım, park, temizlik, tadilat, tamirat vb. birçok alanda çok kısa sürede hizmetler götürdü. Programda açılış konuşmasını yapan muhtar, "Yirmi günde yirmi yıllık hizmet aldık." dedi. Şimdi "Kütüphane ile bunun ne alakası var?" diyeceksiniz. Sabırla okumaya devam ederseniz, bağlantıyı kuracağım.

Ağırnas'taki tarihî mekânlardan biri de kütüphane olarak hizmet vermektedir. Ne var ki, binanın durumu içler acısıydı. Dökülmeler başlamış, akıyor, bahçesi ise harabeye dönmüştü. (Nitekim ikinci yıl, Mimar Sinan'ı Anma Programına yetiştirmek üzere bu bina ve çevresinde düzenleme yapma kararı aldık. Hemen işe başladık ve binayı restore ettirerek bahçesinde peyzaj çalışması yapıp çok güzel bir mekân haline dönüştürdük.) Ancak kütüphane, binasının tahsis edilmemesi nedeniyle iptal olmuştu. Belediyemizin Ağırnas'a hizmetleri her yıl devam etti. Dünya çapında bir değer olan mimarımızın Kayserili oluşu büyük bir şanstı. Ama biz yeterince bu değerlerimizi tanımıyor ve tanıtamıyorduk. Bu durumun bende oluşturduğu bir iç kırgınlık vardı.

Bir gün mali hizmetler müdürümüzün odasına, belediyemizin yaptırdığı cami, okul, sağlık ocağı, umumi WC gibi hizmetlere bağış yapmak isteyen bir hayırseverimizi götürmüştüm. Şartsız bağış yapacağı için müdürümüzün makbuz kesmesi yeterliydi. Bu arada konuşurken, odada bulunan dolabın içerisindeki bir kitap dikkatimi çekti.

Muhsin İlyas Subaşı'nın 10 bini aşkın kitap bağışından oluşan bu kütüphane, vefa adına Muhsin Hoca'nın adını verdiğimiz "Melikgazi Belediyesi Muhsin İlyas Subaşı Kütüphanesi" oldu.

Aldım inceledim; "Bu kitabı okuyabilir miyim?" dedim. Müdürümüz "Tabii ki" diye karşılık verdi.

Akşam eve varınca kitaba başladım. Kitap çok akıcı bir tarzda, çok sade bir roman türüydü. Ama bilmediğim birçok tarihi bilgi veriyordu. Okurken yeri geliyor heyecanlanıyor, yeri geliyor duygulanıyordum ve hatta şaşırttığı bölümler oluyordu. Kitap Ağırnaslı Mimar Sinan'ı anlatıyordu. Koskoca 98 yıl; 92 cami, 52 mescit, 57 medrese, 7 darulkurra, 22 türbe, 17 imaret, 3 darüşşifa (hastane), 5 su yolu, 8 köprü, 20 kervansaray, 36 saray, 8 mahzen ve 48 de hamam olmak

üzere 375 eser yapmış olan mimarımızı. Kitabı beş günde bitirdim. Ama birçok yerin altını çizmiştim.

Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi eski dekanı Celal Kırca hocamın birçok kitabını okumuş ve kendisiyle tanışmıştım. Hocam bir gün bir yol talebi için arkadaşıyla yanıma gelmişti. Beni onunla tanıştırdı. Tanıştığım kişi benim o günlerde romanını okuduğum Muhsin İlyas Subaşı idi. Büyük bir heyecanla kitaptan bahsetmeye, sorular sormaya başladım. Muhsin Bey de bu ilgi karşısında çok mutlu olduğunu söyledi. Ben de kendisini yirmi yıldır devam eden arkadaş otur-

mamıza davet ettim. Sağ olsun geldi ve bu kitaptan ve diğer kitaplardan bilgiler sundu. (Çok ilginçtir, Şehir dergimizin 16. sayısı gelenek bölümünde de, daha önce Muhsin Hocam “*Kayseri Oturmaları*” başlıklı yazı yazmış.)

İşte ilginç kütüphanemizin hikâyesi de böyle başlamış oldu.

Muhsin hocanın şiir olarak Vuslat Türküsü (1968), Aydınlığın Gözleri (1979), Bu Yüreğin Ülkesinde (1981), Sevgi Donanması (1982), Deryâdil (1985), Sevdâkâr (1988), Bir Sır Gibi (1991), Aşkistan (2005); deneme olarak Şiirden Şuura (2004); roman olarak Ahtapot (1995), Güneşe Uçan Kelebek (2001), Aşkta Yanan Dede (2003), Ben Onurumu Çiğnetmem (2004); oyun olarak Alparşan (1962); biyografi olarak Taşla Konuşan Deha (1996), Ağırnaslı Sinan (2004), İki Mevlevî (2005), Batıdaki Mevlana (2007) ve araştırma-inceleme olarak da Düünden Bugüne Kayseri (1986), Kayseri’nin Manevî Mimarları (1995), Bir Şehrin Hikâyesi (2003), Batı İslam’ı Tanıdıkça (2008), Batı Türk’ü Tanıdıkça (2008), Şehirname (2011) adlı eserleri olduğunu, onu yakinen tanıyınca daha iyi öğrenmiş oldum.

“Diriliş Ertuğrul” filmiyle başlayan furyayı “Saruhan”, “Somuncu Baba ve Diriliş Karatay” filmleri devam ettirdi.

Ben de bu romanı okuyunca bu eserin Mimar Sinan filmine senaryo altlığı olabileceğini düşünüp, konuyu başkanımız Memduh Büyükkılıç’a ve Muhsin İlyas Subaşı’na açtım. İkisi de “Neden olmasın” dediler. Bu konuyla ilgili maliyet, süreç ve deneme çalışmaları yapılırken Muhsin Bey’le görüşme trafiğimiz artmıştı.

Muhsin Bey bir kültür adamı olarak, *Kayseri’deki değerlere yeterince kıymet verilmediğinin ve vefa gösterilmediğinin* altını çiziyordu. Evinde on bin kadar kitabının olduğundan bahsediyordu. Başkanımız Memduh Bey, önceden Sayın Subaşı’nı tanımış. Başkanımıza *Muhsin Bey’in kitaplarını bağışlayacağı bir kütüphane olursa mutlu olacağımı* bildirdim. Başkan da “*Neresi olabilir, araştır.*” dedi. Bunun üzerine Muhsin Bey’le yaptığımız

görüşmeler sonucunda Erciyes Üniversitesi’nin hemen karşısında mevcut bir binanın olabileceğinde mutabık kaldık. Böylece bizden gelen bir talep kuvveden fiile çıkıyordu. Muhsin Hocamın, kitapları içerisinde çok sayıda kaynak niteliğinde eserler ve dergiler olduğunu, araştırma yapan öğrencilerimizin de bu tür kaynaklar aradıklarını, bu nedenle Üniversite’ye yakın olmasının iyi olacağını söylemesi üzerine biz kütüphane hazırlıklarına başladık. Muhsin Hocam belediyemize dilekçesini verdi ve ilk mecliste kütüphane talebi oy birliği ile kabul edildi.

Yıllardan beri belediyemiz, yaptığı tüm halı sahalarda ve sosyal tesislerde kütüphane açmış ve yıllarca yirmi kadar kütüphane ile hizmet vermişti. Ancak, internetin yaygınlaşmasıyla bilgi çoğalınca kütüphaneler kitap okunan yerler değil, sınavlara hazırlanılan yerler konumuna dönüşmüş, bu nedenle de belediyemize ait kütüphaneler kapanmıştı.

İl halk kütüphanesi olsun, Büyükşehir belediyemize ait kütüphaneler olsun, gençlerin uyumamak ve motive olmak için kullandıkları ders çalışma mekânları olarak hizmet vermektedir.

Kütüphaneye dönüştüreceğimiz binamız, imarda yeşil alana yapılmış bir şantiye binasıydı. Küçük bir tamiratla, idare odası da olan kibar bir kütüphaneye dönüştürdük. Bir salon ilavesi ile gerektiğinde toplantı, sohbet yapılabilecek bir ortam da oluşturduk.

Kütüphaneden bahsettiğimize göre şöyle bir özet bilgi verirse (Şehir dergimizin 22. sayısında Erkan Küp “Kayseri Araştırma Kütüphanesi” başlıklı yazısında ve 10. sayıda Doç. Dr. Dünder Alikılıç “Kayseri’de Kütüphane Geleneği” yazısında farklı açılardan detaylı bilgi vermektedir.)

Dünyanın ilk kütüphanesi Asurlular tarafından kurulmuş. Dünyanın en büyük kütüphanesi Britanya Kütüphanesinde 170 milyon kitap var ve her yıl 3 milyon kitap ilave ediliyor. Yılda 1 milyon 700

bin kişi kütüphaneyi ziyaret ediyor. ABD Kongre Müzesi raf ve kitap sayısı ile en büyük olma iddiasında. Yine New York Halk Kütüphanesi, Kanada Ulusal Kütüphanesi, Rusya Devlet Kütüphanesi, Japon Ulusal Meclis Kütüphanesi ve Fransa Ulusal Kütüphaneleri ilk sıradalar.

Kütüphaneler adı üzerinde, içinde kitap olan kitap hanelerdir, yani bir nevi “kitap evi” diyebiliriz. Ancak, son zamanlarda internet nedeniyle kütüphaneler çağa uyum sağlama adına farklı fonksiyonlar kazandı. 24 saat açık olma, ders çalışma ortamı ve kurs merkezi olma, gezici kütüphane vs. gibi. Fakat daha ilginç farklı mimari tarzlarla dikkat çeken kütüphaneler. İtalya’nın Perugia şehrinde bulunan ve 2004 yılında hizmete giren *Biblioteca Sandro Penna*, uzay gemisi şeklinde inşa edilmiş bir kütüphane. Japonya’nın Iwaki şehrinde bulunan *Japon Resim Kitapları Kütüphanesi* çocuklar için oluşturulmuş bir kütüphane. Boyama kitaplarıyla dolu bu kütüphaneye gelen çocuklar, kitaplar ve boya kalemleri eşliğinde eğlenceli zaman geçiriyorlar. Mexico City’de bulunan *Biblioteca Vasconcelos* Kütüphanesi, ülkenin ünlü yazarı Jose Vasconcelos’a adanmış bir yapı. 2006’da hizmete giren kütüphaneye dışarıdan baktığınızda her şey gayet sıradan, fakat kütüphanenin iç tasarımı oldukça ilginç. İçeri girdiğinizde kendinizi bir fabrikada gibi hissedebilirsiniz.

Kansas Halk Kütüphanesi’nde Romeo ve Juliet, İki Şehrin Hikâyesi, Yüzüklerin Efendisi gibi dünyaca ünlü kitapların dev kapaklarıyla oluşturulmuş bir dış mimari mevcut. Müzik, video ve kitap olmak üzere iki milyonun üzerinde belgeye ev sahipliği yapan bu kütüphane, dünyanın en sıra dışı binaları arasında gösteriliyor. 2006 yılında hizmete giren ve yılda 2 milyonun üzerinde ziyaretçisi bulunan Seattle Merkez Kütüphanesi, Seattle şehrinin en büyük kütüphanesi olma özelliğini taşıyor. Bir postmodern mimari akım olan dekonstrüktivizm kul-

lanılarak tasarlanan bu yapının camdan oluşan dış hatları oldukça dikkat çekici. Bu kütüphaneler aynı zamanda devletin büyüklüğünü de temsil mahiyetinde imaj için yapılmış kütüphaneler.

Türkiye’de Milli Kütüphane başta olmak üzere; İstanbul’da, Atatürk Kitaplığı, Bayezid Devlet Kütüphanesi, İslam Araştırmaları Merkezi, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi dikkate değer kütüphanelerimizden. Üniversitelerimizin araştırma kütüphanelerini ve özel kütüphaneleri de unutmamak gerekir.

Kayserimiz merkezinde İl Halk Kütüphanesi, Gevher Nesibe Kütüphanesi ve

Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi ilk akla gelenler olmak üzere 22 adet kütüphane mevcut. Melikgazi Basın Yayın Müdürü Faruk Yaman’ın Kıranardı’ndaki özel kütüphanesini ve İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi için Celal Kırca hocanın emeklerini de unutmamak gerekir. Tam da bugünlerde restorasyonu biten, Kicıkarpı’daki Meryem Ana Kilisesi de Şehir Kütüphanesi olarak 24 saat açık kütüphane olarak hizmete açılacaktır.

Bizim yeni açtığımız kütüphanemiz henüz bilinmiyor. Yavaş yavaş tanıtım yapmaya devam ediyoruz. Bu yazımızın bir amacı da bu. Ama ilginç olan, Ağırnas’ın Melikgazi belediyemize katılmasıyla

başlayan süreçte restorasyon ve tahsis nedeniyle taşınan bir kütüphane yerine, Ağırnaslı Mimar Sinan’ı yazan bir yazarın adına yeniden bir kütüphane açılmış olmasıdır. Muhsin İlyas Subaşı’nın 10 bini aşkın kitap bağışından oluşan bu kütüphane, (küçük de olsa) vefa adına Muhsin Hoca’nın adını verdiğimiz “MELİKGAZİ BELEDİYESİ MUHSİN İLYAS SUBAŞI KÜTÜPHANESİ” oldu.

Yeni Belediye Başkanımız Mustafa Palancıoğlu, kütüphaneyi ziyaret ettikten sonra çevresine park yapılması talimatı vermiş ve bu park da yapılmaya başlanmıştır.

Kütüphanede farklı zamanlarda ehil kişilerin çağrılmasıyla periyodik bilgilendirme toplantılarının yapılmasını da Muhsin Bey hazırlamaya başlamış olduğunu da belirtelim.

Çok kitap okumuş, kitap kurdu biri olarak bu kütüphanenin açılmasında yukarıda okuduğunuz gibi azıcık katkı olması nedeniyle mutluyum; ama daha ilginç kütüphane açıldığından itibaren her uğradığımda üniversiteye hazırlık için çalışanlarla birlikte köşede sürekli ders çalışan bir doktorun TUS’u kazanmasıdır. Kütüphane görevini yapıyor, inşallah devamı da gelir. ■

Adnan Büyükbaş

I

“Bir dalda beş kuş varmış. Avcının biri ateş ederek kuşlardan birini vurmuş. Ağaçta kaç kuş kalır?”

“Dört!”

Cevabın doğruluğundan emin çocuk “aferin” beklerken, “bilemedin” diye başını iki yana sallıyor babası. Gülümseyen dudaklarının bir yanında koca bir gamze.

Çocuk, beş parmağını dikip, birini büküyor. “Beş kuş vardı, avcı birini vurdu. Kaldı dört. Döört... Dört kuş kalır!”

Baba soruyu tekrarlar, çocuk daha asabi cevaplar: Dört kuş kalır, döört!

Gülümseyen dudakların üstünde püskül püskül salınan kıllar çekiştirilirken gözlerden biri kısılıp, diğer gözün üstündeki kaş iyice kalkıyor:

“İyi düşün bakalım avcı ateş etmiş. Beş kuştan biri vurulmuş. Ne olur diğer kuşlar?”

Beşten bir çıkınca dört kaldığını öğrenen çocuk, cevabının yanlışlığından çok karşısındakinin, yani babasının, kendisiyle dalga geçiyor olmasının farkına varan bir bozulmayla tekrarlıyor cevabını: “Dört kuş kalır baba yaa!”

“Avcı ateş edince?”

Çizgi filmlerin dışında ateş edildiğini görmemiş olan çocuk, bun alıyor, sıkılıyor, utanıyor, öfkeleniyor, kızarıyor, kızıyor... İşin içinde iş olduğunu sezer gibi oluyor ama hâlâ zihninde kahrolası bir matematik hesabı çarpışmakta. $5-1=4$. İşte şu en sağlam olan işlem. Getir beş parmağı yan yana, sonra bir parmağı çıkar, işte bu dört. “Dört kalır baba döörtörrrrt!” diye bağırıyor içinden.

Örgü örmekte olan anne dayanamıyor ilkokula başlamayan bir çocukla kafadan hesap yapma yarışına girmeye. Üstelik soru matematik sorusu değil, güya zekâ oyunu bir soru.

“Aman bey, yaptığın şeye bak. Bu yaşta bir çocuğu ne diye zorluyorsun. Hiç kalmaz oğlum, hiç kalmaz!”

Çocuğun yüzü bir annesine çevriliyor, bir babasına. Bir dala bakıyor beş kuş var, bir avcıya bakıyor, vurmuş kuşun birini. Bir annesine dönüyor, bir babasına. Yerde bir kuş ölüsü, dalda tir tir titreyen dört kuş. Beş parmakdan bir parmak eksiliyor, daldaki beş kuştan bir kuş düşüyor. DÖRT! DÖRT! DÖRT! Anne yeniden sertleştiriyor sesini kocasına: “Seksen sarat, doksan kırat, nalı mıhı kaç ederdi senin çocukluğunda babanın imtihan sorusu, sen de kendi çocuğunu bununla mı büyütecen?”

“Sen bilmezsin hanım, bunlarla büyüyor şimdi çocuklar. Çalıştırmak lazım kafayı. Öğrensün şimdiden böyle ince işleri. Yutmasın her yemi. Bilsin her tür laf oyununu, cambazlığın envaisini.”

Çocuk ne annesine bakıyor ne babasına. Ne parmaklarını sayıyor, ne daldaki kuşları. Annenin sesi bu kez olabildiğince yumuşak:

“Oğlum avcı ateş ediyor ya...”

“Evet...”

“Ateş edince gürültü olmuyor mu?”

“Evet...”

“O zaman diğer kuşlar...”

“Anladım” diye bağırıyor çocuk. İşaret parmağını sallıyor babasına: Hiç kalmaz! Kaçar öteki kuşlar! Hiç kalmaz!

HİÇ KALMAZ! HİÇ KALMAZ! HİÇ KALMAZ!

II

Değil mi, Haluk’u üç yıl önce bu zamanlar bu şehirden uğurlarken de aynı şey olmuştu.

Kuru yapraklar kopuyordu dalından. Hışır hışır sesler inliyordu İnönü Parkı’nda ayaklarımızın altında. Düşüyor, demeyi sevmezdi o. Kopuyor derdi. “Ne biliyor insanlar bu yaprağın düştüğünü? Mevsimidir kopar. Kurur, sararır, kopar. Düşmez. Düşmek başka bir eylemin adıdır.” “İyi ya düşmesin, kopsun yapraklar,” demiştin. “İkisi de aynı kapıya çıkar sonunda.” “Evet,” demişti Haluk, “başka kapı yok. Nereye gidersek gidelim, hangi caddelerde dolaşırsak dolaşalım, aynı kapının önünde buluşacağız.”

Susmuştuk daha çok. Ayrılmak ölüm gibi, diyecek oldum. Yuttum. Biliyordum ki; ölüm, ayrılmak değil, derdi Haluk. Ayrılmak ölüm. Böyle bir şey derdi. Sen anladım diye başını sallardın, ben anlamış gibi yapıp başımı sallardım. O, uçarı bir kuş gibi hızlı hızlı yürür, biz ona yetişmek için adımlarımızı hızlandırırdık. Hızlanamazdık, o anlardı niçin geri kaldığımızı, yavaşlardı. Yavaşlardık. Girerdi kolumuza, yaşlandınız, derdi. İnce gözlük camından koca bir ışık yollardı üstümüze. Parça bütünün habercisidir. Bütünden kopan kendisi olmaz, parçasını bir yerde bırakan eksikliğini kendisiyle tamamlar ve yoluna devam eder. Ben burada parçamı bırakmıyorum, kendimi bırakıyorum. Giden de parçanız değil, sizsiniz. Sayın ki birazımız buharlaştı ve başka bir dağın ardında düştü toprağa...

Sonra sana dönerdi Haluk, bu şehrin alkışıyla yetinme, kendi içinde yenilenerek yaz, sakın bırakma şiiri, derdi.

Sarı yapraklar kopuyordu dallarından.

Eylüldü.

Haluk’u toprak tozarken yollamıştık bu şehirden.

III

“Dört kuş başka bir dala mı konar?” diye sorardı çocuk babasına.

Dudak bükerdi adam.

Onun için her şey ilk ateşte bitmişti zaten. Kuşlardan biri ölmüş, dördü dalı terk etmişti.

“Dördü bir araya gelip arkadaşlarını gömer.” dedi çocuk. “Ortada bırakacak değiller ya!”

IV

Nurten’in kaza haberini geç duymuştuk. Utanmıştık değil mi? Kızın ne durumda olduğunu anlamayacak kadar uzaklaşmıştık. Doğru, kocası yüzünden aramıza mesafe girmişti. Eski arkadaşlarıyla görüşmek yok bundan sonra demiş. Kendisini tapacak kadar seven bir adamı sevmediği halde niçin evlendiğini merak etmiştik de cevabı yine Haluk vermişti: “Nurten, intiharın en kolayını seçti.” demişti. Babası “Evleneceksin bu çocukla!” demiş, o da evlenmişti. Hayır diyebilirdi oysa. Böyle bir işte karşı koymayı bilirdi Nurten. Ama koymadı. Niye? Çünkü Kadir’i seviyordu ve Kadir’de onu seven bir kalp yoktu. Hastanede Kadir’i gördün mü? Ne biçim bakıyordu Nurten’in odasına. Ben senin derini, kaşını, saçını seviyor değildim, tenin içindekiydi benim sevdiğim ve istediğim; fakat sen evlenmeyle bitecek bir aşk istiyordun benden, yapamazdım, böyle bir ilişkiyle sevgimi öldüremezdim, diyordu sanki. İki de birbirini sevdiği halde bir tek kelime geçmemişti aralarında buna dair. Kız ne yaptı? Gitti, tanımadığı, sevmediği bir adamla evlendi. Haluk’un “Nurten intiharın kolayını seçti.” sözünü şimdi anladım. Ah Kadir, girdiğin derviş çüppesinin içinde kim bilir ne depremler yaşıyorsun. Haluk, dememiş miydi sana; “Allah aşkı dediğiniz şey her kulun zannettiği şey değildir. Kula âşık olmayan O’na âşık olamaz. Ayrıca cinsi cinse göredir. Tanrı kendisini her şekilde zahir eder ve her gönülde bu zuhurun izi vardır.” dememiş miydi?

Nurten bizim iç sesimiz oldu o hastane ziyaretinde.

“Ben ölmedim fakat ruhum çoktan terk etti bedenimi. Sonra şu gördüğünüz et, kan, kemik de çürüyecek. Şimdi ölmedim ama ruhum başka bir yerde sizinle olacak. Kadir’in anlamadığı varlığım şu anda Kadir’i de içine alan başka bir bulutun içinde. Söyleyin ona, o bensiz kendini tamamlayamayacak.”

Kadir’in hastane odasının kapısında bekleyişini hatırlıyor musun? İçeri girmesini engelleyen bir güç vardı sanki. Nurten’in yanından çıktığımızda Kadir’in gözlerine bakabilmiş miydin? Kan oturmuş gibiydi gözlerine. Bizi görünce nasıl bir delice yürüyüşle çıkmıştı hastaneden.

V

Senin kitabın çıkacaktı.

İlle Haluk’un gittiği mevsimde çıksın istiyordun. Haluk severdi senin şiirlerini ama erken derdi. Biraz daha dur. Biraz daha durunca küflenecek zannederdin. Hatta bir gün sitem

ve şaka kokan bir şekilde bunu da demiştin ona: “Ne kadar daha bekleteceğim. Turşu mu bu? Herkes okusun istiyorum, şiirlerimi.” “Daha dur, daha” demişti Haluk. “Beklerse kokar.” demiştin de ne demişti sana: “Kokmayacak şekle gelinceye kadar beklet.” Ama sabredememiştin sen. Dizgi mizgi her şeyin hazırdı. Ertesi gün matbaaya gidecektin. O gece masanın üzerinde yanık bıraktığın mum masayı kül etmemiş miydi? Yanık kokusuna uyanmasan sen de yanacaktıydın. Sadece masanın üstündekiler gitmiş. Sen uzaktaki Haluk’u suçlamıştın da Kadir, “Var bunda bir incelik. Yanana değil yakana bakmak gerek.” gibi bir şey demişti. Sen de “Her şeyde bir keramet arayınca özümüzü yitiriyoruz. Mumu yanık bıraktım, pencere açtı, bir kâğıt havalanıp tutuşmuş; hepsi bu. Nedir bu ‘sır kapısı’ kolaycılığı?” diyerek bağırıp çağırıydın. Sonra ne oldu? Haluk’un dediği gibi daha sağlam şiirler yazmadın mı? Kadir sadece gülümseyip bakmıştı sana ve “İyi ki yazmaya devam ettin, yoksa sevdiğim birini hastanede görmek bana iyi gelmiyor.” demişti.

VI

Sonbahar tenhâlığı vardı çay bahçesinde. Ayaklarımızın altında hışır hışır kuru yapraklar. Garson çocuk, rüzgârlı havada toz yutarak çay getirip götürmekten usanmış olacak ki “İçerde içseniz” demişti de duymamıştık bile. Kadir hep sessizdi. Göğsü inip çıkıyor, ağzı sımsıkı yumuk, burnundan ince nefesler alıp veriyordu. “Haluk gitmeyecekti.” diye mırıldanıyordu arada bir. Gitmeseydi Nurten evlenmezdi o adamla. Ve sonra çay içtiğimiz masadan aniden ayağa fırlamış, “Seven de sevilen de aynı şey, iki diyen küfürdedir.” diye diye uzaklaşmıştı. O günden sonra kimseye görünmedi.

Şimdi sen ilk ve son kitabının sayfalarını çakmağa yedire yedire sessizliğe gömüldün. Konuşmaz oldun.

Sarı yapraklar kopuyor dallarından.

Eylül.

Değil mi Haluk’u toprak tozarken yollamıştık bu şehirden?

VII

Küçük bir çocuk yorganın altına gömmüş terden ıpsıslak kafasını ağlıyor:

HİÇ! HİÇ KALIR! HİÇ KALIR! HİÇ KALIR!

VIII

Yolcu edişler ayrı bir hüznün yüklerdi gözlerimize. Bu yüzden bir mola yerinden aramıştı bizi. “Gidiyorum” dediğinde Nurten’in elinden çay bardağı düşmüştü. Kadir, “Nerdeymiş?” dedi. Sen, telefonu elimden kapıp, “Gidemezsin!” diye haykır-

mıştın. Gitmişti işte. Vedaları sevmezdi ama bu kadar da olmazdı. “İyi olun.” demişti o kadar. Belki de teselli için, “Belli olmaz, ummadığınız anda dönerim bir gün.”

Üçüncü yılı oldu. Üçüncü kez düştü yapraklar.

Aynı duygunun çocukları olduğumuz için bilirim ki o da şu anda usul usul yağan kara bakıyordur. Tek başınadır mutlaka. Sevmezdi kar yağarken yanında birinin olmasını. Ancak biz varken yalnız değildi. Biz de nicedir kar yağarken yanımıza kimseyi almıyoruz. Yani ben yalnızım. Sen de öylesindir. Kadir, kim bilir hangi âlemedir. Nurten istese de evinden çıkamaz. Onun dizlerinde soğuk bir şubat karı, Kadir’in ruhunda simsiyah bir şubat ayazı, senin dalgın gözlerinde kırılmış bir şubat imajı, benim omuzlarımda ipotekli bir şubat borcu, Haluk’un... Onun her şubatı gelecek şubata bir şey bırakmadan kendi hâlinde geçip giderdi değil mi?

Onun gidişinin bizi böyle öksüz bırakacağını bilemezdik. İçimizdeki pek çok duygunun babasıydı Haluk. Belki bu yüzden çok kırıldık ona. Kolumuzu kırmış gibi, bacaklarımızı kırmış gibi, gözlerimizi dağlamış gibi, yüreğimize bıçak saplamış gibi çekip gitmişti. “Allah’a ısmarlamamıştı.” Küskünlüğümüzü de bildirmedik. Bildiremedik. Telefon numarasını mı değiştirdi nedir, nicedir “aradığınız numara kullanılmamaktadır” dan başka şey çınlamıyor kulaklarımızda. O niye aramıyor bizi? Yoksa o mu bize küstü? Küsmez değil mi? Küsmezdi o. Küsemeyecek kadar geniş gönüllüydü. Kırılmazdı kimseye. Bir tek ihaneti hoş görmezdi. Öyleyse hangimizde bir kalleslik kokusu sezdi ki kaybetti kendini. “Kaybetti” mi dedim. Kayıp mı oldu Haluk? Yoksa biz mi yitip gittik şu kahrolası şehirde. Sen nerdesin, Kadir nerde, ben neredeyim, Nurten nerde? Nurten babasının evinde. Kocası, “İstemiyorum artık onu. Boşanma davasını da o açsın.” demiş. Arada bir fizik tedaviye götürüyorlarmış kızcağızı. Bizi görmek istiyor mu acaba?

IX

Darmadağınık bir günbatımında çıkıp gelecekti.

Hiç gelmediği şekilde gelecekti.

Bayram sabahı gibi.

Aynalar kırarak gelecekti.

“Kendini görmeye göz lazım” mı demişti bir ara Haluk.

Dememişti.

Küsü döndürdüğümüz sırtımız yoktu.

Astığımız suratımız, çattığımız kaşımız yoktu.

Mahzunluğumuz dinecekti. Artık gönül, gönüle çarpacaktı.

Göz, gözü içecekti kana kana.

Nasıl güzel olacaktı gelmesi.

Kapılarımıza birer kırmızı gül resmi çizecekti.

Gelmedi.

Habersiz yağıyor artık yağmurlar. Hava durumları alt üst. Hâlâ aynı aydayız. Yaprak da kalmadı defterlerimizde. Sarı sarı bakışıyoruz. Eylül mü kopuyor dallardan.

Dinmeyen bir sızı değildi ayrılık. Gerekliydi çoğu kez. Beslerdi sevgiyi. Ne yakınlık artırırdı muhabbeti, ne uzaklık doğururdu unutmayı. Fakat başka şekilde gidiş oldu Haluk’unki. Gidişini gitmekten ziyade “terk etmeye” benzeten Kadir de eskisi kadar uğramaz olmuştu yanımıza. Nurten de ilgilen-dirmiyordu sanki onu.

Nurten, ne kadar sessizdi son zamanlarda hatırlıyor musun?

Sen, şiir yazacaktın durgunluğuna.

Sen daha da durulmuştun.

Kadir, başka bir ağaca bakıyordu, Nurten başka ağaca.

Ben sana bakıyordum, sen bakmıyordun benim gösterdiğim yere.

Çok mu uzaktaydı Haluk, çok mu yakındı?

Biz neredeydik!

Birbirimizi göremeyecek kadar sis mi çökmüştü yüreklerimize.

Kim kopmuştu ötekenden.

Kimi götürmüştü Haluk giderken.

“Geleceğim!” demiş miydi?

Hangi şiirini konduracaktın yanağına?

“Olmuş!” demesini ne kadar da isterdin değil mi?

“Olmamış!” der miydi, olsa?

Olsa ne güzel olurdu gökyüzü değil mi?

Günbatımını en çok o severdi.

“Bu şehrin gündüzü çekilmez.” derdi de bütün derdini bir çay bardağına boşaltıp çekerdi içine.

X

Kuyu sendromu yaşatacaksın kendine.

Karanlık olacaksın.

İçin için ağlayacaksın. Gözyaşların ruhunda derin kanallar açacak. Temizleyeceksin, temizleneceksin.

Sen ağladıkça yosun tutacak taş, kaya.

Küf kokacak, nem kokacak, en acısından gönül sızlatan ter kokacaksın.

Küçük bir delik bırakacaksın kendine. Gökyüzü seni görecektir, sen gökyüzünü. Gözden ibaret kalacaksın. Değil mi ya gözün iyisi ötekine ihtiyaç duymayandır.

Kendini görmeyene göz mü denir.
 “Ey güzel örümcek, hangi fakültede öğrendin ağ örmeyi?” demişti Kadir bir gün.
 Sen Nurten’e bakarak, “Ey, zavallı tırtıl, ne vakit çıkacaksın kozandan?” demiştin.
 Nurten, “Bütün renkler yerini bulduğunda...” demişti.
 “Kuyuda ve yürekte bütün geceler, dostu çağırır.” diye mırıldanıyordu Haluk. “Susarsan renkler solar, tez davran ey kelebek.” diye mırıldanıyordu.
 Bütün renkler nereye gizlenir gece olunca?
 Sen zaten kuyudasın. Kuyuda emzirilmiş, kuyuda kundaklanmışsın. Kim gecenin rengini senden daha iyi görebilir. Yıldıza ihtiyacın var mı senin? Pusulaya, haritaya?
 Korkmayacaksın, de kendine. Kuyun seni korur. Senden başkası kaybolur orada. El yordamı da işe yaramaz, mumlar, fenerler de... Yürek yordamını bilmeyen şaşırır yolunu.
 Niçin en çok “yitik” kelimesini seviyorsun bu aralar.
 Kayıp mı ettin kendini, kaybettirdin mi?
 Onlar ilan verir arar, sen tellal çıkarır kaybettirirsin.
 Onlar kaybeder, sen bulursun.
 Kötürüm bir güvercin kondururdun omzuna.
 Aynı dilde şarkılar söylediniz. Aynı küle damlardı göz-yaşlarınız.
 Kimseniz yoktu karanlığınızdan başka.
 Başaklarınız buğday dolu, ambarlarınız hep boştu.
 Dağıta dağıta dağılmıştınız.
 Muhtaç değildiniz kendinizden başka kimseye. Sokak köpekleri gibi özgür, rüzgâr kadar tutsaktınız.
 Saklamazdınız. Saklanmazdınız. Uluorta dervişler gibi içinizdeydi dışınız, dışınız içinizde.
 Omzunda bir kötürüm güvercin. O senden başka omuz mu bulamazdı, sen ondan başka omzuna koyacak şeye mi sahip değildin, bilmiyorum. Kuyu yeterdi size. Ondan mı yoktu hiç kimseye eyvallahınız. Yeter miydi size içecek iki damla suya sahip olmak?
 Sesler kesilir, hıçkırığı duyulurdu hayatın.
 Sen içine bakardın kalabalık dışına.
 Kalabalıklar tükenirdi kaldırımlarda. Kaldırımlara sinerdi telaşlar, hırslar, yalnızlıklar, kinler...
 Birileri bilmezdi sıcakın yerini. Kendi sobalarında, şöminelerinde, ocaklarında donar ölürlendi. Sen bilirdin hayatın kaynağını. Haluk öğretmişti sana. Neyin yüksek, neyin alçak olduğunu belletmişti.
 Kuyu derindi.

Gökdelen alçak.
 Ölümden korkmamayı sığdırmıştı yüreğine.
 “Bir kere ölen bir daha ölmez” demişti, değil mi?
 Öldükten sonra her şey ne kadar güzel görünmüştü gözüne.
 Çoktandır cesetler arasında omzunda bir kötürüm güvercin, yakanda kırmızı bir gül dolaşıyorsun.
 Herkes bir lahit taşıyor üzerinde, sen bir kuyu inşa ediyorsun yüreğinde.
 Ben ölemiyorum.
 Hala yapraklar yeşil bende, gök mavi, geceler karanlık.
 Uykum geliyor uyanıyorum.
 Bak ben de bir şeyler karalıyorum:
 Nereye atarsa atsın kardeşlerim beni
 Ben çıkmam Yusuf çıkar buradan
 Beytü’lahzen’de biri gömlek bekler
 Bir firavun bekler bir Züleyha bekler
 Bir zindan içindeyim toprakta tohum gibiyim
 Hayata gebe bir ölüm bekler gök/yüzüm
 Karanlıkta ışıktır umuttur kendini büyütür
 Yakup bekler sabırdır hasrettir hüzündür
 Külbe-i ahzen misin ey yürek babam misin
 Sevgilim anam yoldaşım kardeşim misin
 Ay yüzlü güneş bakışlı çocuklar beni arar [mı sokaklarda]
 Çıkarsam kuyudan Yusuf olur muyum
 Nasıl buldun? Tabii ki şiir değil seninkiler yanında. Bunlar yalnızca bir sayıklama, bir rüyadan hatırlananlar.
 Kuyu sendromu yaşamak iyidir, değil mi?
 Yusuf olarak çıkmıyorsan kuyudan, öl orada.
 Desene, Haluk geldi mi?

XI
 Dün gece gördüğüm rüyayı anlatayım mı?
 Sen rüyalara inanırsın.
 Ben, sen, Nurten, Kadir ve o; Haluk yani.
 Nurten tekerlekli sandalyesinde değil, ortamızda, bankta oturuyor.
 Oturmuşuz Gültepe Parkı’nda. Her zamanki masamızdayız.
 Bizden başka canlı yok sanki dünyada.
 Ses yok, hareket yok. Hiçbir şey yok.
 Biz de konuşmuyoruz.
 Haluk, senin yanında. Nurten, Kadir’in yanında. Ben de Nurten’in...
 Ben hepinizin yüzüne bakıyorum.
 Hepiniz -o hariç- masaya bakıyorsunuz.
 Bir ses geliyor tepemizden.
 Sesi ararken masaya düşen bir güvercini göremiyoruz.
 Yeniden masaya bakıyoruz.

Kuş can çekiyor.
 Belki de sadece yorulup düştü.
 Öldü sanıyoruz.
 Göğsü inip kalkıyor. “Yaşıyor!” diye küçük bir çığlık atıyor Nurten.
 Gözü dahi kırılmayan Kadir, “Yaşamaz!” diyor, donuk, ruhsuz ve en berbat sesiyle: “Yaşamaz! Haktan ayrılan, temiz ruhunu dünya çöplüğüne bırakmıştır. Temiz olmayan ise ölmüştür!”
 Haluk, uzanıp alıyor kuşu.
 Biz sadece gözlerimizle izliyoruz.
 Kuşun gagası kıpırdıyor.
 Nefes alacak galiba.
 Önce senin yüzünde hafif bir gülümseme.
 Sonra Nurten’in.
 Sonra benim.
 Kadir’de aynı metal donukluğu: “Yaşamaz!” diyor.
 Haluk’un sol avucunda sıkışıyor güvercin. Haluk’un sağ elinin baş ve işaret parmağı uzanıyor kuşun boynuna...
 Üzerimize fışkırıyor pembe bir kan. [bir kuştan bu kadar kan çıkması en çok Nurten’i hayrete düşürüyor.]
 Sonra masayı kaplıyor kan.
 Haluk’un eli kan içinde...
 Ne kadar kan!
 Küçücük bir kuştan bu kadar kan!
 Nurten hayvanın masadaki cansız bedeninde gezdiriyor ince parmağını. Kendi kanıyla boyanıyor zavallı kuş. Nurten nihayet kuşun ayaklarında durduruyor narin parmağını.
 “Aman Allah’ım şunun ayaklarına bakın, nasıl da yumuşak.”
 Kuşun vücudundan biraz uzakta duran kafasına başparmağını bastırıyor Kadir:
 “Dirilir bu, dirilir!” diyor. “Bunu yoktan var eden, can verip verdiği canı geri alan bunu dilediği gün yeniden nefese kavuşturur.”
 Sen, kuş çırpınarak düşerken olsa gerek kopan teleklerinden birini dolandırıyorsun elinde.
 Tuhaf bir boru sesi.
 Trompet gibi mi? Klarnet gibi mi? Kaval gibi mi? Obua gibi mi? Ne gibi bir ses?
 Tuhaf!
 Sadece tuhaf bir ses duyuyorum/uz.
 Sur mu yoksa bu?
 Sırtımızı birbirimize dönecek şekilde oturuyoruz.
 Kapkara bir duman dönüyor etrafımızda. Grileşiyor. Sonra sarı, sonra mavi, sonra kırmızı, sonra beyaz.
 Her şey beyaz şimdi.
 Sonra n’oluyor bil bakalım!
 Güvercinin kafası birleşmiş vücuduna.
 Havalandığını hissediyorum/z.

Anlıyor musun, görmüyor sadece hissediyorum/z.
 Güvercin ağır ağır yükseliyor kanatlarını çırparak.
 Fakat bak, düşünebiliyor musun; kanat sesi falan duyulmuyor.
 O kadar şiddetli çırpıldığı halde duyulmuyor kanat sesleri.
 Çünkü rüya bu.
 Ve sonra hepimiz ağır ağır masaya dönüyoruz, ellerimiz parmak uçları birbirimize bakacak şekilde uzanmış.
 On hareketsiz el var masada.
 Biri kalkıyor ellerin.
 Yukarıyı gösteriyor. Başlarımız yukarda.
 Güvercinin kafası koca bir insan başına benziyor.
 Geri kalanı aynı güvercin.
 Yüzüne dikkat ediyorum/uz.
 Nurten’in burnu, Kadir’in gözleri, senin ağzın, benim kaşlarım, Haluk’un...
 Hiçbir şey yok Haluk’tan.
 Yukarıya kalkıp bize kuşu gösteren el usul usul düşüyor yere.
 Masadan biraz su alıp göğe doğru serpiyor.
 Önce yavaş sonra gürül gürül bir yağmur iniyor tepemize.
 Gök delinmiş gibi.
 Biz aynı sükûnetle sadece karşımıza bakıyoruz.
 Hiç konuşmadan.
 Diniyor yağmur.
 Aynı el kendi elinin üstüne konuyor çaprazına.
 Bir kanat gibi, iki güvercin kanadı gibi.
 Eller kanat gibi çırpınıyor.
 Siyah, gri, sarı, mavi, kırmızı ve beyaz oluyor sırasıyla etrafımız.
 Yüz yüze dönüyor herkes.
 Ne görüyor herkes birbirinin yüzünde biliyor musun?
 Haluk’u!
 Evet, hepimizin yüzü Haluk.
 Ona bakıyoruz aynı anda.
 O yok.
 Yukarıdaki güvercin ses veriyor bize.
 Ona dikiliyor başlarımız.
 Anlamıyoruz güvercini.
 Ötmüyor da bir müzik aleti gibi ses çıkarıyor, sanki.
 Bir boru gibi. Bir ney gibi.
 Sur gibi.
 İsrafil, bu dev vücutlu kuşun içine mi girmiş ne.
 Ürperiyoruz.
 Kuş bir şey söylemiyor bize.
 Göğsüne çevriliyor bakışlarımız: Koyu ve geniş bir kırmızı.
 Yüzlerimiz Haluk.
 Kuşun yüzü Haluk.
 Ardımızdaki boşluğa konuyor iri güvercin.
 Rengârenk kanatlarını yere seriyor.
 “Binin sırtıma” diyor.

Kuştan hiç ses çıkmıyor, ama biz öyle dediğini düşünüyoruz. Hepimiz kuşun sırtındayız. Nurten'in bacakları sızlıyor. Kadir'in başı ağrıyor. Senin ağzın kapanıyor. Benim parmaklarım uyuşuyor. Kanat, kanat, kanat çırpıyor. Çırpıyor, çırpıyor kanat. Ağaçlar aşağıda kalıyor, insanlar aşağıda. Ortalığı dumana boğan, kulakları sağır eden bir patlama duyuyorum/uz. Patlama. Bir tüfek sesi. Bir patlama. Ağır ağır düşüyor gibiyim/iz. Uyanıyorum. Yataкта olduğumu fark ettim. Ortalık ağarmamıştı henüz. Uyanık mıyım diye sordum kendime. Etkisindeydim rüyanın/ yoksa kâbus mu?/ Kalkıp lavaboya gidiyorum. Aynaya yanaşıyorum iyice. Benim yüzüm bu. Biraz sarı-beyaz... Biraz iki kan çanağı göz. Evet, benim yüzüm. Dün sana gelemedim. İyi ki gelemedim. Gelsem sana bu rüyamı anlatamazdım. Akşama kadar evde kendime gelmeye çalıştım. Düşünsene. Sen, ben, Nurten ve Kadir bir anda Haluk'un yüzüne bürünüyoruz. Haluk kocaman bir kuş, [güvercin mi oluyor ne. Simurg belki.] ve bizi sırtına alıyor, uçuyor... uçuruyor, uçuruyor. Bir avcı. Herhalde bir avcı. Göremedim rüyamda ne avcı, ne tüfek. Sadece ses. Patlama! Ve düştük. Düşüyorduk doğrusu. Haluk vurulmuştu galiba. Ya biz! Bize bir şey olmuş muydu? Onu anlayamadan uyandım. Ne kötü değil mi? Rüyanın sonunu görememek ne kadar fena!

XII

Başka ne kalacaktı hüznünleri bölüştükten sonra. Çoktandır yağmur da yağmıyor biliyor musun. En çok Kadir severdi yağmur altında yürümeyi. Sonra sen. “Rahmet” derdi. “Temizler kiri pası. Bunu bir de yüreği-mizde yağdırabilsek!”

Ağır gelirdi sözleri Nurten'e. Her sözünde ilahi bir hikmet aratırdı Kadir. “Bırak!” derdi kızcağz ona. “Bırak her şeyi başka bir kapıya bağlamayı!” “Ne var ki o kapıdan başka?” derdi Kadir. Nurten'de de başka bir şey görüyordu muhakkak. Sevebilmek, kendi türünden bir canlıyı sevebilmek neye aykırıydı ki? Suç muydu, günah mıydı, küfür müydü? Diyebilmeliydi. Seviyorum, diyebilmeliydi. Kendi yüküyle ezdi kendini Kadir. İşin kötüsü kızı da soktu girdiği mendeneye. O da ses çıkaramadı fazla. Düzelmesini mi bekledi. İyileşmesini mi? Haluk, demişti ikisine de ayrı ayrı zamanlarda öteki yokken: “Tanrı'ya rağmen tanrılık yapmaya kalkmak zavallı ruhların hastalığıdır. Onun dilediği şekle girebilmek için uğraşırken tuhaflaşır insan. Ona yaklaşmak sandığınız gibi değil. İnsan, Tanrı olamaz. Öyle bir düzen kurmuştur ki o, razı olduğu söz ve eylemleri doğrudan belirtmiştir. Elimizde gönderdiği kitaplar var. O kitapları insana ileten elçiler var. Eskilerin “mücerret” dediği kendini toplumdan soyutlamak düşüncesi bu yüzyılda yaşanmaz. Yaşamak isteyen hem komik olur, hem kendine yazık eder ve en tehlikelisi de yaklaşıyorum dediği Tanrı'dan uzaklaşır. Kadın ve erkek iki zıt yaratık gibi görünmekle birlikte birleşmek üzere var edilmişlerdir. Dileseydi iki Havva, iki Âdem'le başlardı işe. Havva'ya Âdem, Âdem'e Havva! Ve sevgi ve aşk yaratmış. İki cinsi birbirine bağlayacak güçlü bir duygu yani. Bir de şehvet var. Sadece hayvani duygularla daha çok cinselliği besleyen ya da cinselliğin çocuğu olan şehvet. Utanmana gerek yok Kadir! Bu kelimeler senin kadar masum ve temiz. Seviyorsanız söyleyeceksiniz. Bunu Tanrı'nın iradesi olarak görüp karşınızdakinde onu bulacaksınız.” Haluk diyordu ki “Ey Kadir, eziyet etme kendine. Nurten'i seviyorsun. Ona olan sevgin Tanrı'ya olan sevgine engel değil. Seni senden daha iyi bilen o güç, içine böyle bir duyguyu yerleştirmiş. Niçin kaçyorsun?” Haluk diyordu ki “Ey Nurten, seni sevdiğini söyleyemeyen bir âşığa aynı şekilde karşılık vererek kendini yıpratıyorsun. Sen söyle. Onu kaybedeceğinden korkuyorsan bil ki zaten o senin değil. Senin olması gerekeni kendi koyduğu mesafeyi büyüterek tamamen uzaklaştırıyorsun. Eski devir kitapların-dan kalma 'sevip de aşkını gizleme' romantizmini gömün en derin çukura. Büyüklük orada değil, aşkıyla yaşayabilmekte.” Yine de söylemediler. Biz buna fırsat vermek için konuyu açtıkça kaçtılar. Kadir'in kafasında Nurten, kalbinde Allah vardı. Nurten'in kalbinde ve kafasında hem Allah, hem de Kadir...

Bir gün baş başa iken “Sen söyle!” dedim de “Asla!” diye dikildi Nurten. “Kadir için ben bir engelim. O beni Tanrısıyla arasına girmiş bir put olarak görüyor. O hem tanrısever hem putperest olmanın girdabında acı çekiyor. Korkarım ki böyle giderse etrafındaki her şeyi düşman olarak görecek. Sizi bile! Onun normale dönebilmesi için benim aradan çekilmem gerekiyor. Bunun nasıl olacağını bilsem onu kurtaracağım, belki de kendimi kurtarmış olacağım böylece...” Onun “aradan çekilmek”le neyi kastettiğini anlayamamıştım: “İntihar gibi mi?” deyiverdim. “Evet! Ama günah olduğu için yapamam. Haluk da fark etmiş benim düşüncemi. Oysa hiç bahsetmemiştim. Nereden anladıysa anlamış, intihar kurdunun kafama girdiğini. ‘Benim elime eli değen, yüreği yüreğimle tokuşan bir kişi hayattan koparsa dostluğuma ihanet etmiş olur! Sadece korkakların değil aynı zamanda şahsiyetsizlerin ve beceriksizlerin ilacıdır intihar.’ dedi. O yüzden yapamıyorum. Haluk, ardımdan zavallı kız diyecek diye kıyamıyorum canıma.” Demiş ve parmak uçlarına bakarken donmuştu bakışları.

XIII

Yarım kalmış bütün türküler adına... Soğuk akşamları çağırıp, biriktirdiğim cümle kuşlar, sokak köpekleri, sarı yapraklar adına... Desene ey kurak mevsim, gördün mü ayrılığın kaçınıcı durakta indiğini? Günler geçer gözyaşı döktüğümüz çelik raylar üstünden; raylar hep gönlümüzden geçer. Hüzün iki damla sonra kendini imha edecek bir çift kan çanağı gözü rehin aldı. Ne direnir ne bırakır kendini; giderse özgür gider, kalırsa bükmez boynunu. Biçim aramaz... Ki biçmek kalıba girmektir. Bu yüzden, hüznün ayrılmaz bu yüzden. Alıp git, nereye kadar gidebilersen ve ne kadar alabiliysen ödünç değil, öyle bil. Yürek hep yarım bırakılmış sigaralar biriktirmiş. Yarım şiirler gibi nikotin bulaştırıp öyle biriktirmiş. Gülüşler hep yarım kalmış, yarım kucaklaşmalar biriktirmiş. Bütün ayrılıklar, dilinmemiş vedalar biriktirmiş. Hani “acı görmemiş bir gül yaprağı göster” der gibi bir bülbüle; göğsünü dikene batırıp kanla imzalamış bir bülbüle yanık nağmeler gönderdim. Ağladın mı? Bunlar yarım acılar, senin yarım bıraktığın. Kötürüm bir adam oldum trajik kazasında. Çıktım mı akşam haberlerine Gördün mü bir gazetenin üçüncü sayfasında

Görmedin! Çünkü tam acı görülmez, gösterilmez. Öldürür beni sonrası. Aşığın “sidretül münteha”sı kendi için-dedir. Bu sebeple yanan hep bir tarafımdır, hükmüm olmaz diğer tarafımda. Sonrası seni de öldürür. Gidemediğim yerde seni bırakırım, anlamazsın. Anlasan yanan sen olurdun. Yandırır beni sonrası. Sonra-sızı sana bıraktım. Geleceğin rüzgâr, hangi bahçeyi yakıp gelirse gelsin. Biz, göğsünü kızıl güllerle dolduranlarla sabahladık bilesin! Yarım kalmış türkülerdin, Haluk. Semah mı dönüyordu çıplak ayak bir can yüreğimizde. Yarım bırakılmışı sen tamlardın Haluk, sen tümlerdin eksiği. Bak Nurten de bırakmadığın gibi, Kadir de, şairin de, ben de. Günler geçmiyor. Geçen soğuk bir demir yüreğimizden. Trenler niye hep kara, Haluk? Sen niye son istasyondasın? İçimizden bir şeyleri de götürmüş gibisin. Görüyor musun nasıl da derbeder kaldık. Kırıldık. Keşke birbirimizi bu kadar seviyor olmasaydık. Belki daha iyiydi böylesi. Şimdi kapatılmış dosyalar gibi toz birikiyor üstümüzde. Hepimiz birer Yakup gibiyiz. Tenimiz beytül ahzen. Bir Yusuf gibi çağır bizi. Açılsın gözlerimiz, bitsin bu acı. Kuyudaysan çık, çıkar bizi hüznün evimizden. Ya da bırak aksın biraz daha kan damardan. Ölmedik mi sanki daha önce! Boş ver!

XIV

Bir dalda beş kuş olsa... Bir avcı ateş etse... Bir kuş vurulup düşse... Kaç kuş kalır? Kim kalır? Kim... Kalır! ■

ŞEHİR AKADEMİ

Şehir Akademi 7 Ekim’de Güz Dönemi atölyelerine başlamıştı. 2019’un son günlerinde Güz Dönemi tamamlandı. Doğu/Batı Konferansları’nda konuşmasını planladığımız Alev Erkilet, annesini kaybettiği için aramıza katılamadı. Hocamızın annesine rahmet diliyoruz. Bu acı kayıptan dolayı iptal edilen konferans haricinde ne atölyelerimizde ne de konferans dizimizde çok şükür hiçbir aksama yaşamadık. Şehir Akademi 2019 Güz Dönemi’ni de coşku ve heyecan veren bilgi/düşünce mevsimi olarak geçirdi.

Bu dönemle birlikte Şehir Akademi çalışmalarının temellerini sağlamlaştırdı diyebiliriz. Bu tür çalışmalar kurumların planlı ve kararlı çalışmaları kadar katılımcıların heyecanlı talepleriyle yaşayabilir. BÜSAM Şehir Akademi’de bunlar ve daha fazlası olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Atölye ve konferanslara katılımcılarımız neredeyse işlerine ve okullarına gösterdikleri titizlikle devam ediyorlar. İlk dönemden beri bizimle birlikte olan katılımcılarımız Şehir

Akademi’nin müfredatını takip ederek nereden başlayıp nereye geldiklerini rahatlıkla görebiliyorlar. Düşüncenin gelişebilmesi için gerekli olan bilgi alt yapısının önemini Şehir Akademi faaliyetlerinde açık biçimde görüyor, kendilerini yetiştirmenin neler kazandıracağını idrak ediyorlar. Kaldı ki çoğu zaman sevinçle ifade ediyorlar.

Dönem biter bitmez nasip olursa BÜSAM Şehir Akademi 2020 Bahar Dönemi’nin hazırlıklarına başlayacak. Şehir Akademi derslerinden sonradan haberdar olanlar, kayıt olma imkanı bulamayanlar için yeni dönem bir fırsat olacak. Bunun için Şehir Akademi’nin sosyal medya hesaplarının takip edilmesinde fayda var. Çünkü arkadaşlarımızın övgüyle bahsettiği bu atölyelere kayıt olmakta geciktiği için üzülen birçoklarıyla sohbet etme imkanımız oldu. Aslında mesele biraz algı seçiciliğiyle ilgili olsa gerek. Çünkü Şehir Akademi dönem başlarında ciddi bir duyuru çalışması yapıyor. Şehrin belli başlı yerlerinde, üniversitelerde afişle-

rimiz, billboardlarımız üzerinden yeni dönemin başlangıcını ve kayıt tarihlerini duyuruyoruz. Şehir Akademi’yi bilen ve daha önceki dönemlerde bizimle birlikte olan arkadaşlarımız bu duyuruları takip ediyorlar. Kayıtlar başlar başlamaz çok sayıda başvuru alıyoruz. Öyle ki yapılan başvuruları değerlendirerek, mülakatla öğrenci almak durumunda kalıyoruz. Buna rağmen duyurularımızı görmeyenler, sonradan haberdar olanlar da var. Sanırım sonradan övgüyle bahsedenler BÜSAM’ın tanınırlığında reklamlar kadar

ve belki daha çok etkili oluyor.

Güz Dönemi’nin tamamlanmasının ardından, Şehir Akademi’de bu dönem hangi atölyelerin yapıldığını Akademi Güncemize not düşelim. Atölyelerimizden biri Prof. Dr. Yunus Apaydın’ın yürüttüğü Metodolojik Düşünme Pratikleri atölyesiydi. Atölyede, her ders seçilen bir veya ilgili birkaç ayet üzerinde duruldu. Tarihsel tecrübede bu ayetlerin nasıl anlaşılıp yorumlandığı, nasıl bir yaklaşım ve yöntemden hareketle bunlar üzerine fıkhi hükümlerin bina edildiği gösterilmeye

çalışıldı. Söz konusu ayetler özellikle aile hukukunu ilgilendiren ayetlerdi. Bu bağlamda günümüzde çeşitli yönlerden tartışılan bazı konular atölyede ele alındı. Türkiye Sosyolojisi atölyesinde Prof. Dr. Celaleddin Çelik, Türkiye’de modernleşme sonrası dönemin toplumsal ve kültürel değişim ve dönüşüm evrelerini ele alan okumalara yoğunlaştı. Konu üzerinde yapılan tartışmalara öğrencilerle birlikte yaklaşım geliştirdi. Tarihsel sosyolojik değişimleri açıklayan seçilmiş bilimsel-akademik eserler atölye öğren-

cilerine tanıtıldı. Mümkün olduğu kadar analitik bir okuma gerçekleştirilmeye çalışıldı. Bu atölyenin önemli yanlarından biri de diğer atölyelerimizde olduğu gibi öğrencilerin katılımlarına özellikle önem verilmesiydi.

Dr. Öğr. Üyesi Aylin Yonca Gençoğlu ve Doç. Dr. Faruk Karaarslan tarafından yürütülen Sosyolojide Temel Meseleler ve İsimler atölyesi süresince, sosyal bilimlerin içinde doğdukları coğrafyanın, yani Avrupa’nın sosyokültürel ve tarihî yapısı çerçevesinde, sosyal bilimlerin sistematik bilgi türü olarak nasıl bir hâl aldığı incelendi. Karl Marx, Max Weber, Georg Simmel, Fernand Braudel, Michel Foucault, Immanuel Wallerstein gibi isimler üzerinden okumalar yapıldı.

Dursun Çiçek’in önceki dönem başladığı Metinlerle İslam Düşüncesi atölyesinde; deney ve gözlem, nazar ve istidlal, burhan ve içtihat, te’vil, temsil ve imge/sembol, tahayyül/keşf/ilham/irfan, müşahade ekseninde ortaya çıkan düşünme/düşünce biçimleri ele alındı. Fıkıh-kelam-tefsir-felsefe-tasavvuf birbirleri ile etkileşimleri çerçevesinde ele alınarak sistem kurucu, terki oluşturu isimler ve metinleri süreklilik ekseninde okundu. Dursun Çiçek’in bu atölyesi, ele alınan konuların tarihsel ve metinsel zenginliği düşünüldürse önümüzdeki dönemde de devam edecek gibi görünüyor.

Şehir Akademi’nin başladığı günden beri devam eden derslerimizden biri Yusuf Yerli’nin yürüttüğü Şehir Okumaları atölyesi. Bu atölyenin üç temel amacı var. Birincisi; şehir kavramı, fıkri, felsefesi, tarihi, teorileri üzerinde okumalar yapıp tartışmak. İkincisi; çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış şehirleri karşılaştırmalı medeniyetler tarihi üzerinden okumak, anlamak ve anlamlandırmak. Üçüncüsü; Şehir Okumaları atölyesinde her bir katılımcının derslere aktif olarak katılmasını ve atölye sonunda bir şehri tüm

yönleriyle tanıtılabilecek birikime sahip olmasını sağlamak. Şehir Okumaları'na katılan öğrenciler dersler süresince ele alınan örnek şehirler hakkında birçok bilgi ediniyor. Bunun yanı sıra, bir şehri tanımak ve anlamak için nasıl bakmak gerektiği konusunda fikir sahibi oluyorlar. Dolayısıyla bir şehrin bir metin gibi okunabileceğini görüyor, yaşadıkları

aynı dönemde faaliyet gösteriyor. Film Akademi iki temel atölyeden oluşuyor. Belgesel Film Atölyesi'nde Sinema TV bölümü mezunları ve öğrencileri, belgesel film çeken ve çekmek isteyen, belgesel film yönetmenliğinin bilgi ve becerilere sahip olmak isteyen, prodüksiyon şirketlerinde çalışmak isteyen, işinin profesyoneli olmak ve belgesel film

şehirleri, gezip görecekleleri şehirleri okuyup anlayabilecekleri bir müktesebat kazanıyorlar. Atölye katılımcısı gençler, bu sürede edindikleri bakış açısıyla yaşadıkları şehrin yeniden yazımında bilinçli birer söz sahibi de olabilecekler.

Üç dönemdir devam eden atölyelerden biri de Yazarlık Atölyesi'ydi. Yazarlık Atölyesi, hayatın içerisinde herhangi bir vesile ile yazma ihtiyacı hisseden, yazma arzusu taşıyan, yazdıklarını paylaşma konusunda cesaret problemi yaşayan katılımcılara kapısını araladı. Bu dönem katılımcıları diğer dönemlere nazaran daha heyecanlı ve daha aktifti diyebiliriz.

FİLM AKADEMİ

BÜSAM'ın ilgi çeken akademi çalışmaları arasında biri de hiç şüphesiz Film Akademi. Şehir Akademi'yle aynı mekânda,

çekimi hakkında her şeyi öğrenmek isteyenler için teorik ve pratik eğitimler veriliyor. Atölye ders veren hocalarımız hem alanlarında profesyonelliklerini hem de akademik yönden yetkinliklerini gerçekleştirdikleri projelerle ispatlayan isimler. Dolayısıyla Belgesel Film Atölyesi'ne katılan öğrenciler bir belgesel filmin nasıl hazırlandığını fikir aşamasından senaryo aşamasına kadar görüyor, ardından ses, ışık, kamera kullanımı gibi tüm teknik eğitimleri uygulamalı olarak öğreniyorlar. Aldıkları eğitim sonucunda kendi projelerini gerçekleştirebilecek bilgi ve donanımına sahip oluyorlar. Nitekim aynı eğitici ekip Kısa Film Atölyesi'nde de bir kısa film çekmek için gereken tüm teorik ve teknik eğitimi veriyor.

Film Akademi, önceki dönemlerde eğitim verdiği öğrencilerin başarılı projeler gerçekleştirmelerini sağlamıştı. Güz 2019

dönemi de 12 hafta boyunca süren yoğun eğitimlerle tamamlandı. 12 haftalık ders döneminde kısa film yapım ve belgesel yapım dersleri, teorik olarak kamera kullanımı, ışık, kurgu ve sinematografi uygulama dersleri yapıldı. Film Akademi dersleri gençlerimizin yoğun ilgisiyle karşılaşıyor. Bu yüzden yapılan birçok başvuru değerlendiriliyor. Mülakatla öğrenci alınıyor. Güz 2019 döneminde toplam 30 öğrenci Film Akademi'de eğitim gördü. Bu dönem Film Akademi öğrencisi olanlar ayrıca şanslıydı diyebiliriz. Sırası gelmişken şunu da belirtelim. Film Akademi'nin eğitimci hocaları bu yıl yedincisi düzenlenen Altın Çınar Film Festivali'nin kurucuları. 28 Kasım, 1 Aralık tarihleri arasında gerçekleştirilen Kayseri Film Festivali, Film Akademi öğrencilerimiz için değerli bir eğitim fırsatı oldu. Öğrencilerimiz festivale katılan kısa film ve belgeselleri izleme imkanı buldular. Dolayısıyla kendi yapacakları projelerde nelere dikkat etmeleri gerektiğini bizzat müşahade etmiş oldular. Ayrıca, atölye hocalarımız, bin bir emekle bu yıl da gerçekleştirdikleri Kayseri Film Festivali kapsamında BÜSAM Film Akademi öğrencileri için sinemacı Aydın Orak ile oyuncu yönetimi atölyesi gerçekleştirdiler. Film Akademi öğrencileri festival jüri üyeleri arasında bulunan sinema duayeni Burçak Evren moderatörlüğünde Belgesel Yapım Paneli'ne katılma imkânı buldular, Semir Aslanyürek ile Senaryo Yazarlığı atölyesini takip ettiler. Bir diğer önemli etkinlik olan, ödüllü belgesel yönetmeni ve akademisyen Hasan Basri Özyürek ile Belgesel Yapım Süreci atölyesinde kendi alanlarıyla ilgili önemli bilgilere ulaştılar.

Film Akademi öğrencileri, aldıkları derslerin yanısıra, atölye kapsamında projeler üretiyor. Bu dönem öğrencilerimizin projeleri şunlardı:

Kısa film projeleri:

1. Merdiven, Çay
2. Kemer, Yabancı, Çocuk
3. Document 9

4. Hızır, Rüzgarın Sesi, Trenle
5. Çaydanlık
6. Dönüşüm
7. Dürbün
8. Fizikçi, Cinlidere, Dikizci, Gerilim
9. Literatür

Belgesel film projeleri:

1. Sanayideki Son Saat Ustası
2. Gesi Bağları
3. Kayseri Yer Altı Şehirleri
4. Kayseri'deki Yabancı Öğrencilerin Hayatı
5. Çerkes Kültürü

Film Akademi öğrencilerinin geçtiğimiz dönemlerde ulusal ve uluslararası düzeyde başarılar elde ettiğini söylemiştik. Nitekim bu dönem de 1. dönemden öğrencimiz Kazım Öztürk Perde isimli filmi ile Hindistan'da düzenlenen uluslararası bir festivalde en iyi senaryo ödülü aldı. Öğrencimizi kutluyoruz. Film Akademi öğrencilerinin başarıları bize marifet iltifata tabidir sözünü bir kez daha hatırlatıyor. Gençlerimize onların ilgi ve yetenekleri dahilinde eğitim verildiğinde, ufuklarını açacak imkanlar sağlandığında ne tür başarılarla imza atabildiklerini görüyor, gelecek adına umut besliyoruz.

DOĞU BATI KONFERANSLARI

Doğu Batı Konferansları deyim yerindeyse rüzgar gibi geçti. Bir bilgi fırtınası, bir düşünce kasırgası gibi. Hayretler içerisinde kaldığımız, enteresan bilgiler edindiğimiz, ufkumuzun açıldığını sonuna kadar hissettiğimiz bu konferanslar ne yazık ki sona erdi. Bunları söylerken, popülizmin ne menem bir şey olduğunu da düşünmeden geçmek olmaz. Doğu Batı Konferansları, sahasında bir ömür harcamış değerli hocaların katılımıyla gerçekleşti. Bir ömür verdikleri hâlde adları popüler olmayan, vasatın altında televizyon enteleküellerinin gördüğü ilgiden mahrum olan insanlar. Peki kaybeden kim? Televizyonda sosyal medyada

gördüğü, tanıdığı isimlerin hayranlığıyla yetinen, bu yüzden böyle değerli ilim adamlarının can alıcı derslerinden mahrum olanlar mı? Evet kaybeden onlar. Tam da Doğu Batı Konferansları süresince ele aldığımız konularla ilgili bu durum. Bizler bu konferans serisinde neyi veya neleri kaybettiğimiz hakkında bir fikir sahibi olduk. Fakat işin acı yanı, birçoklarımız, neyi kaybettiğini bilmemekle malül olmayı bir kenara bırakın, bir şey kaybettiklerinden bile haberdar değiller. Tıpkı bu konferanslardan habersiz oldukları ya da haberdar oldukları hâlde dudak büküp yaklaşmadıkları gibi...

Doğu Batı Konferansları bilgi verici, bilgi verdiği kadar da acı vericiydi. Çünkü birçok acı verici gerçekle bu konferanslar sayesinde karşılaştık. Konular birbirinden ilginçti. Birkaç başlığı burada hatırlayalım. Savaş Ş. Barkçin ve müzisyen/

mimar Celaleddin Çelik, Mimari ve Musiki konusunu ele aldılar. İkinci hafta konuştu, Prof. Dr. Tahsin Görgün'dü. Tahsin Görgün'ün konusu Dünya Tarihi ve İslam'dı. Bu iki konferansa bir önceki Akademi Günlüğü'nde değinmiştik. 26 Ekim'de Prof. Dr. Ömer Türker bizimleydi. Doğu'da ve Batı'da İbn Sina başlıklı konferansını dinledik. Bu konferans,

Dursun Çiçek'in geçmişimize eleştiri ve tenkitten ziyade tahkik nazarıyla bakmak gerektiğine vurgu yaptığı bir sunumla başladı. Ömer Türker ise bize İbn Sina'yı detaylı bir şekilde anlattı. İbn Sina'nın günümüz Türkçesine çevirilerini yapan ve konuda uzman bir isim olan Ömer Türker İbn Sina'nın hem başarılı hem de velud bir yazar olduğunu hatırlattı. İbn Sina'nın teorisyenlikle yazarlığı bir araya getiren bir âlim olduğunu söyledi. Ayrıca İbn Sina'nın felsefe geleneğinin geldiği nihai noktanın temsilcisi olarak görüldüğünü belirtti. Descartes ve Spinoza'nın kaynağının ve muhatabının da İbn Sina olduğunu bu konferansın satır aralarında öğrendik. İbn Sina felsefede ortaya koyduğu düşüncelerle Yunan düşüncesine atıf yapılmasını sona erdiren bir otorite olarak karşımıza çıktı. Çünkü onun düşünceleri bu tür bir referansa

ihtiyaç bırakmayacak şekildeydi.

11 Kasım'daki misafirimiz İbrahim Halil Üçer'di. İbrahim Halil Üçer, İslam Düşüncesinde Fiziksel Açıklama Teorileri başlıklı bir konferans verdi. Üçer'in dersinde bilimsel merakın ne olduğu ve nelere yol açtığıyla ilgili düşüncelerle karşılaştık. Müslümanların fiziksel evrenle ilgili meraklarının ne dereceye

kadar ilerlediğini gördük. Fiziksel evreni açıklayan modelin 11. yüzyılda İbn Sina tarafından oluşturulduğunu öğrendik. Batı biliminde belli bir tarihten itibaren gelişen bilimin İbn Sina'nın oluşturduğu fiziksel evren modelinin tasfiye edilme süreci olduğunu da bu vesileyle öğrendik. Doğu Batı arasında kaldığımız son

şey hikmet yıldızıdır, sonra ilim ayıdır, sonra marifet güneşidir. Hikmet yıldızı ile eşyanın hakikati, ilim ayı ile mana âlemi, marifet güneşi ile tüm varlıkların efendisinin makamı müşahade edilir.” Bu alıntı Çankırı Ulu Camii’nde yer alan bir kuşak yazısıydı. Bir vakitler, hikmet, ilim ve marifetin aslında hayatımızda

yüzyıllarda, karşılaştığımız problemler karşısında İslam dünyasındaki çözüm arayışlarını da değerlendirdik. Ortaya çıkan üç çözüm önerisi ve onların yol açtığı sonuçları da gözden geçirdik. Bu üç yol şunlardı: Batıcılar; geri kalmışlığımızın, yenilmişliğimizin sebebini İslam olarak gören, dolayısıyla, kurtulmak ve gelişmek için İslam’ı terkedip Batılılaşmamız gerektiğini savunanlar. Muhfazakarlar: Batı’nın ilmini alıp ahlakını almayalım diyenler. İslahçılar: Batı’daki gelişmeleri göz ardı edip, karşı çıkıp kendi geleneğimizdeki ilmi çalışmaları ıslah edelim diyenler...

Bu üç kesimin düşüncelerindeki problemleri de konferans boyunca düşündük. Burada karşımıza iki mesele daha çıktı: Pratik yüzleşme ve pragmatik yüzleşme... İbrahim Halil Üçer’in konferansından kalan bir alıntıyı burada yeniden hatırlayalım. “Kalbin gökyüzüne doğan ilk

ne derece yer tuttuğunu bu vesileyle hatırlamış olduk. Üçer’in konferansında unutulmaması gereken hususlardan biri de kendi geleneğimizle hesaplaşmayı başkalarına havale etmemizdi.

Sonraki haftalarda Turan Koç “İslam Sanatının İki Ucu” başlıklı bir konferans verdi. Ardından Prof. Dr. Ali Uzay Peker “Sanat ve Mimari Gelenekleri Aracılığıyla Doğu ve Batı Üzerine Düşünceler” başlıklı konferansıyla 30 Kasım’da bizimle birlikte oldu. 7 Aralık’ta Prof. Dr. Ayhan Çitil, 20. yüzyılda dilbilim, mantık ve matematikte elde edilen önemli sonuçlar ve yeni metafizik hakkında bizi bilgilendirdi. “Batı, Nereye?” diye sordu ve bugün ne olduğunu, yarının nereye doğru gittiğini dolayısıyla bizim meselelerin neresinde durduğumuzu düşündüren bir ders işledi. Ayhan Çitil’in dersi Doğu Batı Konferansları serisinin aslında Şehir Akademi açısından düşünüldüğünde ne

kadar isabetli bir konu seçimi olduğunu gösteren unutulmaz günlerden biriydi.

14 Aralık’ta Lütfi Sunar “Oedipus’tan Hegel’e Modern Batı Düşüncesinde Öteki” başlıklı konferansı Şehir Akademi öğrencileriyle buluştu. Batılı sosyal teorideki “öteki” kavramı üzerine yaklaşık yedi yıldır çalışan Lütfi Sunar, bu emeğin ürünlerini bizimle paylaştı. Freud’un psikanaliz kuramı açısından çok temel bir yer teşkil eden Oedipus hikâyesini anlatarak konferansına başladı. Ardından uygarlıklar bir tüzel kişilik gibi, tek bir insan gibi düşünülebilir mi, bu çerçevede uygarlıkların psikanalizi yapılabilir mi sorusunu sordu. Bu soruyu tartışarak konferans ilerledi. Uygarlığın ve toplumların bilinçaltı var mıdır sorusuna, yıllar süren çalışmalarının sonunda evet diye cevap verdiğini söyledi. Konuyla ilgili kitapları referans olarak gösterdi. Ölüm korkusunun önemli bir itici güç olduğunu vurguladı. Kaderini kabul etmeyen, isyan eden birer kahraman olarak Oedipus ve Promete üzerinden konuşmasını devam ettirdi. Aslında metafizik güçler karşısında isyan eden insanın trajediyi oluşturduğunu, ve bu güçlerle başa çıkma düşüncesinin bir ütopya olduğunu vurguladı. Eğer bu konferansın bir metni olsaydı altı çizilecek cümlelerden biri şuydu: “İnsanlar ölümü aşmak için ölüme yenilmek zorundadır.”

Lütfi Sunar, Oedipus hikayesinde yer alan unsurları adım adım yorumlayarak Hegel’in düşüncelerinde önemli yer tutan noktaları bize de gösterdi. Hikayedeki bilmece soran Sfenks Hegel’e göre Mısır’ın sorduğu soruyu cevaplayan Yunan’dır. Bu Batı’nın bilinçaltında Antik dönemin ilmini elinde tutan Mısır’ın, sahip olduğu ilme rağmen bulamadığı cevabı bularak Yunanlıların ilmin temsilciliğini Mısır’ın elinden almasıdır. Bu nedenle olsa gerek Sfenks ve Oedipus karşılaşması Batı edebiyatı ve sinemasında alt metin olarak sürekli tekrar eder.

Napolyon’un Mısır seferi, Batı’nın bir kez daha Sfenks’i yenmek üzere onunla

karşı karşıya gelme denemesidir. Bu sefer adeta ikinci bir Oedipus hikayesidir. Bu yüzden karşılaşacağı bilmeceyi çöze-bilmek için Napolyon yanında bir çok bilim insanını da birlikte götürmüştür. Bu yüzden olsa gerek Hegel, düşüncesini Napolyon’un açtığı çağı/dönemi anlamlandırmak üzere kurgular. Hegel’e göre Batı hakkında konuşmak, Doğu hakkında konuşmaktır. Doğu’dan kurtulmaksa ötekiden kurtulmaktır.

Burada naklettiğim birkaç hususa bakarak Lütfi Sunar’ın dersinin içeriği

hakkında fikir sahibi olunabilir. Bu konferansın sonunda zihnimizde şöyle bir şey dönüp durdu. Batı, düşünsel macerasında babasının Doğu olduğunu, antik Yunan’dan beri biliyordu. Bu bilgiyi inkâr edemediği için bilinçaltında babaya isyanla, Doğu’ya isyan arasında bir fark yok. Oedipus gibi babasını öldürerek kendine dönen bir kahraman olarak daha büyük bir ahlaki çöküntü Batı için kaçınılmaz bir son. Bilmediği hâlde bildiğini zannederek, kendi doğrularına yaslanarak sürekli cinayet, sürekli ahlaksızlık üretmeye devam ediyor. Üstelik kendi varlığını ötekini öldürmek ve yok etmek üzerine kurarak... Ötekinin suçu ne?

21 Aralık’ta son konuğumuz İhsan

Fazlıoğlu’nu dinledik. İhsan Fazlıoğlu “Bilim’i Bilgi ile Kuşatmak, Gerçeklik ile Doğru’nun Mümkün Metafizik Çanağı Üzerine” başlıklı bir konferans verdi. İhsan Fazlıoğlu Şehir Akademi’nin önceki dönemlerinde de konferanslarıyla düşünce ufkumuza değerli katkılarda bulunmuştu. Şehir Akademi ile irtibatı artık kendisine yakınlık hissedecek bir dereceye ulaştı diyebiliriz. Fazlıoğlu önceki derslerinde olduğu gibi dolu dolu, hem bilgi hem de düşünce olarak yoğun bir ders işledi. Öncelikle düşünceden bilgiye ulaşmanın

yönünün olduğunu, görüneni ortaya çıkaran bir yazılım olduğunu, yazılımın kodlardan, kodların da matematiksel modlardan oluştuğunu anlattı. Bu benzetmeye bakarak, bilgi ve düşüncenin görünenden geriye doğru giderek onu oluşturan akıl yürütmelere, akıl yürütmenin kurallara, kuralların da o kuralları koyup işler hâle getirecek temel bir nokta-i nazara ihtiyaç duyduğunu anlattı. Hocaya göre “Ekrandan yazılıma gitmeye nazar diyoruz.” Bu modern benzetmeyi klasik bir tanımla da destekledi. Taşköprülüzade’ye göre “Bir olgu veya olayı kurucu parçalarına giderek inceleme”ye nazar diyoruz. İhsan Hoca bunları belirttiikten sonra, bilmek esas itibarıyla nazari bir faaliyettir, bilmek yazılımın kodlarını bilmektir dedi. Hoca, yazılımı oluşturan kodlar için gerekli olan modlara çanak diyor. Böylece konu başlığındaki Metafizik Çanak nedir sorusu bu derin sohbetin içerisinde açıklamasını buluyor.

İhsan Fazlıoğlu’nun bu çanak meselesine yaptığı vurgu gerçekten önemliydi. Şöyle diyordu; “Eğer çanağı bilmezsek, bu meseleyi çözemezsek başka kültürlerin çanağını yalarız.” Ardından dünya tarihi boyunca, üç temel çanak oluştuğunu söyledi. Birincisi Yunan (Mezopotamya) çanağı, İslam çanağı ve günümüzde dünyayı belirleyen Modernizm çanağı.

Yaptığımız kısa değnilere bakıldığında konunun hülâsa edilmeye, özetlenmeye çok müsait olduğu rahatlıkla görülecektir. Birbirinden değerli hocalarımız haki-katen çok önemli bilgilerle güz dönemi boyunca bize hem Batı’yı tanıtan, hem kendi geçmişimizi hatırlatan, hem de günümüz ve gelecek için düşünmemiz gereken meseleleri gösteren konferanslar verdiler. İhsan Fazlıoğlu bu dersi ise konferanslar dizisine nokta koyarken, bir yandan da Doğu Batı Konferansları süresince edindiğimiz bilgilerin bize bir nokta-i nazar oluşturma konusunda bir adım olduğunu idrak ettirdi. Önümüzdeki dönemde Şehir Akademi’de yeniliklerle buluşmak üzere...

Kayseri Türküleri ve Oyun Havaları Kitabı

Mustafa İbakorkmaz

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, şehrimizin kültürü adına hizmetlerine bir yenisini daha ekledi. Dr. Erol Aksoy ve Dr. Erhan Çapraz tarafından hazırlanan “Kayseri Türküleri ve Oyun Havaları” adlı önemli kitabı Kültür Yayınları serisinin 153. kitabı olarak yayımladı.

Kayseri, ülkemizde daha çok ticarî zekâ ve ticaretle birlikte anılan, bunun yanında pastırma sucuk gibi coğrafi işaret değeri taşıyan emtia ile tanınan bir şehir. Şehrimizin bu yönleriyle tanınmasında ve ön plana çıkmasında elbette bir sorun yok. Lakin şehrimizin sırf bunlardan ibaret sanılması insanımızın yanlış tanınmasına ve ön yargıyla bakılmasına yol açıyor. Oysa Kayseri, mimariden sanata, ilimden edebiyata birçok farklı alanda zengin bir tarihî geçmişe sahiptir.

Şehir dergisinin dördüncü sayısında Namık Kemal Bilgin tarafından hazırlanan bir çalışmada Kayseri’deki ilk resmî

türkü derleme çalışmasının Muzaffer Sarısözen, Halil Bedii Yönetken ve Rıza Yetişen tarafından 1941 yılında yapıldığı bilgisi yer alıyordu. Kayseri türküleri ve Kayseri’de müzik ve müzisyenler üzerine birkaç çalışma daha akla gelebilir. Lakin Kayseri’nin müzik tarihi ve birikimi, daha birçok çalışma yapılmasını gerektirecek kadar zengin. Yazımıza konu olan kitap da muhtemel böylesi bir külliyat içeriğinde önemli yeri olan bir kitap olarak okuruyla buluşmuş oldu.

“Kayseri Türküleri ve Oyun Havaları” adlı bu kitap, şehrimizin tevarüs eden kültürünü, irfanını, zevkini türküler bağlamında kayıt altına alıyor. Bu yönüyle şehrimizin sahip olduğu zenginlikleri öncelikle bu şehrin insanına gösteriyor. Ardından, bu şehrin üzerine yapışan olumsuz imajın haksızlığını ortaya bir belge koyarak ispatlıyor. Ayrıca ve belki en önemlisi, her ne kadar hafızalarda

yaşamaya devam etse de unutulup kaybolmasını önleyerek kayıt altına alıyor.

Kitap beş bölümden müteşekkil. Birinci bölümde Dr. Erol Aksoy ve Dr. Erhan Çapraz tarafından türkü formu ve Kayseri türküleri akademik bağlamda ele alınıp değişik yönleriyle değerlendiriliyor. Türküleri oluşturan temalar, ezgilerin makamsal özellikleri, icrada kullanılan çalgılar, icra ortamları hakkında bilgiler ve değerlendirmeler bulunuyor. Bu tür teknik bilgiler, Kayseri Türküleri’nin ülkemizin diğer yörelerinin türküleriyle benzerliklerini ve farklılıklarını da ortaya koyuyor. Bu bölümde yer alan bilgilere dayanarak genelde Orta Anadolu türküleri, özelde ise Kayseri türkülerinin ülkemizin halk müziği açısından farklı ve orijinal yönleri hakkında da bilgi sahibi oluyoruz.

Kitabın ikinci bölümünde ise dört alt başlık altında Kayseri türküleri ve oyun havaları, nota ve sözleri ile birlikte bir

araya gelmiş durumda. İkinci bölümün ilk alt başlığında 164 adet notalı türküye yer verilmiş. Ardından notaları bulunmayan 75 adet türkünün sözleri yer alıyor. Bunların ardından 8 adet uzun hava ve 11 adet oyun havası ve halay havasının notaları geliyor. Türküler ve diğer eserlerin tamamı alfabetik olarak sıralanmış.

Kitabın üçüncü bölümünün başlığı ise “Ekler”. Bu bölüm Dursun Çiçek tarafından kaleme alınan “Türküler Neyi Çığırır” adlı bir yazı ile başlıyor. Ardından Bayram Bilge Tokel’in “Gesi Bağları Türküsü” adlı yazısı geliyor. Bu bölümü oluşturan son yazı ise, Halit Erki-letlioğlu’nun “Gesi Bağları Türküsü’nün Kahramanı Necmiye Hanım” adlı yazısı. Son iki bölümde ise kitabın içeriğinde yer alan yerel kelimeleri açıklayan bir sözlük ve kaynakça yer alıyor.

Kitapta yer alan türküler ve diğer eserlerin elbette önemi büyük. Fakat kitabı önemli yapan özelliklerden biri “Ekler” bölümünde yer alan yazılar. Bu yazılardan ilki Dursun Çiçek’in “Türküler Neyi Çığırır” yazısı. Bu yazıda “*Diğer deyişle türkü derken sadece Türk’ün yakarış biçimi değil, genel anlamda insanın yakarış biçimini kastediyorum. Bizde türkü, bir başkasında şarkı olarak nitelenen şeyin özünde aynı olduğu bir gerçektir. Afrika’daki bir ağıt ile Amerika zencilerinin terennümü olan blues’un, Kızıldenizlilerin bozlakları ile İranlıların veya Çinlilerin uzun havalalarının anlam bakımından farklı olduğunu düşünmüyorum.*” (sf. 426) diyerek, türküye evrensel bir ontolojik yaklaşımla bakıyor. Hakikaten üzerinde düşünüldüğünde şu görülür: Milletler, diller, dinler ve medeniyetler büyük farklılıkları işaret etseler de hepsi temelde tek noktada birleşir. Bu tek nokta farklı olan her şeyi birleştirir. Sözüünü ettiğim tek nokta, yani ortak payda insandır. Dursun Çiçek yazısında ortak payda olan insanın acılarını, ayrılıklarını dile getiriş biçimi olarak değerlendiriyor türküyü.

Anadolu, insanlık tarihi açısından yeryüzünün en kadim coğrafyalarından

biri. Dolayısıyla bu topraklar birçok değerinin üretildiği, uzun zamanlar boyunca yaşadığı, farklı medeniyet ve kültürlerin birbiriyle etkileşerek geliştiği bir coğrafya. Anadolu bize yurt olmaya başladığında Kayseri, İstanbul’a giden yol üzerindeki en önemli duraklardan biri olarak karşımıza çıkmıştı. O yüzden Kayseri fethedilip bize yurt olduğunda bu şehre fethin kapısı olarak bakılmıştır.

Gerek merkezi, gerek çevresiyle, yani tüm ilçeleri ve köyleriyle birlikte Kayseri Selçuklu ve Osmanlı büyük bir medeniyet inşa ederken, insanımız da ilmek ilmek bu medeniyetin oluşumuna her türlü katkısı sağladılar. Canlarıyla, başlarıyla çalıştılar ki bu elbette sözün geliş bir can ve baş verme değildi. Ölüm, ayrılık ve acıyla dokunan ilmeklerdi onların verdiği emek. Dursun Çiçek’in türkü hakkında önemli vurgularından biri de işte tam burada.

Yüzyıllar boyunca taş taş üzerine konularak, camiler, medreseler, hanlar hamamlar yapıldı elbette. Bunlar bir seviyenin, zevkin, ihtişamın işaretleriydi. Zamana meydan okuyarak kendilerine yüklenen anlamları günümüze taşıyan işaretler. Sonra ilim adamlarının, yüksek zevklere sahip sanatkarların ortaya koyduğu eserler. Ama yalnızca bununla kalmadı elbette. Acıları, ayrılıkları türkülerıyla dile getirdi. Bu yönüyle düşünüldüğünde türküler insanımızın bu coğrafyadaki macerasının arka planında yer alan tüm hassasiyetlerin kayıt altına alınmış halidir diyebiliriz. Çiçek, “*Türkü bir hafızadır. Hafıza olması itibarı ile ortak bir dildir ve ortak bir dil olması itibarı ile insana bir metafizik alan sunar. Türkü söyleyen insan nasıl varlığın sırrının farkındaysa, türkülerle müşahhaslaşan toplumlar da varoluş bilincinde varlıklarını sürdürürler.*” (sf. 430) diyerek bu kayıt işleminin dünle bugünü birbirine bağlayan bir hafıza oluşturduğunu belirtiyor.

Dursun Çiçek, yazısında bunları düşündürmenin, hatırlatmanın yanı sıra, türkülerin varoluşsal anlamı üze-

rinde de duruyor. Ayrıca, türküyü “Dua/Zikir/Ayin Eksenli Bir Yolculuk” olarak değerlendiriyor.

Bizim kültürümüzde roman ve hikâye yoktur diye genel bir kanaat vardır. Fakat Dursun Çiçek, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın “*Bizde roman yoktur lakin eğer romanımız veya hikâyemiz aranacaksa türkülerde aranmalıdır.*” (sf.429) sözünü alıntılایarak türkülerimizin “Bir İnsan Hikâyesi” olduğuna dikkat çekiyor.

Halit Erki-letlioğlu ise, “Gesi Bağları Türküsü’nün Kahramanı Necmiye Hanım” adlı yazı ile bu türküde yer alan hikâyenin kahramanını bize tanıtıyor. “*Gesi bağları, bir trajik hayatın ve gözyaşlarının türkü formu ile dile getirilmiş halidir. Türkünün sözleri okundukça yumak yumak çileler, katmer katmer dertler adeta ciğerleri parçalar.*” (sf. 434) diyerek başladığı hikâye bilmeyenler için başka kaynaklarda kolay ulaşamayacakları bilgiler içeriyor.

Kayseri Türküleri ve Oyun Havaları adlı bu kitap şehrimizin hafızasını kayıt altına alma bakımından önemli bir işlev üstleniyor diyebiliriz. Öte yandan kitapta görülecek eksiklikler, yapılacak diğer çalışmalara zemin hazırlayacak. Örneğin kitapta sözleri yer alan, notaları bulunmayan türküler nota kayıtları tamamlanması gereken bir çalışma olarak müzisyenlerimizin ve müzik akademisyenlerinin önünde bekleyen bir çalışma alanı. Başta da dediğimiz gibi kitap türkülerimiz bağlamında oluşan hafızayı bir külliyata dönüştürecek çalışmalara kapı aralayacaktır. Muzaffer Sarısözen ve arkadaşlarının yaptığı derleme çalışmasından, Namık Kemal Bilgin’in hazırladığı envanter çalışmasından ve konuyla alakalı diğer kitapların ardından ilgililerin istifade edeceği bu eser artık hepimizin... ■

Pastırmalı Kuru Fasulye

HAZIRLANIŞI

Kuru fasulyeyi akşamdan ıslatın. Islattığınız fasulyeyi bol suda yıkadıktan sonra 30 dakika haşlayın. İnce ince doğradığınız soğanları ve biberleri tereyağında kavurun. Kavrulmaya başlayınca salçaları ilave ederek birkaç dakika daha kavurun. Üzerine doğranmış domatesleri ve baharatları ilave edin. 6 bardak sıcak su ve haşlanmış kuru fasulyeleri ekledikten sonra 30 dakika kısık ateşte pişirin. Pişen fasulyenin üzerine tereyağı, kuru biber ve pastırmaları ilave edip 10 dakika daha pişirip servis edin. ■

Malzemeler

2 su bardağı kuru fasulye
200 gr pastırma
5 adet kuru acı biber
2 adet domates
2 adet sivri biber
2 adet kuru soğan
100 gr tereyağı
6 bardak sıcak su
1 tatlı kaşığı domates salçası
1 çay kaşığı karabiber
1 çay kaşığı tuz

Afiyet olsun...

Kayseri Mutfağı Kitabına Ödül

Şef Yunus Emre Akkor, “Geçmişten Geleceğe Kayseri Mutfağı” adlı kitabıyla yemek kitaplarının “Nobel”i olarak nitelenen dünyanın en prestijli yemek kitapları yarışmalarından biri olan “Gourmand World Cookbook Awards 2020”de ödül kazandı.

Her yıl İspanya’nın başkenti Madrid’de düzenlenen ve çok sayıda ülkeden binlerce yemek kitabının yarıştığı “Gourmand World Cookbook Awards”ta, “Yerel Mutfak” kategorisinde ödül alan Akkor, bu kitabıyla Çin’de Mayıs 2020’de yapılacak dünya finalinde Türkiye’yi temsil edecek.

Ödül aldığı kitabı hakkında açıklama yapan Akkor, Kayseri mutfağının geleneksel yemeklerinin özgün tariflerini kayıt altına aldığını belirterek, kitabın, Kayseri Büyükşehir Belediyesi’nce ekim ayında yayımlandığını söyledi.

Akkor, Ramazan Çakmakçı’nın editörlüğünde hazırlanan kitabın, M.Ö. 4000’li yıllara kadar giderek, Hititlere kadar uzanan bir mutfak kültürünün izlerinin bugünün Kayseri mutfağında yaşamaya devam ettiğini ortaya koyduğunu belirtti. Akkor, bu yönü ile kitabın Kayseri mutfağını dünyanın yaşayan çok az sayıdaki en eski yerel mutfakları arasına taşıdığını kaydetti.

“Benim için önemli olan yemeğin tarihidir.” diyen Akkor, kitabın yayına çıkması için 2 yıllık bir çalışma yaptığını ifade etti.

Kitapta 100’ün üzerinde yemek olduğunu, Kayseri’ye özgü yemek tarifleri derlediklerini vurgulayan Akkor şöyle konuştu:

“Kayseri mutfağının teknik özellikleri ve tarihçesi A’dan Z’ye kitapta yer alıyor. Kayseri denilince akla ilk mantı geliyor. Bugün biz mantıyı öğlen ve akşam tüketiyoruz ama mantı eskiden sabah tüketilmiş, iyi bir kahvaltı yemeğiymiş. Hatta Fatih Sultan Mehmet’in, İstanbul’u fethettikten sonra bir ay boyunca sabah kahvaltısında mantı yediği söylenir. Kayseri’de bir kaşığa 40 mantı sığar diye dolaşan söylem doğrudur. Zaten önemli olan piştikten sonra 40 tane sığmasıdır, zira piştikten sonra hamur daha da irileşir. Anneannem Kayseriliydi o yüzden hem onun hem de Kayserili kadınların hatırasına bu kitabı hazırlamak benim için çok önemliydi. ■

Kültürden..

KÜLTÜR SANAT GÜNCEİ

Sonbahar ayları genellikle kültür sanat etkinliklerinin yoğunlaşmaya başladığı dönemdir. Şehir hayatı tüm hızıyla devam ediyor. Nitekim kış aylarına girdiğimiz şu günlerde şehrimizde birçok etkinlik gerçekleştiriliyor. Kültür sanat etkinlikleri hemşerilerimize tür ve nicelik açısından çok geniş bir çeşitlilik sunuyor. Tiyatro, konser, konferanslar neredeyse her zevke, her düşünceye hitap eder vaziyette. Üstelik nitelik açısından ülkemizin diğer şehirleriyle rekabeti bir yana bırakın imrenilecek düzeyde bir çokluktan ve çeşitlilikten söz ediyoruz.

Şehir Kültür Sanat dergisi olarak bu etkinlikler içerisinde sadece Büyükşehir Belediyesinin yaptığı etkinlikleri takip etmek durumunda kalıyoruz. Yoksa yapılan faaliyetlerin tamamını bırakın eksiksiz olarak takip etmeyi, birçok etkinlikten haberdar olmak bile imkânsız hâlde. Bu durum şehrimiz adına gurur verici ve sevindirici gelişmelerin yaşandığının ispatı. Kayseri’den yakınanların, Kayseri’yi beğenmeyenlerin, küçümseyenlerin ne kadar haksız önyargılardan hareket ettiği başka nasıl anlatılabilir. Elini vicdanına koyan hiç kimse şehrimizin bu konularda geri kaldığını, yetersiz olduğunu iddia edemez. Daha iyi olabilir mi, daha nitelikli olabilir mi? Bunlar ise tartışmamız gereken konular. Bu yönüyle yapılacak her eleştiri şehrimizin kültür ve sanat adına daha nitelikli ürünler ortaya koyması için saygı duyulacak bir çabayı da ortaya koymak demektir.

Kültür ve sanat etkinliklerinin özelliklerinden biri de birey olarak hemşeh-

rilerimizin, ticaret erbanının, akademi çevrelerinin, sivil toplum kuruluşlarının katkı vermeleriyle gelişmesidir. Bu işler yalnızca belediyelerin işi değildir. Kaldı ki, sadece belediyelerin yürüteceği kültür sanat etkinlikleri şehri ayakta tutmaya yetmeyecektir. Belediyeler bu çalışmalarını kısmen siyasi, kısmen kanuni, kısmen de sosyal sorumlulukları gereği yürütürler. Bu açıdan bakıldığında Büyükşehir Belediyesi’nin kendi üzerine düşen görevi büyük oranda yerine getirdiği yapılan işlere bakılarak rahatlıkla görülebilir. Geriye yukarıda sözünü ettiğim toplumun her kesiminin kendi adına yapabileceği katkılar kalıyor. Bu bakımdan da oldukça iyi olduğumuzu söylesek abartmış olmayız. Fakat öyle bir eksiklik var ki, bu eksiklik kapanmadığı sürece şehrimiz bu alanda aksi hâlde rahatlıkla ulaşabileceği zirveye ulaşmak için çabalayıp duracak. Deyim yerindeyse kendi yağında kavrulmaya devam edecek.

Bu eksiklik Kayserili ticaret erbabının kültür ve sanat sahasından bihaber kalması, bilgisiz ve bilinçsiz olması, gereksiz görüp üzerine düşen görevleri yerine getirmekten kaçınmasıdır. Bu sayıda Kültepe’de yapılan arkeolojik kazılara Anadolu Holding’in katkı yapmasıyla ilgili bir haber yer alıyor. Diğer haberlerimizde ise turizm konusu oldukça ağırlıklı. Bu haberlere bakarak, şehrimizin ticaret erbabının zihninde yeni açılımlar oluşacağını, bu vesile ile aynı zamanda kendi eksiklikleri olan bu konulara eğilme konusunda bir hassasiyet doğabileceğini umuyor ve düşünüyoruz.

7. ALTIN ÇINAR KAYSERİ FİLM FESTİVALİ: Şehrimizi son dönemde oluşturduğu kültür ve sanat değerlerinden biri de şüphe yok ki bu yıl yedincisi düzenlenen Altın Çınar Kayseri Film Festivali.

7. Altın Çınar Kayseri Film Festivali bu yıl 28 Kasım-1 Aralık tarihleri arasında gerçekleştirildi. Festival, şehrimize misafir olan ünlülerin yanı sıra hemşehrilerimizin katılımıyla heyecanlı bir açılışla başladı. Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Talas Belediyesinin ev sahipliğinde bu yıl 7’incisi düzenlenen Kayseri Film Festivali’nin açılış programına katıldı. Açılıшта, katılımcılarla birlikte Kayseri tanıtım filmini izleyen Başkan Büyükkılıç, daha sonra yaptığı konuşmada böylesi güzel bir organizasyon için Talas Belediye Başkanı Mustafa Yalçın ve emeği geçenlere teşekkür etti.

Kayseri’nin 16 ilçesinin de birbirinden güzel değerlere sahip olduğunu ifade eden Başkan Büyükkılıç, “Tüm bu güzellikleri bağrında barındıran Kayseri’yi herkes ticaretin merkezi olarak nitelendiriyor. Bu doğru; ancak bunun yanında kültürün, sanatın, turizmin, sanayinin de merkezi. Bu çeşitlendirmeye Kayseri’yi herkesin gururla anacağı konuma getirmek dayanışma içinde hepimizin görevidir.” dedi.

Festivalin açılış konuşmasının ardından sahneye çıkan, festivalin danışmanlığını yürüten Burçak Evren de son derece önemli mesajlar verdi. Kayseri Film Festivali’nin butik bir festival olduğunu dile getiren Evren, hedeflerinin büyük bir festival olmak değil saygın bir festival olmak olduğunun altını çizdi. Festivalin önemine dair açıklamalarda bulunan Burçak Evren sözlerini “İnsan festival boyunca hiç karşılaşmadığı durumlarla da karşı karşıya gelebiliyor. Bakıyorsunuz aynı yönetmenin aynı filmi yarıştığı başka festivallerde aynı koşullarda oynuyor ama Kayseri’ye gelince isteklerde bulunuyorlar. Kusura bakmasınlar ama bu festival, hiçbir grubun temsilcisi değildir ve festivalimiz ilkelere bağlı olup bunlara göre hareket ederek herkese eşit mesafede davranır. İlkelerden ödün

vermemiz kesinlikle kabul edilemez bir durumdur ve hiçbir yönetmenin isteklerini diğer yönetmenleri ezerek yapmayız. Her yönetmene her koşulda eşit olarak değer vermek zorundayız. Bu festivale katılanlar, katılmayanlar, katılıp da dönenler, övgü düzenlerin hepsi kabulümüzdür çünkü bu festival bizim festivalimiz değil, sanatçıların festivalidir.” şeklinde sürdürdü.

GÖRKEMLİ ÖDÜL TÖRENİ

Talas Belediyesi ev sahipliğinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü destekleriyle, Anadolu Sinemacılar Derneği tarafından ve Kadir Turna direktörlüğünde 28 Kasım-1 Aralık tarihleri arasında gerçekleştirilen 7. Kayseri Film Festivali, ERÜ Sabancı Kültür Merkezi’nde gerçekleştirilen ödül töreniyle sona erdi.

ERÜ Sabancı Kültür Merkezi’nde gerçekleştirilen 7. Kayseri Film Festivali kapanış töreninde sahneye ilk olarak festival direktörü Kadir Turna geldi. Turna, “Her sene iyi niyetle, güzel hayallerle çalışmaya başlayan bir festivaliz. Acısıyla, tatlısıyla bugün bir festivali geride bırakıyoruz. Kuşkusuz, kazanan her zaman Türk Sineması olacaktır. Yedi yıldır birbirinden değerli sinemacıları Kayseri’de buluşturan festivalimiz, bundan sonra da aynı heyecanla bu buluşmaya ev sahipliği yapmaya devam edecektir.” ifa-

delerini kullandı ve Talas Belediyesi başta olmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü, Anadolu Sinemacılar Derneği, festival ekibi ve festival süresince salonları dolduran tüm Kayseri halkı ve sinemaseverlere teşekkür etti.

ÖDÜLLER SAHİPLERİNİ BULDU

Ulusal Belgesel Film Yarışması’nın kazananı ve 5.000 TL’lik ödülün sahibi, “Bir zamanlar bir dilin yaşayışına ilişkin hüznü süreci ayrıntılarıyla araştırıp dilin niteliğini de gerçekçi yaklaşımıyla belgeleyerek sergilediği” şeklinde belirtilen gerekçeyle Burcu Esenç ve Cantekin Cantez’in yönettiği “Bir Rüya Gördüm” filmi oldu. Ulusal Belgesel kategorisinde Jüri Özel Ödülü ise Sinan Bal’ın yönetmenlik koltuğunda oturduğu “Olmaz Dediler Oldu” filmine gitti.

Ulusal Kısa Metraj Yarışması’nın kazananı ve 5.000 TL’lik ödülün sahibi “Toplumda bir merkez tarafından doğruluğu sınanmadan empoze edilen hakların geçiciliğini ve göreliliğini anlatması, bu normları sorgulamaya yönelik oluşan kolektif şiddet ve linç etme şevkini resmetme başarısı sebebiyle” Alican Yücesoy’un yönettiği “Taş” filmi oldu. Yarışmayı kazanan filmin yönetmeni Alican Yücesoy’a ödülünü, yarışma jürisinde yer alan Bulut Reyhanoğlu, Vuslat Saraçoğlu ve Emre Kızılırmak takdim etti.

Ulusal Uzun Metraj Film Yarışması’nda, “Saf” filmindeki rolüyle Saadet Işıl Aksoy En İyi Kadın Oyuncu seçilirken; En İyi Erkek Oyuncu Ödülü ise “Küçük Şeyler” filmindeki rolüyle Alican Yücesoy’un oldu.

GASTRONOMİ TURİZMİ ÇALIŞTAYI YAPILDI: Kayseri Anadolu'nun en köklü şehirlerinden biri. Şehrimizde, antik dönemden itibaren birçok medeniyetin kalıntıları bulunuyor. Selçuklu, Eretna, Danişmentli ve Osmanlı devletlerinin bakiyeleri de mimari, ilmi ve kültürel bakımdan Kayseri'nin zenginliklerini oluşturuyor. Türkiye çapında çok fazla tanınmasa da Kayseri Mutfağı da önemli kültürel değerlerimizle adeta bir hazine değerinde. Bu güne kadar yeterli bilimsel araştırma ve tanıtım çalışması yapılmadığı için yeterince bilinmiyor olsa gerek; aslında Kayseri'nin Antep, Urfa, Adana gibi mutfağıyla anılan şehirlerden geri kalır yanı yok. Üstelik bu şehirlerdeki mutfak kültürleri coğrafi ve kültürel gerekçelerle benzerlik gösterirken Kayseri Mutfağı kendine has birçok özellik taşıyor. Kayseri Büyükşehir

Belediyesi, şehrimizin mutfak kültürünün araştırılması ve tanıtılması için de önemli bir adım attı.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen Gastronomi Turizmi Çalıştayı, Kayseri'nin önemli bir zenginliğinin iki gün boyunca tüm yönleriyle ele alınmasını sağladı. Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, çalıştayı ikinci gününe katıldı ve Kayseri'yi her yönüyle hak ettiği yere getirmek için çalıştıklarını söyledi. İki gün boyunca çalıştaya katılan

60'ın üstünde şef, gastronomi yazarı ve ilgililer Kayseri mutfağının zenginliğine vurgu yaptılar.

Radisson Blu Hotel'de yapılan Gastronomi Turizmi Çalıştayı'nın ikinci gün programını Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç da takip etti.

“Ekmek ve Yemek Nimettir”

Çalıştayı ikinci gününde Kayseri mutfağı ile ilgili görüşlerini dile getiren Talas Belediye Başkanı Mustafa Yalçın, yemek ve ekmeğin kültürümüzde bir nimet olduğunun altını çizdi. Yine kültürümüzde bir ailenin varlığının ocağının tütmesiyle anlatıldığını, aileler yok olsun isteniyorsa “ocağın batsın” denildiğini ifade eden Yalçın, bu yaklaşımların ocağın kültürümüzdeki önemini gösterdiğini kaydetti.

Yalçın'a Pehli, Çolakbayrakdar'a Gerdan Haşlama

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç; konuşmaların ardından Kocasinan Belediye Başkanı Ahmet Çolakbayrakdar, Talas Belediye Başkanı Mustafa Yalçın ve Kayseri Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kurtuluş Karamustafa'ya mutfak bıçağı ve Büyükşehir Belediyesi tarafından bastırılan Kayseri Mutfağı kitabını hediye etti. Başkan Büyükkılıç, kitabı hediye ettiği Başkanlardan bir sayfa açarak o sayfadaki yemeği yapmalarını istedi. Bunun üzerine kitabı rastgele açan Başkan Mustafa Yalçın'a “Pehli”, Başkan Çolakbayrakdar'a ise “Gerdan Haşlama” yemekleri çıktı.

Hediyeleri verirken Kayseri'deki uyuma da vurgu yapan Başkan Memduh Büyükkılıç, “Kayseri'yi hak ettiği yere getirmek için ilçelerimizle, üniversitelerimizle adeta çırpınıyoruz.” dedi.

ÜNLÜ ŞEFLER KAYSERİ'DE BULUŞTU

Kayseri Gastronomi Turizmi Çalıştayı, dünyaca ünlü şefleri de Kayseri'de buluşturdu. Kayseri mutfağının zenginliğini otumlarda anlatan ve zaman zaman gerçekleştirilen gastroşovlarla ortaya koyan şefler ve gastronomi yazarları arasında Yunus Emre Akkor, Cüneyt Asan, Ebru Baybara Demir, Osman Serim, Tayyar Zaimoğlu, Eyüp Kemal Sevinç, Hülya Tiritoğlu, Murat Bozok, Sahrap Soysal, Reha Tartıcı gibi isimler vardı. Çalıştay sırasında mantı, pastırma ve yağlama gibi Kayseri mutfağının lezzetleri şefler tarafından bizzat yapıldı.

Kayseri Gastronomi Turizmi Çalıştayı'nın ikinci gününe MasterChef Türkiye adlı yarışmanın jüri üyelerinden olan Şef Danilo Zanna da katıldı. İki gün boyunca çalıştaya 60'ın üstünde şef, gastronomi yazarı ve mutfak kültürü ile gastronomi turizmini anlatan konuşmacı katıldı. Katılan şefler ve gastronomi yazarları Kayseri mutfağının ne denli zengin olduğunu örneklerle ortaya koydular.

MİMAR ŞAİR RESSAM

Vacit İmamoğlu... Kayseri'nin yetiştirdiği en önemli mimarlardan. Mimar Sinan'dan beri devam eden mekânı mukim kılma çabası onunla devam ediyor. Özellikle Kayseri Evleri, Gesi Evleri, Kayseri Bağ Evleri üzerine yaptığı çalışmalar bir hafıza niteliğinde. Taşın anlamını şiirleri ile de dile getiren, sanki taşla konuşan Vacit İmamoğlu aynı zamanda taşın suretini de tuvale yansıtan önemli bir ressam. Önce taşı mekân yapmak, sonra o taşın anlamını anlamlandırmak ve ifade etmek herkese nasip olmasa gerek. Vacit Hoca bu anlamda gerçekten resmi, şiiri ve mimariyi aynı eksende terki edip anlam haline getiren ve geçmişten günümüze taşıyan önemli bir insan.

Melikgazi Belediyesi tarafından "Anılarımda Kayseri" başlığı ile Vacit İmamoğlu'nun eserleri sergilendi. Hepsini birbirinden güzel 60 eser sanatseverler tarafından gezildi ve seyreldi. Aslında Kayseri kültürü ve hafızası açısından bu sergi, şair bir mimarın aynı zamanda Kayseri ile ilgili mekân hatıralarını, bir başka deyişle taşın öyküsünü resimle nasıl anlattığının da göstergesi. Sergiyi gezerken, resimlere bakarken bir mimarın eserinin içinde dolanır gibi hissediyorsunuz kendinizi...

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç ve Melikgazi Belediye Başkanı Dr. Mustafa Palancıoğlu ile Kocasinan Belediye Başkanı Ahmet Çolakbayraktar ve pek çok kültür ve sanat insanının katıldığı Vacit İmamoğlu'nun sergisinin kataloğu Melikgazi Belediyesi tarafından bastırılarak katılımcılara ve izleyicilere dağıtıldı.

KAYMEK'İN BEREKETİ: Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin sanat ve mesleki eğitimde markası olan KAYMEK, 26 branşta eserlerin yer aldığı “Bereket” temalı bir sergi açtı. Serginin açılışında KAYMEK'te üretilen eserler ve yöresel ürünlerin satışının yapıldığı “e38” hakkında da bilgi verildi.

KAYMEK, el emeği göz nuru eserlerden oluşan sergilerine devam ediyor. Kayseri Park AVM'de açılan KAYMEK sergisinde “Bereket” temasıyla 26 farklı branşta yapılmış eserler sergilendi.

Serginin açılışında konuşan Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Serdar Öztürk, KAYMEK'in sanat ve mesleki eğitimde marka olduğunun altını çizdi. Büyükşehir Belediye Başkanı Memduh Büyükkılıç'ın talimatları doğrultusunda KAYMEK hizmetlerinin artarak devam ettiğini ve Başkan Büyükkılıç'ın seçim döneminde dile getirdiği e-ticarete başladıklarını vurgulayan Öztürk, “e38 internet sitesi üzerinden e-ticarete başladık. KAYMEK'te üretilen nadide eserlerin pazarlamasını e38 üzerinden yapıyoruz. Başkanımızın seçim döneminde dile getirdiği talimatlar doğrultusunda ilçelerimizdeki hanımefendilerin kurmuş oldukları kooperatifler vasıtasıyla ürettikleri tüm ürünlerin de satışı e38 ile yapılabilecek.” dedi. Genel Sekreter Yardımcısı Öztürk, KAYMEK'in bir aile olduğunu da belirterek, “Emek verdiğiniz, göz nuru döktüğünüz ve ailemizin birer ferdi olduğunuz için teşekkür ediyoruz.” diye konuştu.

Serginin açılışını Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri Hüseyin Beyhan yaptı. “Bereket” temasıyla açılan sergide iğne oyasından maraş işine, çiniden ebruya kadar 26 branşta yapılmış eserler yer alıyor.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki KAYMEK tarafından “Sevgi Deryasında Mesnevi” konulu bir şiir dinletisi gerçekleştirildi.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki KAYMEK tarafından “Sevgi Deryasında Mesnevi” konulu bir şiir dinletisi gerçekleştirildi. Şiir dinletisinde Hz. Mevlana'nın hayatından kesitler sunuldu. KAYMEK tarafından Hz. Mevlana'yı anma etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilen “Sevgi Deryasında Mesnevi” konulu şiir dinletisi Hunat Kültür Merkezi'nde yapıldı. Program ney eşliğinde sema gösterisi ile başladı. Hz.

Mevlana'nın hayatından kesitlerin sunulduğu filmin ardından Yazar Muhsin İlyas Subaşı "Mevlana'nın şahsiyeti ve eserleri" konulu bir konuşma yaptı. Subaşı, Mevlana'nın sadece İslam coğrafyasını değil tüm insanlığı aydınlatan bir ışık olduğunu söyledi. Gecede Mehmet Ali Gül, Malik Şahin, Hacı Kısır, Halit Örer ve Mustafa Sait Akşit tarafından Hz. Mevlana'yı anlatan şiirler okundu. "Sevgi Deryasında Mesnevi" programında ayrıca Mustafa İbakorkmaz tarafından Mevlana'nın sufi ve şairlik yönü anlatıldı.

SOĞANLI BEBEĞİ SARAYBOSNA'DA: Kayseri Büyükşehir Belediyesi gönül coğrafyamızdaki ülkelerde faaliyet göstermeye ve düzenlenen etkinliklere destek vermeye devam ediyor. Bosna Hersek'te düzenlenen Diplomatik Kış Kermesi'nin en dikkat çekici ürünleri arasında Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nce gönderilen Soğanlı Bebekleri yer aldı.

Büyükşehir Belediyesi, Bosna Hersek'in Mostar şehrinde 2006 yılında açtığı KAYMEK kursları ile iki ülkenin dostluğuna katkıda bulunuyor. Bu kursların yanı sıra düzenlenen etkinliklere de destek veren Büyükşehir Belediyesi, Bosna Hersek'in

başkenti Saraybosna'daki kermese Kayseri ürünleriyle katkı verdi.

Saraybosna'da yaklaşık 40 ülkenin katılımıyla düzenlenen ve gelirinin tamamı engelli, bakıma muhtaç ve tedavi gören çocukların ihtiyaçları için harcanacak olan "Diplomatik Kış Kermesi"nde Büyükşehir Belediyesi'nin Kayseri'den gönderdiği ürünler de yer aldı. Bu ürünlerden en dikkat çekici olanı ise Soğanlı'daki ev hanımları tarafından el emeği göz nuru ile yapılan Soğanlı bebekleri oldu. Kermese katılanlar Türk standına ve Kayseri ürünlerine büyük ilgi gösterdi.

KADİM ŞEHİRDE MEDENİYETLER KONSERİ: Dünyanın pek çok ülkesinde konser veren Antakya Medeniyetler Korosu Kayseri'deydi. Üç semavi dine ve altı mezhebe mensup kişilerden oluşan Antakya Medeniyetler Korosu'nun Şehir Tiyatrosu'ndaki konserini Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç Önceki Dönem Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız ve Kayseri protokolü ile birlikte izledi. Konsere vatandaşlar da büyük ilgi gösterdi.

Konser öncesi bir açıklama yapan Antakya Medeniyetler Korosu Şefi Yılmaz Özırat, "1 saatlik konserin sonunda bu kapıdan çıkarken hepimiz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğunuz için kendinizle gurur duyacaksınız. Bunu garanti ederiz." sözleriyle büyük alkış aldı. Medeniyetler Korosu, bu sözün gereğini yaparak Anadolu'nun tüm renklerine yer veren ve kardeşliği vurgulayan muhteşem bir konser verdi. Medeniyetler Korosu izleyiciler tarafından ayakta alkışlandı.

Konser sonunda sahneye çıkan Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, "Bizlere bu anlamlı geceyi yaşattıkları için kendilerine teşekkür ediyoruz." dedi ve tüm koro üyelerini tebrik etti.

BÜYÜKŞEHİR'DEN ARA TATİLDE BİLİM KAMPI

Kayseri Bilim Merkezi, 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı birinci dönem ara tatiline girecek öğrenciler için bilim kampları açtı. Bilim kamplarında 7 farklı atölye etkinliğinin yanı sıra bilimsel oyunlar da vardı.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin TÜBİTAK

ile birlikte geleceğin bilim insanlarını yetiştirmek ve bilimi çocuklara sevdirmek hedefiyle şehrimize kazandırdığı Kayseri Bilim Merkezi, ilk dönem ara tatil kamplarıyla, öğrencilere bilimle iç içe nitelikli zaman geçirebilecekleri keyifli bir tatil sağladı. Kayseri Bilim Merkezi'nin çocukların bilime ve teknolojiye olan ilgilerini arttırmak ve yeteneklerini keşfetmelerini sağlamak adına özel olarak hazırladığı bilimsel kamplar, birçok farklı ilgi alanına hitap etti. Gruplar halinde 1,5 gün süren olan bilim kamplarında 7 farklı tematik

atölye etkinliğinin yanı sıra drama ve denge oyunları da bulundu.

İlk dönem ara tatili boyunca 2 dönemden oluşan Bilim Kamplarında 8-12 yaş aralığındaki öğrenciler, bilimin eğlenceli dünyasıyla tanıştı. Öğrenciler bu kamplarda dokunarak ve uygulayarak öğrendiklerini pratiğe dökme fırsatı da yakaladı.

KİTAP VE KÜTÜPHANELER ŞEHİRİ KAYSERİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi kütüphanelerinden 2019 yılının ilk 10 ayında 1 milyon 68 bin kişi yararlandı. Kütüphanelere üye olanların sayısında ise yüzde yüz artış gerçekleşti. Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, kütüphane yatırımlarının artarak devam edeceğini belirtti.

Büyükşehir Belediyesi'nin 800 kişilik Merkez Kütüphanesi, Belsin Sezai Karakoç Kütüphanesi ve Gevher Nesibe Kütüphanesi'nin toplam ziyaretçi sayısı bu yıl da henüz yıl sona ermeden 1 milyon barajını geçti. Her

üç kütüphaneden yararlananların sayısı 1 milyon 68 bine ulaştı.

Kütüphanelere üye olanların sayısı ise geçen yıl 68 bin 497 iken bu yıl 128 bin 370'e yükseldi. Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, özellikle öğrencilerin yoğun bir şekilde kullandığı kütüphaneleri artırmak için yeni yatırımların devam ettiğini açıkladı. Merkez Kütüphanenin yanında bulunan Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı'nın Talas Yolu'ndaki yeni hizmet binasına taşındığını hatırlatan Başkan Büyükkılıç, bu binanın da Merkez Kütüphaneye katılmasıyla kapasitenin yüzde yüze yakın oranda artacağını belirtti. İldem-Beyazşehir-Toki bölgesindeki nüfusun yararlanabileceği büyük ölçekli bir kütüphane için de çalışmaların devam ettiğini dile getiren Başkan Büyükkılıç, Beyazşehir Sosyal Yaşam Merkezi'nin son katının kütüphaneye dönüştürülmekte olduğunu kaydetti. Başkan Büyükkılıç, 24 saat açık olarak hizmet verecek olan 50 bin kitaplık Hz. Meryem Kütüphanesi'nin de en kısa sürede Kayseri'ye kazandırılacağını söyledi.

Başkan Büyükkılıç, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yaptıkları görüşmeler çerçevesinde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü binasının da kütüphaneye dönüştürüleceğini ifade ederek tüm bu yatırımlarla Kayseri'nin kütüphaneler şehrine dönüşeceğini sözlerine ekledi.

AKILLI ŞEHİRCİLİK, ORTAK AKILLA ŞEHİRİ GELECEĞE TAŞIMAKTIR

Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından Akıllı Şehircilik Çalıştayı düzenlendi. İki gün süren çalıştayın açılışına Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç da katılarak akıllı şehircilik uygulamalarıyla ilgili bilgi verdi. Başkan Büyükkılıç, ortak akılla şehri geleceğe taşımanın akıllı şehirciliğin ta kendisi olduğunu belirtti ve Kayseri'nin bilişimde çok daha fazla adından söz ettireceğini kaydetti.

Kayseri'nin turizm, bilişim ve festivallerle de anılması gerektiğini ve bu konuda çalışmalar yaptıklarını ifade eden Başkan Memduh Büyükkılıç, sözlerini şöyle sürdürdü: "Bilişimde çok güzel işler çıkaran bilişim şirketlerimiz, üniversitelerimizde ilham kaynağı araştırmalara imza atan akademisyenlerimiz, Teknokent bünyesinde birçok yeni patent alarak endüstriyel ürün geliştiren ar-ge firmalarımız, sanayimizde teknolojik altyapıyı üretime yansıtan müteşebbislerimiz, endüstri 4.0 farkındalığı için çalışan Ticaret ve Sanayi Odalarımız, ilçe belediyelerimiz ve Bilim Merkezimizle bu şehir bilişimde çok daha fazla adından söz ettirecektir."

AKILLI ŞEHİRDEN AKILLI UYGULAMALAR

Kayseri'de özellikle seçim sürecinde söz verdikleri gibi akıllı şehir olma yolunda ciddi adımlar attıklarını ifade eden Başkan

Büyükklılık, bu uygulamalardan bazılarını katılımcılarla paylaştı. Pek çok alanda çalışma gerçekleştirdiklerini vurgulayan Başkan Memduh Büyükkılıç, “Akıllı aydınlatma ve akıllı sulama sistemlerimiz KASKİ ve Elektrik Şirketimiz tarafından park ve bahçelerimizde pilot uygulama olarak devam ettiriliyor. Bu uygulamalardan çok ciddi

efektif bir yönetim için şirketlerimizin bilgi işlem birimlerini birleştirilerek tek merkezden yönetiyoruz. Bu anlamda Bulut Bilişim Çözümlerini hayata geçirdik. Bu çözümleri tüm şirketlerimiz, altyapı kurumlarımız ve ilçe belediyelerimizin kullanımına da açacağız. Bu arada tüm akıllı şehir çalışmalarımız internet ortamındaki

tasarruf sağladığımızı söyleyebilirim. Ulaşım da pek çok uygulamayı yürütüyoruz. 5 kavşağımızda Akıllı kavşak çözümlerimiz test ediliyor. İlerleyen süreçte önce 52 kavşağa daha sonra sinyalizasyon olan tüm kavşaklarımıza uygulayacağız. Ulaşım da ayrıca akıllı otopark çalışmalarımızın testleri de tamamlandı. Türkiye’ye örnek uygulamalarımızdan bisiklet paylaşım ağıımız her geçen yıl daha geniş bir alanda daha fazla kişi tarafından kullanılıyor. Ulaşım da ayrıca Mobil Ulaşım Bilgi Sistemi ile tüm araçların ne zaman nereye geleceği ile ilgili bilgiyi takipçilerimizle paylaşıyoruz. Çağrı merkezinde ise 153 üzerinde tek numaraya geçildi. Şu anda 16 ilçe belediyemiz ve KASKİ ile ilgili tüm talepler tek merkezden koordine ediliyor, takibi yapılarak çözüme kavuşturuluyor. Coğrafi bilgi sistemlerinde ülkemizde örnek gösterilen ve referans kabul edilen bir bilgi paylaşım altyapısı kurduk ve her geçen gün daha da geliştiriyoruz. Tüm bunların yanında bilgi güvenliğinin gerektirdiği tüm tedbirleri alıyor ve daha

portalımızda yer alıyor. Burada sadece birkaçını sıraladığım akıllı şehircilik uygulamalarıyla ilgili çalışmalarımızı artırarak sürdürüyoruz. Akıllı şehir olma yolunda Kayseri’nin tüm dinamiklerini harekete

geçirmek ve potansiyelini ortaya koymak adına şehirde bu ekosistemin bir parçası olan tüm paydaşları bir araya getirmek istiyoruz. Bu çalıştayımızla bunu amaçladık. Ortak akılla hareket edilmesi, uyum kültürünün en üst seviyede gösterilmesi şehrimizin ve kurumlarımızın yararına olacaktır. Bu çalışmalar sadece belediyelerimiz için değil özellikle sanayimizin gelişmesi için de önem arz ediyor. Son yıllarda endüstri 4.0 diye adlandırılan ve 4. Sanayi Devrimi olarak nitelendirilen bir sanayi sistemini kurmak için birlikte çalışmalı ve teknolojiyi sadece kullanan değil üreten ve geliştiren bir toplum olmalıyız. Akıllı robot ve üretim bantlarının oluşmasını sağlayarak küresel anlamda diğer sanayi devleriyle yarışabilir hale gelmeliyiz.” diye konuştu.

Büyükşehir Belediye Başkanı Memduh Büyükkılıç, konuşmasının sonunda Kayseri’nin akıllı şehircilikte de örnek bir şehir olması için çalıştıklarını ve her türlü katkıya açık olduklarını kaydetti.

KAYSERİ VE TURİZM

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç’ın da katılımıyla “Kayseri’de Turizm” konulu bir toplantı gerçekleştirildi. Dr. Cem Kınay ve eşi Elif Dağdeviren’in de katıldığı toplantıda Kayseri’nin turizm değerleri ile ilgili önemli tespitler yapıldı.

Kayseri’nin tanıtım filminin de gösterildiği

toplantıda Kayseri’nin turizm değerleri açısından çok zengin bir şehir olduğunu ifade eden Büyükşehir Belediye Başkanı Büyükkılıç, “Cumhurbaşkanımızın 2023 yılında 75 milyon olarak koyduğu turist hedefi için bizlerin de bir şeyler yapması gerektiği konusunda hemfikiriz. Kayseri’nin turizm konusunda çok önemli değerleri var. Şöyle bir omuz verilse önemli noktaya gelineceğini biliyoruz. Bizler bu anlayışla çalışıyoruz. Bütün güzellikleri hep beraber paylaşacağız ve daha yukarılara taşıyacağız.” dedi.

Türkiye Sinema ve Audiovisuel Kültür Vakfı Başkanı ve Film Yapımcısı Elif Dağdeviren de konuşmasında Başkan Memduh Büyükkılıç’ın bakış açısının şehir için bir şans olduğunu dile getirerek, “Bir ilde yapılacak işlerde ancak bir şekilde başarılı olunur. O ilin inanması ve sahiplenmesi gerekiyor. Çok belediye ile iş yapıyorum; ama Kayseri’nin başına gelmiş en iyi şeylerden birisi Büyükşehir Belediye Başkanı. Benim hayatımda etkilendiğim çok az başkan oldu. Birincisi, yaptığı işe inanıyor. İkincisi, insanların

diye konuştu. Elif Dağdeviren, konuşmasında Kayseri’nin zenginliklerini anlatarak bu zenginliklerin değerlendirilmesi için görüşlerini dile getirdi. Dağdeviren Kayseri’nin önemli bir potansiyeli olduğunu vurgulayarak “Benim yükselenim Kayseri olacak.” diye konuştu.

oturduğu koltuğa saygı gösterilir ama o koltukta oturana sevgi duyulması çok önemli. Başkanımızla konuştuğumda bir şeyler öğreniyorum. Bana bilgi ve ilham akıyor. Çünkü Kayseri’yi aşkla anlatıyor”

Türkiye Turizm ve Geliştirme Ajansı Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Cem Kınay da Türkiye’nin turizmde önemli bir yerde olduğunu söyledi. Çok daha iyi noktalara gelinebileceğini vurgulayan Kınay, “Türkiye, turizmde

dünyanın en büyük oyuncularından birisi. Turist sayısında dünyada 6’ncı sıradayız. Turist sayısında dünyanın ilk 10 şehri arasında Antalya ve İstanbul var. Bunu Türk insanı başardı. Bu Türkiye tarihinin en büyük mucizevi başarılarındandır. Buna Kayseri ve benzer şehirler de dahil olursa, gerçek zenginliklerimiz de turizme dahil edilirse Türkiye’yi tutabilene aşk olsun.” dedi. Dr. Cem Kınay, Kayseri’nin büyük bir hazinenin üzerinde oturduğunu kaydetti.

TÜRKİYE’NİN EN BÜYÜK YER ALTI ŞEHİRİ:

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Koramaz Vadisi’ndeki değerlerimizi araştıran Obruk Mağara Araştırma Grubu’ndan Ali Yamaç, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL) Kayseri Temsilcisi Prof. Dr. Osman Özsoy ile görüştü.

Bölgede yapılan çalışmalarla ilgili görüşmenin ardından önemli bir açıklama yapan Büyükşehir Belediye Başkanı Büyükkılıç, Koramaz Vadisi’ne çok büyük önem verdiklerini belirtti ve vadide Türkiye’deki bilinen vadilerden en az 10 kat daha fazla değer bulunduğunu söyledi. Büyük Bűrüngüz’de bulunan yer altı şehrini de kamuoyu ile paylaşan Başkan Büyükkılıç, “Türkiye’de ismi zikredilen yer altı şehirlerinden iki misli daha büyük bir yer altı şehri keşfedildi. 1300 metre uzunluğundaki yer altı şehrinin 26 farklı kapıdan birbirine

geçışı var. Gerekli temizlik ve aydınlatma çalışmaları tamamlandığında Kayseri için önemli bir değer daha ortaya çıkacak.” dedi.

Farklı destinasyonlarla turizm merkezi olacak olan Kayseri’nin önemli bir değerini daha gün yüzüne çıkaracaklarını dile getiren Başkan Büyükkılıç, bu önemli çalışmada emeği geçenlere teşekkür etti. Yeraltı şehrinin temizliğini ve aydınlatmasını yaparak turizme kazandıracaklarını ifade eden Başkan Büyükkılıç, Kayseri’nin önemli bir turizm değerine daha sahip olduğunu kaydetti.

Büyük Bürüngüz Mahallesi’nde bulunan yer altı şehrinin bölge için çok önemli bir kazanım olacağını dile getiren Başkan Büyükkılıç, “Yeraltı şehrinin 2 bin yıllık bir geçmişinden bahsediliyor. Dolayısıyla bir hazinenin üzerinde oturuyoruz. İnşallah Korumaz Vadimizin zenginliklerine zenginlik kazandıracak bir keşif.” diye konuştu.

BALON TURİZMİ ARTIK KAYSERİ’DE: Kayseri turizminin çeşitlendirilmesi için önemli bir hizmet olan balon turizmi resmen Kayseri’de de başladı. Soğanlı bölgesinde yapılan ilk uçuşta üç balon havalandı.

Büyükşehir Belediye Başkanı Memduh Büyükkılıç açıklamasında sanayi ve ticaretin merkezi olan Kayseri’nin turizmin de merkezi olması için çalışmaları sürdürdüklerini belirtti. Balon uçuşlarıyla turizm için en önemli çalışmalardan birisine imza atıldığını ifade eden Başkan Büyükkılıç,

emeği geçenlere teşekkür etti. Gastronomi çalıştayını yaptıklarını, Kültepe için çalışmaların yoğun bir şekilde sürdüğünü, sağlık turizmini ön plana çıkarmaya çalıştıklarını hatırlatan Başkan Büyükkılıç, “Durmak yok Kayseri turizmini çeşitlendirmeye devam” diye konuştu.

Açıklamaların ardından balon turizmi resmen Kayseri’de de başladı ve ilk uçuşlar gerçekleşti. Sabahın erken saatlerinde üç balonun havalandığı ilk uçuşa Kayseri protokolü de katıldı. Soğanlı vadisinin eşsiz güzelliği ve güneşin doğuşu havalanan balonlardan izlendi.

KÜLTEPE’DEN Kültepe, insanlık tarihi açısından dünyadaki en önemli ören yerlerinden biri. Burada yapılan arkeolojik kazılar 6 bin yıl öncesine kadar uzanan bir tarihi aydınlatacak belgelere ulaşmanın yolu. Kültepe’de yapılan kazılar tamamlandığında eski dünya hakkında birçok bilgiye ulaşılacağı çok açık. Çünkü hâlihazırda çıkarılan belgeler bile bize birçok bilgi veriyor. Kültepe uluslararası bir ticaret merkezi olduğu için buradan elde edilen bilgiler yalnızca Kayseri tarihi değil, antik dünya, Anadolu ve Orta Doğu hakkında da bilgi edinmemizi sağlıyor. Bu açıdan bakıldığında Kültepe dünya tarihinin nabzını tutan bir yer ve şehrimizde bulunan önemli bir arkeolojik alan. Kültepe’de yapılan kazıların sürmesi, yeni bilgi ve belgelere ulaşmanın yanı sıra, şehrimizin coğrafi ve kültürel değerini

bütün dünyaya tanıtabilecek yapıya sahip.

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Erciyes Anadolu Holding tarafından restorasyonu yapılacak olan Kültepe’de canlı yayında konuştu. A Spor tarafından gerçekleştirilen canlı yayında Kayseri’nin değerlerini anlatan Başkan Büyükkılıç, “Kayseri’yi geçmiş ve geleceği ile hak ettiği yere getireceğiz.” dedi.

Kültepe’de gerçekleştirilen canlı yayına Büyükşehir Belediye Başkanı Memduh Büyükkılıç’ın yanı sıra Vali Şehmus Günaydın da katıldı.

Kültepe’nin sadece Kayseri için değil dünya tarihi için de önemli olduğunu ifade eden Vali Şehmus Günaydın, 4 bin yıl önce ticaretin kurallarının yazıldığı Kültepe’de kazılarda çıkarılan tüm eserlerin sergilenmesi için bir müze yapacaklarını söyledi. Vali Günaydın, “Ülke olarak hedeflediğimiz 70 milyon turistin gelmesi için Kültepe çok önemli bir merkez olacak.” dedi.

Dr. Memduh Büyükkılıç da Kayseri’nin çok önemli turizm değerlerine sahip olduğunu ifade ederek, “Uluslararası standartlarda bir kayak merkezi olan Erciyes’in eteklerindeyiz. Kültepe’nin de içinde olduğu zenginliklerle dolu Korumaz Vadisi’ndeyiz. Kayseri bilindiği üzere İpek Yolu üzerinde ve ticaretin kuralları burada konulmuş. Çıkarılan tabletlerden değişik anlaşmalar yapıldığını görüyoruz. Hatta gelin-kaynana çatışmasını bile ortaya koyan tabletler var. Çıkarılan tabletlerin büyük bölümü burada değil. Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde, hatta İngiltere’de bulunuyor. Bundan sonraki süreçte güçlü desteklerle birlikte 12 aya yayılan kazıyla Kültepe’yi hak ettiği yere getireceğiz. Sağlık turizmi, balon turizmi, kayak turizmi, Kapuzbaşı Şelaleleri, kültür turizmi, gastronomi turizmi gibi değerleriyle açık hava müzesi olarak nitelendireceğimiz Kayseri’yi geçmiş ve geleceği ile tanıtaacağız. Yapılan çalışmalarda emeği geçenlere teşekkür ediyorum.” diye konuştu.

ERCİYES KAYAK MERKEZİ

18 Adet

SON TEKNOLOJİ ÜRÜNÜ TELEFERİK

154 Adet

SUNİ KAR MAKİNESİ

102 Km

34 FARKLI KAYAK PİSTİ

**FIS
SNOWBOARD
WORLD CUP**

**DÜNYA KUPALARI
EV SAHİBİ KAYAK MERKEZİ**

- ✓ Havalimanı 25 dakika
- ✓ Şehir merkezi 15 dakika
- ✓ Kapadokya 50 dakika

[f](#) [t](#) [i](#) [y](#) /ErciyesKykMrkz
www.kayserierciyes.com.tr

SEHİR

KÜTÜPHANESİ

*Kütüphaneler şehri
Kayseri'ye yeni bir
kütüphane...*